

Vlaams
Parlement

stuk **15** (2012-2013) – Nr. 3-G
ingediend op 29 november 2012 (2012-2013)

Ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2013

Beleidsbrief
Leefmilieu en Natuur 2012-2013

Beleidsbrief
Ruimtelijke Ordening 2012-2013

Beleidsbrief
Onroerend Erfgoed 2012-2013

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door mevrouw Tine Eerlingen en de heer Wilfried Vandaele
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Els Robeyns;
de heer Mark Demesmaeker, mevrouw Liesbeth Homans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

Stukken in het dossier:

- 15** (2012-2013) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen + Erratum
– Nr. 2: Amendementen
- 12-A** (2011-2012) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
- 13** (2012-2013) – Nr. 1 en 2: Toelichtingen bij de begroting
- 14** (2012-2013) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 16** (2012-2013) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof
- 21** (2012-2013) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 1763** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1772** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1776** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

A. DEEL LEEFMILIEU EN NATUUR	5
I. Toelichting.....	5
1. Toelichting beleidsbrief Leefmilieu en Natuur 2012-2013	5
1.1. Klimaatbeleid.....	5
1.2. Luchtbeleid	5
1.3. Integraal waterbeleid	6
1.4. Afvalstoffen- en materialenbeleid	7
1.5. Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen.....	7
1.6. Biodiversiteitsbeleid	8
1.7. Beleid lokale leefkwaliteit.....	9
1.8. Mestbeleid.....	9
1.9. Beleid open ruimte	10
1.10. Slagkrachtige overheid	10
2. Toelichting uitgavenbegroting 2013.....	10
2.1. Inleiding.....	10
2.2. Water.....	11
2.3. Afval en bodem	12
2.4. Landinrichting	12
2.5. Mest	12
2.6. Natuur	12
II. Bespreking.....	12
1. Vragen en opmerkingen van de leden.....	12
2. Antwoord van de minister.....	23
2.1. Klimaatbeleid.....	23
2.2. Luchtbeleid	23
2.3. Integraal waterbeleid	24
2.4. Afval	27
2.5. Bodem en natuurlijke rijkdommen	27
2.6. Biodiversiteitsbeleid	27
2.7. Mestbeleid.....	29
2.8. Open ruimte	29
2.9. Beleid lokale leefkwaliteit.....	30
2.10. Milieuvergunningendatabank en samenwerkingsovereenkomst	30
3. Replieken.....	31
3.1. Samenwerkingsovereenkomst en milieuprioriteiten	31
3.2. Andere thema's.....	34

III. Indicatieve stemming en moties	36
B. DEEL RUIMTELIJKE ORDENING	36
I. Toelichting.....	36
1. Toelichting beleidsbrief Ruimtelijke Ordening 2012-2013	36
1.1. Algemeen	36
1.2. Beleidscontinuïteit met de effectieve uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.....	36
1.3. Nieuw strategisch ruimtelijk beleidsplan voor de lange termijn met planhorizon 2020 en doorkijk naar 2050	37
1.4. Herdenken en vereenvoudigen van het instrumentarium ...	38
2. Toelichting uitgavenbegroting 2013.....	40
2.1. Apparaatkredieten.....	40
2.2. Beleidskredieten	40
II. Bespreking.....	41
1. Vragen en opmerkingen van de leden.....	41
2. Antwoord van de minister.....	47
3. Replik.....	49
III. Indicatieve stemming	50
C. DEEL ONROEREND ERFGOED	50
I. Toelichting.....	50
1. Toelichting uitgavenbegroting 2013.....	50
1.1. Loon- en werkingskredieten	50
1.2. Beleidskredieten – belangrijkste wijzigingen	50
1.3. Monumentenzorg	51
1.4. Eigen initiatieven van de Vlaamse overheid met het oog op het voorkomen of herstellen van erfgoedschade	51
2. Toelichting beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2012-2013	51
2.1. Naar een geïntegreerde beschermingsstrategie voor onroerend erfgoed	51
2.2. Meerdere partners zorgen voor het onroerend erfgoed	52
2.3. De Vlaamse overheid schept de noodzakelijke voorwaarden voor de onroerenderfgoedzorg.....	53
2.4. De onroerenderfgoedzorg speelt in op de maatschappelijke dynamiek.....	54
II. Bespreking.....	55
3. Vragen en opmerkingen van de leden.....	55
4. Antwoord van de minister.....	60
III. Indicatieve stemming en moties	64
Gebruikte afkortingen	65

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed besprak het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2013 op 6, 13, 14, 20 en 21 november 2012.

De uitgavenbegroting werd samen behandeld met de beleidsbrieven Leefmilieu en Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed met de beleidsprioriteiten voor 2012-2013 (zie *Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1772/1, 1776/1 en 1763/1).

De uitgavenbegroting werd ook samen behandeld met de aan de commissie toegewezen hoofdstukken van het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2013. Over het ontwerp van programmadecreet wordt verslag uitgebracht in *Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1752/7.

Mevrouw Tine Eerlingen brengt verslag uit over het deel Leefmilieu en Natuur, de heer Wilfried Vandaele over de delen Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed.

A. DEEL LEEFMILIEU EN NATUUR

Mevrouw *Joke Schauvliege*, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, geeft toelichting bij de beleidsbrief Leefmilieu en Natuur en het deel Leefmilieu en Natuur van de begroting 2013.

I. TOELICHTING

1. Toelichting beleidsbrief Leefmilieu en Natuur 2012-2013

In de beleidsbrief wordt omschreven hoe de operationele doelstellingen uit de beleidsnota in het volgende werkjaar verder zullen worden gerealiseerd. Er wordt ook de link gelegd met de bijhorende ViA-projecten en de projecten uit het Minaplan 4 die daarop aansluiten.

1.1. Klimaatbeleid

De Vlaamse Regering werkt aan het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020. Het derde Vlaams Klimaatbeleidsplan zal bestaan uit twee afzonderlijke, maar onderling goed afgestemde luiken: het Vlaams Mitigatieplan en het Vlaams Adaptatieplan. De minister verwijst naar de recente gedachteswisseling in de commissie hierover (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1813/1). Er is nog geen definitieve beslissing van de Vlaamse Regering over het nieuwe plan.

1.2. Luchtbeleid

In mei 2012 zijn in het kader van het verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand nieuwe emissieplafonds voor België voor het jaar 2020 goedgekeurd. Behalve emissieplafonds voor NO_x, SO₂, NH₃ en VOS is nu ook voor PM_{2,5} een emissieplafond opgenomen. De plafonds voor stationaire bronnen van PM_{2,5} zijn al verdeeld over de gewesten. In de komende maanden zullen ook de plafonds voor transport worden verdeeld.

In VLAREM zullen strengere NO_x-normen voor stookinstallaties worden opgenomen. De fijnstofproblematiek zal aangepakt worden met een aanpassing van VLAREM voor diffuse stofemissies. Daarnaast zal in overleg met de betrokken actoren een actieplan Fijn stof voor de Gentse Kanaalzone worden opgesteld. Via een stedelijk proefproject wordt onderzocht hoe een uniform kader kan worden uitgewerkt voor de invoering van milieu-

zones in Vlaanderen. In het Interregproject Joaquin worden maatregelen uitgetest om de gezondheidseffecten van pollutanten zoals ultrafijn stof te verminderen.

De voorbereidingen voor de herziening van de NEC-richtlijn zijn gestart. De Europese Commissie plant eind 2013 een voorstel klaar te hebben voor herziening van de richtlijn. In voorbereiding hiervan zal worden overlegd met de betrokken sectoren om het technisch/economisch reductiepotentieel te bepalen.

De ammoniakemissie in Vlaanderen blijft stabiel. De emissiereducerende maatregelen, die van toepassing zijn voor de veeteeltsector, worden voortgezet. Voor verschillende pluimveecategorieën zijn er bijkomende ammoniakemissiearme niet-kooisystemen opgenomen in de lijst van ammoniakemissiearme stallen.

1.3. Integraal waterbeleid

Het decreet Integraal Waterbeleid zal worden gewijzigd om de planning en procedures te vereenvoudigen. Dit gebeurt volgens de minister door:

- het in elkaar schuiven van de planningscycli op stroomgebiedniveau en bekkenniveau met de integratie van de verschillende planfiguren in de waterbeleidsnota en de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas;
- het voorzien in meer flexibiliteit in de planning om beter te kunnen inspelen op onvoorziene of gewijzigde omstandigheden en om de geplande acties waar nodig te kunnen bijsturen;
- de integratie van het deelbekkenniveau in het bekkenniveau, de afschaffing van de waterschappen als afzonderlijke overlegstructuur en de integratie van de waterschapssecretariaten in de bekkensecretariaten. Dit zal de slagkracht en coördinerende rol van de bekkenbesturen verhogen en de betrokkenheid van de lokale waterbeheerders in de bekkenbesturen versterken.

Het wetgevende kader voor het gebruik van pesticiden wordt aangepast. Daarnaast wordt het eerste actieplan Duurzaam pesticidenverbruik vastgesteld.

Sinds midden 2011 zijn alle projecten uitgevoerd in de agglomeraties groter dan 10.000 inwonerequivalenten. Voor de agglomeraties met een grootte tussen 2000 en 10.000 IE zijn alle zuiveringsinstallaties voltooid en eind augustus 2012 waren ook alle collectorprojecten uitgevoerd. Vlaanderen is dus in orde met de richtlijn Stedelijk afvalwater. Het optimalisatieprogramma 2013-2017 voorziet in 200 miljoen euro voor investeringen in RWZI's en collectoren en omvat 166 projecten. Het budgettekort werd al in belangrijke mate afgebouwd.

De saneringscontracten tussen de nv Aquafin en de bedrijven zijn volgens de minister een eerste belangrijke stap geweest om het principe 'de vervuiler betaalt' uit te werken en om kruissubsidies terug te dringen. De integratie van veel voorkomende extra kosten in de financierende heffing zal hier nog verder aan bijdragen. Tegelijkertijd laat een financierende heffing toe om bedrijven met complementair afvalwater onmiddellijk een korting toe te kennen. De financierende heffing zal via het programmadecreet worden ingevoerd. Hierbij wordt ook voldoende aandacht besteed aan overgangsbepalingen. De saneringscontracten zullen in de toekomst gereserveerd worden voor de essentie. Dit betekent dat bedrijven waarvoor een afkoppeling of een noodlozing aan de orde is, de mogelijkheid wordt gegeven om, door te participeren in de kosten, gebruik te maken van de openbare saneringsinfrastructuur.

De schade door overstromingen wordt maximaal voorkomen en beperkt. In 2012 werd bijna 125.000 kubieke meter hinderlijk sediment uit de Vlaamse waterlopen verwijderd. Veelal is dit sediment ook verontreinigd, waardoor de slibruiming ook een ecologische

meerwaarde hebben. In 2012-2013 wordt opnieuw een twintigtal slibruimingenvoorbereid van naar schatting 180.000 m³ sediment. Bijkomend zijn erosiebestrijdingsmaatregelen en de verdere uitbouw van saneringsinfrastructuur in combinatie met de strategische aanleg van sedimentvangen noodzakelijk. De gecontroleerde overstromingsgebieden voor de Herk, de Kerkebeek en de Begijnebeek zullen in 2013 worden gerealiseerd. Voor een aantal waterlopen werd een totaalvisie uitgewerkt, waaronder de Maarkebeek, de Marke en de Heulebeek. Binnen de uitgewerkte visie worden concrete investeringsprojecten voorbereid.

1.4. Afvalstoffen- en materialenbeleid

Het Vlaams Materialenprogramma wordt ingevuld door drie complementaire pijlers:

- visie: Plan C, het Vlaams Transitienetwerk voor Duurzaam Materialenbeheer, werkt een ambitieuze langetermijnvisie voor 2050 uit en start experimenten rond duurzaam materiaalgebruik;
- onderzoek: het Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer onderzoekt hoe materiaalstromen bewegen door de economie, hoe duurzaam materialenbeheer kan worden gemeten en hoe beleidsinstrumenten kunnen worden ingezet om te sturen naar een duurzamer gebruik van materialen;
- actie: een breed gedragen actieplan geeft aan welke concrete en prioritaire stappen vandaag kunnen worden gezet om de langetermijnambitie waar te maken.

Nieuwe instrumenten worden ontwikkeld of bestaande instrumenten worden aangepast om het duurzaam materialenbeleid te realiseren. Om de materiaalkringlopen te sluiten, zal de focus gelegd worden op volgende materiaalketens: tapijten, harde kunststoffen, cellenbeton, minerale wol en vlakglas.

Er is een plan van aanpak uitgewerkt voor de toename van de selectieve inzameling van met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. Er wordt een code van goede praktijk voor de organisatie van bron- en/of nasortering van bedrijfsafvalstoffen (modelcontract en monitoringprogramma) opgesteld. In samenwerking met het bedrijfsleven en de lokale besturen wordt verder gewerkt aan een stimulerend kader voor optimale inzamelstructuren voor afvalstoffen van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen.

Een algemene evaluatie van het Uitvoeringsplan Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen werd uitgevoerd. Een aangepast uitvoeringsplan zal aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

Biomassa is een belangrijke grondstof waarbij voor sommige deelstromen het aanbod ontoereikend is voor de vraag. Tegen eind 2013 wordt een beleidsvisie uitgewerkt voor de optimalisatie van deze kringloop, rekening houdend met de economische, ecologische en sociale aspecten. De biomassa-inventaris wordt omgevormd en uitgebreid tot alle toepassingsgebieden van biomassa-reststromen, zodat de kringloop kan worden geoptimaliseerd. Het beheer van biomassastromen wordt hierbij benaderd vanuit materiaal- en energieoogpunt.

1.5. Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen

VLAREBO wordt gewijzigd om de oprichting van bodemsaneringsorganisaties te stimuleren. De aanpassing betreft de periodiciteit van het bodempreventie- en bodembeheerplan, het invoeren van een einddatum voor het sluiten van overeenkomsten voor overdracht van de saneringsplicht en het voorzien in de mogelijkheid tot terugbetaling door derden. De werkgroep voor de oprichting van een Belgisch (of interregionaal) stookolietankfonds werd na de installatie van de nieuwe Federale Regering opnieuw actief.

Om onbillijkheden weg te werken zal een regeling voor cofinanciering voor bodemsaneringen worden ingevoerd.

Vanaf 2013 zal de sanering van verontreinigde terreinen bij scholen aangepakt worden via een programmatorische aanpak. Ook de gasfabrieken zullen volgens een in 2012 goedgekeurd plan van aanpak verder worden gesaneerd.

In 2012 en 2013 worden besprekingen gevoerd over de aanpassing van het gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2013. Ter uitvoering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt ook het derde Vlaamse Programma voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020 of PDPO III voorbereid. In beide processen wordt de problematiek van bodemaantasting – voornamelijk erosie, koolstofgehalte in de bodem en bodemverdichting – meegenomen. Hierbij wordt getracht het juiste evenwicht te vinden tussen de versterking van de verplichte bodembeschermende maatregelen, onder meer in het kader van de randvoorwaarden van het landbouwbeleid, en de meer effectieve stimulerende, vrijwillige maatregelen, via beheersovereenkomsten in het kader van het PDPO III of via de gemeentelijke subsidies om de bodemerosie in te perken.

De evaluatie van de instrumenten van het delfstoffenbeleid en van de link met het duurzaam materialenbeleid en het ruimtelijk beleid werd opgeschort in afwachting van het kaderdecreet over complexe investeringsprojecten. Ondertussen werd in 2012 wel een ontwerp van delfstoffennota Zand in Vlaanderen opgemaakt en is de opmaak van het tweede Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan in ontwikkeling. De besprekingen aangaande aanbodgedreven en vraaggestuurde processen voor nieuwe ontginningsgebieden worden hervat.

Alle eenentwintig tertiaire formaties zijn door het Vlaams Kenniscentrum Ondergrond gemodelleerd. De gemodelleerde lagen van het quartair, tertiair, krijt en de diepe ondergrond worden aan elkaar gekoppeld om een globaal, sluitend driedimensionaal model van de Vlaamse ondergrond te creëren. In 2013 zal het eerste globaal model van de Vlaamse ondergrond voor het publiek beschikbaar zijn.

1.6. Biodiversiteitsbeleid

De instandhoudingsdoelstellingen zullen voor definitieve goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Daarnaast wordt volop ingezet op de implementatiestrategie van de IHD's, waarbij onderwerpen zoals het vastleggen van een methodologie voor verbodingsgebieden, het flankerende beleid, een programmatorische aanpak van stikstof, de juridische implementatie van het principe dat 'de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen', een efficiënte inzet van het bestaande instrumentarium en het zoeken naar alternatieve financieringsmechanismen worden uitgewerkt. Hiertoe wordt in 2013 de IHD-stuurgroep gestart en zullen er startvisies worden opgemaakt per speciale beschermingszone. In 2013 worden ook de eerste realisaties op basis van vrijwillig overleg en inzet van ondersteunende instrumenten verwacht.

In het kader van vereenvoudiging en verhoging van de effectiviteit werd een nieuw concept voor beheerplannen ontwikkeld, dat al de voorgaande verschillende types zal vervangen. In 2013 worden daarvoor de nodige wijzigingen in de wetgeving uitgewerkt. Anderzijds wordt een gericht aankoopbeleid gevoerd. Daarvoor wordt een rollend meerjarenprogramma opgesteld en afgestemd met de erkende terreinbeherende verenigingen. Voor de aankoop wordt prioriteit gegeven aan het realiseren van de gewestelijke IHD's, het verder optimaliseren van de toegankelijkheid en het opzetten of verder realiseren van geïntegreerde projecten in en rondom de steden. Zowel in 2012 als in 2013 zal bijkomend 400 hectare als natuureservaat worden erkend. De prioriteit ligt daarbij op Europees

beschermden habitats. Deze terreinen zullen kwaliteitsvol kunnen worden beheerd dankzij de jaarlijkse beheersubsidies die hieraan gekoppeld zijn.

In 2013 zullen alternatieve pistes worden onderzocht om de ondersteuning voor sociale tewerkstelling te integreren in de subsidiëring voor beheerwerken in de groene sector. In afwachting daarvan wordt de bestaande regeling voor de groenjobs verlengd in 2013.

Opportunities voor projecten rond multifunctionele stadsrandbossen in stedelijke of kleinstedelijke gebieden zullen worden nagegaan. In 2013 zal extra ingezet worden op kennisdeling tussen de verschillende lopende projecten om op die manier extra impulsen te geven aan de realisatie van deze projecten.

De inspanningen om de financiële middelen van het Bossencompensatiefonds efficiënt te besteden aan lokaal gedragen bebossingsprojecten zullen ook in 2013 worden voortgezet. Na evaluatie van de beschikbare financiële middelen zal in 2013 een nieuwe projectoproep worden gelanceerd. In het kader van de globale evaluatie van de instrumenten in het natuurbeleid wordt nagegaan of een verruiming van dit instrument naar terreinbeherende verenigingen en privé-eigenaars kan worden geoperationaliseerd.

1.7. *Beleid lokale leefkwaliteit*

De definitieve actieplannen rond weg- en spoorverkeerslawaaï zullen ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Op basis van de geluidskaarten heeft het Agentschap Wegen en Verkeer, in samenwerking met het Departement LNE, een objectieve prioriteitenlijst opgesteld. Voor elke woonzone in de buurt van een hoofdweg of primaire weg werd een prioriteitscore berekend, rekening houdend met het heersende geluidsniveau en het aantal blootgestelde woningen in de zone. Er wordt naar gestreefd om alle zones met een zeer hoge prioriteitscore binnen de vijf jaar aan te pakken.

In 2012 werd de nieuwe wetgeving voor geluidsnormen voor muziekactiviteiten goedgekeurd. Er werden informatiesessies georganiseerd om zowel handhavers als exploitanten te informeren over de nieuwe normen. Een technische handleiding en een toegankelijke brochure worden ter beschikking gesteld. De nieuwe normen voor muziekactiviteiten zullen vanaf 1 januari 2013 van kracht zijn. Aansluitend op dit initiatief wordt een regeling voorbereid ter beheersing van de geluidsniveaus in bioscoopzalen.

De lokale context van gebiedsgerichte knelpunten vraagt om maatwerk in de procedure. Voor de hotspots in Genk-Zuid en de regio Menen werden al heel wat lokaal gestarte of aangestuurde initiatieven genomen. In 2012 zal op basis van zowel overkoepelend wetenschappelijk advies als lokaal advies een actieplan met beleidsmaatregelen worden opgesteld, waarvoor in 2013 de acties worden gestart. Daarnaast zal het Steunpunt Milieu en Gezondheid op korte termijn een nieuwe campagne in de Gentse Kanaalzone initiëren.

1.8 *Mestbeleid*

Eind 2012 zullen het Mestdecreet en een aantal uitvoeringsbesluiten verder worden uitgewerkt op basis van de adviezen van respectievelijk de Opvolgingscommissie Mestactieplan of de Technische Werkgroep Nutriënten. Dit zal volgens de minister resulteren in een doelgerichter, meer werkbaar en nog meer gedragen mestbeleid. In 2013 zal ook een tussentijdse evaluatie gebeuren van de resultaten inzake waterkwaliteit en nitraatresidu's. Die zal de basis vormen voor de opmaak van het vijfde Mestactieplan, dat zal lopen van 2015 tot 2018.

1.9. *Beleid open ruimte*

De instrumenten ruilverkaveling, landinrichting, natuurinrichting, grondenbanken, beheerovereenkomsten enzovoort worden gericht ingezet voor het ondersteunen van mobiliteit, natuurbeleid, integraal waterbeleid en ruimtelijk beleid. De VLM ondersteunt andere Vlaamse administraties via het uitwerken van flankerende maatregelen bij grote investeringsprojecten, de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen of het urgent verwerven van gebieden met acute knelpunten inzake wateroverlast.

In 2013 worden opnieuw duizend landbouwers gestimuleerd om beheerovereenkomsten te integreren in hun bedrijfsvoering. De aanvragen voor het inzetten van de maatregel inzake waterconservering uit het PDPO II worden geadviseerd door een expertgroep en leiden tot een goedgekeurd project. De voorbereiding van het PDPO III leidt onder meer tot gedragen en afgestemde maatregelen voor groene en blauwe diensten (bijvoorbeeld via beheerovereenkomsten) met focus op belangrijke thema's zoals water, bodem, instandhoudingsdoelstellingen, biodiversiteit en landschap. Voorts zal de inventarisatie van de subsidies die lokale overheden geven aan landbouwers voor agronatuurbeheer worden afgerond, waarna de inhoudelijke afstemming van maatregelen en vergoedingen start.

1.10. *Slagkrachtige overheid*

De minister verwijst naar de gedachtewisseling die in de commissie werd gehouden over de evaluatie van het Milieuhandhavingsdecreet (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1800/1). In dit decreet zullen de bevoegdheden van de diverse bestuursniveaus op het vlak van handhaving, conform het witboek Interne Staatshervorming, worden vastgelegd. De aanbevelingen die in de loop van 2012 tijdens de globale evaluatie van de regelgeving inzake milieuhandhaving werden geformuleerd, worden in 2013 uitgewerkt in concrete decreets- en besluitwijzigingen. Daarnaast zal de bestuurlijke handhaving verder worden geoptimaliseerd, onder andere door de uitbouw en concrete toepassing van het systeem van de bestuurlijke transactie.

Voor complexe investeringsprojecten werd een nieuwe methodiek uitgewerkt onder de vorm van een routepanner. De krachtlijnen van deze nieuwe procesmatige aanpak zullen worden verankerd in het kaderdecreet betreffende complexe investeringsprojecten.

Op basis van de krachtlijnen in de conceptnota's voor de invoering van de omgevingsvergunning en de permanente vergunning wordt in het najaar van 2012 nog een ontwerp van kaderdecreet uitgewerkt. Daaraan zal ook de integratie van de milieueffect- en veiligheidsrapportage worden gekoppeld. In functie van de herziening van de indelingscriteria wordt ook een eerste fase van de declassering van milieuvergunningsplichtige inrichtingen doorgevoerd.

Conclusie

De minister besluit dat er in 2013 nog belangrijke stappen moeten worden gezet. De grootste uitdagingen zijn volgens haar de goedkeuring van de IHD's, de evaluatie van het Mestactieplan en het realiseren van vereenvoudigingen, zoals de omgevingsvergunning en het kaderdecreet voor complexe investeringsprojecten.

2. *Toelichting uitgavenbegroting 2013*

2.1. *Inleiding*

De minister laat opmerken dat met de voorliggende ontwerpbegroting een nieuwe stap wordt gezet naar een prestatiebegroting. Het werken met de begrotingsartikelenstructuur

maakt een prestatiebegroting mogelijk. De doelstellingen uit de beleidsbrief komen terug in de begrotingen, over de programma's, entiteiten en instellingen gespreid.

De begrotingsopmaak 2013 is uitgevoerd met de opdracht voor de hele Vlaamse Regering om 465 miljoen euro te besparen. Hiervoor werden naast punctuele ook enkele generieke maatregelen genomen, die ook voor Leefmilieu en Natuur een impact hebben.

Zo is er de 100 miljoen euro aan besparingen die, na onderhandelingen met de vakbonden, op de loonkredieten van de ambtenaren moeten worden gevonden. Daarnaast is er een 45 miljoen euro aan besparingen doorgevoerd op de werking door het bevriezen van de indexatie. Voor Leefmilieu en Natuur komt die neer op 1,416 miljoen euro aan VAK en VEK.

Bij Leefmilieu en Natuur werden ook de volgende twee punctuele maatregelen genomen:

- de financiële buffer bij de drinkwatermaatschappijen wordt aangesproken ten belope van 80 miljoen euro. Dit wordt zichtbaar in de zogenaamde Aquafinfactuur;
- door het verder afwerken van de eerder besliste verkoop van VMM-gronden en -installaties aan Aquafin kunnen 20 miljoen euro eenmalige ontvangsten worden ingeschreven.

2.2. *Water*

Samengenomen bij het Departement LNE en de DAB Minafonds, blijft een krediet van 109.587.000 euro beschikbaar voor de subsidiëring van de aanleg van gemeentelijke riooleringen en de bouw van kleinschalige (individuele en private) waterzuiveringsinstallaties.

Zoals eerder vermeld, wordt de financiële buffer bij de drinkwatermaatschappijen aangesproken. Om hun saneringsverplichting uit te voeren, hebben de drinkwatermaatschappijen een overeenkomst met de nv Aquafin. De Vlaamse Regering kent omwille van het algemeen belang een werkingstoelage toe aan de drinkwatermaatschappijen. De rest van de vergoeding die aan Aquafin dient te worden betaald, moeten de drinkwatermaatschappijen doorrekenen aan hun klanten. De drinkwatermaatschappijen gebruikten een financiële buffer om het tijdelijke verschil tussen de ontvangsten en de uitgaven op te vangen. Deze twee financiële stromen worden beter op elkaar afgestemd, waardoor de financiële buffer kan worden aangesproken.

De werkingstoelage voor 2013 bedraagt 84.343.000 euro en is terug te vinden op de begroting van het Minafonds. Dit budget vermindert met 96.435.000 euro. Die daling is te wijten aan het aanboren van de reserves voor een bedrag van 80 miljoen euro, de toename van de Aquafinfactuur en een bijstelling van het subsidiëringsritme.

Zoals al vermeld, worden eenmalige ontvangsten met betrekking tot het waterbeleid ingeschreven. Zo heeft de VMM volgende eigen ontvangsten:

- 18.182.000 euro uit verkoop van gronden en installaties. Dit gaat over de 20 miljoen euro vermeld bij punctuele maatregelen;
- daarnaast wordt er 3.036.000 euro uit Europese cofinanciering geraamd en zal er
- 74.860.000 euro uit heffingen aan de ontvangstenzijde worden gerealiseerd.

De ontvangsten uit heffingen betreffen 51.571.000 euro uit heffingen op waterverontreiniging en 23.289.000 euro uit heffingen op grondwaterwinning. Ten opzichte van de tweede begrotingscontrole van 2012 nemen deze ontvangsten af met 2.369.000 euro, door het begrotingstechnisch in rekening brengen van de betalingsbereidheid op lange termijn.

2.3. *Afval en bodem*

Inzake afval en bodem springt volgens de minister de 28.044.000 euro bij OVAM voor verwijderingen en bodemsaneringen in het oog. Ten opzichte van de tweede begrotingscontrole 2012 is er recurrent 2,5 miljoen euro bijkomend krediet voor saneringen van ziekenhuizen, scholen en gasfabrieken.

Daarnaast wordt in 8.150.000 euro voorzien voor de verwerking van dierlijk afval, dierenmeel en slachtafval en is er nog een krediet van 898.000 euro voor subsidies aan kringloopcentra. Voor de subsidiëring van compostvaten, compostopstellingen, herbruikbare bekertjes, projecten inzake duurzame ontwikkeling, investeringen in diftar bij huis-aan-huisinzameling en op containerparken, projecten inzake openbare reinheid, ondergrondse containers en sorteerstraatjes wordt 7.235.000 euro ingeschreven.

2.5. *Landinrichting*

Bij de VLM worden kredieten ingeschreven ten bedrage van 13.035.000 euro voor betalingen verbonden aan ruilverkavelingen, grondenbanken, gebruikers- en kapitaalschade, land- en natuurinrichting en voor subsidies in 2013. Daarnaast wordt 14.210.000 euro voor verwerving van gronden binnen de grondenbanken en in kader van inrichtingsactiviteiten ingeschreven en 12.667.000 euro voor het uitvoeren van inrichtingswerken.

2.6. *Mest*

In het kader van flankerende maatregelen inzake mest blijft 2,5 miljoen euro bij het Mina-fonds beschikbaar voor het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting. Er zijn echter ook ontvangsten uit het mestbeleid. Er worden voor 3.032.000 euro ontvangsten uit boetes in verband met mestbeleid ingeschreven.

2.7. *Natuur*

Conform het regeerakkoord wordt in 22.572.000 euro voor de aankoop van terreinen voorzien. Daarnaast zijn volgende grotere budgetten in constant beleid terug te vinden bij de begrotingsopmaak 2013:

- 3.678.000 euro voor de investeringen in bebossingsprojecten;
- 6.488.000 euro voor beheersubsidies en de ondersteuning van de bezoekerscentra van de erkende natuurreservaten;
- 6.445.000 euro voor de uitbreiding van de gebieden onder effectief natuurbeheer en
- 487.000 euro voor de ondersteuning van de bebossing van landbouwgronden.

II. **BESPREKING**

1. **Vragen en opmerkingen van de leden**

Tussenkomst van mevrouw Gwenny De Vroe

Mevrouw *Gwenny De Vroe* stelt dat in de beleidsbrief weinig inhoudelijke sluiers worden opgelicht over het klimaatbeleid. Alles wordt doorverwezen naar het in voorbereiding zijnde Vlaams Klimaatbeleidsplan voor de periode 2013-2020 en het nog op te stellen Adaptatieplan. Het lid vraagt wat de precieze timing is voor de realisatie en de goedkeuring van deze plannen.

Er komt een nieuwe NEC-richtlijn tegen einde 2013. De Vlaamse Regering wil in 2013 overleggen met de sectoren om het technisch en economisch reductiepotentieel te bepalen. Het is van belang dat de nieuwe richtlijn dit potentieel niet onder druk zet. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat de nieuwe NEC-richtlijn beantwoordt aan het potentieel van de Vlaamse bedrijven?

Na de hervorming van de BIV wordt nu in de beleidsbrief gesteld dat de drie gewesten werken aan een voorstel om de jaarlijkse verkeersbelasting te berekenen op basis van de milieukeurmerken van de voertuigen en aan de kilometerheffing voor vrachtwagens. Vorig jaar werd nog gesteld dat dit tegen eind 2013 werd voorzien. Nu is er van die deadline geen sprake meer. Hoe lang gaat de voorbereiding nog duren?

In de vorige beleidsbrief werd nog verwezen naar de introductie van elektrische voertuigen. In de huidige beleidsbrief is er daar niets meer over terug te vinden. Wat zal de Vlaamse Regering nog ondernemen inzake de introductie van elektrische voertuigen?

Er wordt een herziening van het decreet Integraal Waterbeleid in het vooruitzicht gesteld. Doel is het vereenvoudigen van de planningsprocedures en het overleg, het afschaffen van de waterschappen, de integratie van het deelbekeniveau in het bekeniveau enzovoort. Na de adviesronde moet het voorontwerp nog worden aangepast. Mevrouw De Vroe informeert naar de timing en vooral de praktische implementatie van de vereenvoudigingen op het terrein.

Er wordt in de periode 2013-2017 zwaar geïnvesteerd in de bouw van nieuwe RWZI's en collectoren door Aquafin. Daarvoor zou een bedrag van 200 miljoen euro worden uitgetrokken. Volgens welk schema gaat de minister dit financieren?

In de beleidsbrief worden een aantal maatregelen opgesomd die de resolutie van het Vlaams Parlement betreffende het beheersen van wateroverlast in het kader van een integraal waterbeleid (*Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1221/2) uitvoeren. In de beleidsbrief wordt volgens mevrouw De Vroe voornamelijk het accent gelegd op de vereenvoudiging van de watertoets en het tussentijds afbakenen van overstromingsgebieden. Voor 2013 wordt enkel de ontwikkeling van een portaalsite voor crisiscommunicatie bij overstromingsgevaar en de uitwerking van de informatieplicht in het vooruitzicht gesteld. Hoe ver staat het met de uitwerking van de andere maatregelen? Wat is de timing?

Volgens mevrouw De Vroe bevatten de beleidsbrieven nu al enkele jaren een steeds wisselende passus over het zoeken naar en het verder werken aan optimale inzamelstructuren voor bedrijfsafval en meer bepaald het met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. Dit punt staat al jaren op de agenda. Nu zou er een plan van aanpak zijn, met op korte termijn enkel een soort code van goede praktijk en een stimulerend kader. Wat is de stand van zaken en de verdere timing?

In het verleden werd gesteld dat de onderhandelingen met de andere gewesten over een stookolietankfonds nog steeds lopen maar dat er daarnaast wordt gewerkt aan de voorbereiding van een Vlaams fonds voor het geval een Belgische oplossing uitblijft. Deze voorbereidingen werden nu tijdelijk stopgezet omdat er opnieuw onderhandelingen lopen met de federale overheid en de andere gewesten. Mevrouw De Vroe vraagt wanneer de definitieve beslissing valt.

Mevrouw De Vroe stelt vast dat inzake de uitbreiding van natuurgebieden nog steeds wordt vastgehouden aan het aankoopbeleid. Daarvoor zal een meerjarenprogramma worden opgesteld. Welke inspanningen gebeuren er voor de beheersovereenkomsten? Die zijn volgens het lid een veel goedkoper instrument. Hoe verhouden de budgetten voor de aankoop zich tot de middelen voor beheersovereenkomsten?

Ondertussen wordt het Bossencompensatiefonds volgens het lid nog steeds niet geactiveerd voor de aanleg van bossen. In 2012 werden er 11 projecten ingediend voor een totale oppervlakte van 68 ha. Na evaluatie van de beschikbare middelen zal in 2013 een nieuwe oproep worden gedaan. Hoe denkt de minister die nieuwe oproep te financieren en hoe

veel herbebossingsprojecten denkt de minister in 2013 te kunnen realiseren? Hoewel het tempo ten opzichte van 2012 is verhoogd, is het volgens mevrouw De Vroe nog steeds volstrekt onvoldoende.

In 2013 zullen de nieuwe normen ter voorkoming van gehoorschade door muziek worden ingevoerd. Hoe ver staat het overleg over de gelijkaardige regeling voor bioscoopzalen?

Mevrouw De Vroe verwijst tot slot naar een brief van de secretaris-generaal van het Departement LNE aan de colleges van burgemeester en schepenen over de projectenveloppe 2013 van de samenwerkingsovereenkomst Milieu. De brief van 9 november 2012 meldt dat er voor 2013 niet in een projectenveloppe voor gemeenten en provincies wordt voorzien.

Het is bekend dat de samenwerkingsovereenkomst afloopt in 2013. Er werd door de minister eerder al beslist de overeenkomst niet meer te verlengen en de middelen te verschuiven naar ondersteuning van rioleringsprojecten en handhaving. Toch is mevrouw De Vroe geschrokken van de boodschap in de brief. Ze beschouwt de beslissing om niet in een projectenveloppe voor 2013 te voorzien als een contractbreuk vanwege de Vlaamse overheid. Vele gemeenten hebben hun begroting voor 2013 klaar en krijgen nu pas het bericht dat er geen middelen zijn voor projecten. Het lid betreurt dit ten zeerste en vraagt meer uitleg van de minister.

Tussenkomst van de heer Hermes Sanctorum

De heer *Hermes Sanctorum* laat opmerken dat de beleidsbrief weinig nieuwheden bevat. Dat is misschien ook logisch omdat de meeste thema's al grondig in de commissie werden besproken. Het einde van de regeerperiode begint wel stilaan in zicht te komen. Wie zich aan een voorzichtige evaluatie waagt, moet volgens het lid vaststellen dat er deze legislatuur geen sprake is van grote trendbreuken. Dat blijkt uit de cijfers en indicatoren die de minister in de beleidsbrief heeft opgenomen. De heer Sanctorum vraagt om inzake klimaat (reductie emissie broeikasgassen) ook de cijfers voor 2011 ter beschikking te stellen. De beleidsbrief gaat nog uit van de cijfers van 2010.

De heer Sanctorum verwijst naar recente persberichten waarin wordt gemeld dat in het oppervlaktewater in de Zuid-Limburgse fruitstreek nog steeds verboden pesticiden worden gemeten. De VMM ziet dit als een ernstig probleem.

De VMM bracht in 2012 ook een rapport uit over pesticiden in het grondwater, op basis van gemeten pesticidenconcentraties in het grondwater en de door de drinkwatermaatschappijen gerapporteerde pesticidenconcentraties in drinkwaterputten. Daaruit blijkt dat in 56 percent van de geanalyseerde grondwaterstalen een of ander pesticide of afbraakproduct werd teruggevonden in concentraties boven de wettelijke grondwaternorm. Er worden nog steeds sporen of afbraakproducten gevonden van sinds jaren verboden middelen, zoals onder meer atrazine (verboden sinds 2004), dichlobenil (verboden sinds 2008), diuron (verboden sinds 2004) en simazine (verboden sinds 2004). Het is uiteraard een goede zaak dat die producten werden verboden, maar onrustwekkend is dat ze nog altijd worden teruggevonden. Uit de humane biomonitoring blijkt bijvoorbeeld ook dat in het menselijk bloed nog altijd afbraakproducten van het verboden DDT worden aangetroffen.

Het probleem komt weliswaar aan bod in de beleidsbrief van de minister, maar het lid meent dat meer vergaande maatregelen noodzakelijk zijn. De VMM stelt een sensibilisering voor gericht op de fruittelers. Welke andere maatregelen zal de minister nemen?

De heer Sanctorum sluit zich aan bij de tussenkomenst van mevrouw De Vroe over de samenwerkingsovereenkomst en de brief over de projectenveloppe voor 2013. Kan de minister deze maatregel verduidelijken?

De toelichting bij het programma Leefmilieu spreekt over middelen voor de ondersteuning van de derde generatie van het Steunpunt Milieu en Gezondheid. Wat zullen de aandachtspunten zijn?

In de septemberverklaring heeft de minister-president het waterbeleid een van de grote prioriteiten genoemd. Uit de recente gedachtewisseling in de commissie met de bevoegde ministers bleek volgens het lid dat er nog heel wat werk moet worden verricht (*Parl. St. VI.Parl. 2012-13, nr. 1750/1*). Het is een goede zaak dat bijvoorbeeld de informatieplicht wordt ingevoerd, maar dat zal niet volstaan om het overstromingsrisico in Vlaanderen te beperken. Mevrouw De Vroe informeerde reeds naar de timing van de andere maatregelen.

De heer Sanctorum heeft ook vragen bij de investeringsuitgaven. In de toelichting bij de begroting wordt vermeld dat de 8 miljoen euro die eenmalig bij de tweede begrotingscontrole 2012 was toegekend in het kader van de uitvoering van het noodprogramma voor overstromingen wordt teruggedraaid. Elders is er sprake van een daling van 4 miljoen euro aan VAK en 2 miljoen euro aan VEK in de werkingsdotatie aan de VMM. Kan de minister zeggen over welke bedragen het exact gaat? Waarom wordt het budget voor de uitvoering van het noodprogramma verminderd? Zijn er dan geen noodmaatregelen meer nodig? Het lid ziet een contradictie tussen de septemberverklaring en het voorliggende begrotingsontwerp.

Kan de minister verduidelijken wat wordt bedoeld met de ontwikkeling van een digitaal loket voor emissiehandel?

Ook voor de financiering van de Milieuvergunningendatabank wordt een budget beschikbaar gesteld. Het lid verwijst naar de beleidsnota 2009-2014 van de minister waarin de databank al werd vermeld. De commissie hield bij het begin van de legislatuur al een hoorzitting over de maatregelen om de milieuvergunningenpiek aan te pakken (*Parl. St. VI.Parl. 2009-10, nr. 287/2*) en was toen al verwonderd dat er geen omvattende databank van de milieuvergunningen beschikbaar was. In de daaropvolgende beleidsbrieven wordt telkens herhaald dat aan de uitbouw van een Milieuvergunningendatabank wordt gewerkt. Hoe verklaart de minister dat het zo lang duurt vooraleer de databank een feit is?

Het budget voor internationaal milieu- en natuurbeleid daalt. Waarom wordt dit terugschroefd?

De heer Sanctorum wil opnieuw het thema van de klimaatfinanciering ter sprake brengen. Wat betreft de zogenaamde snelstartfinanciering is volgens het lid duidelijk dat de doelstellingen niet zullen worden gehaald. Tenzij een kunstgreep zou worden uitgehaald waarbij de nu reeds gedane inspanningen onder die noemer zouden vallen. Dat zou dan geen extra klimaatbeleid zijn en dat zou het lid ten zeerste betreuren. Hij maakt zich ook zorgen over de periode na 2012. De minister schuift vele beslissingen voor zich uit, zoals het nieuwe klimaatbeleidsplan en de aanwending van de opbrengst van de emissierechten. De voorliggende begroting bevat geen enkele aanzet om het engagement inzake snelstartfinanciering in 2013 te halen.

De heer Sanctorum informeert naar de stand van zaken van het project betreffende lage-emissiezones. De minister verwees het vorige werkingsjaar herhaaldelijk naar proefprojecten die in Gent zouden worden gestart, maar daarover vindt het lid niets terug in de begroting. Wat is de stand van zaken van de proefprojecten?

Het is voor de heer Sanctorum moeilijk te vatten dat het budget voor het noodprogramma voor overstromingen wordt teruggeschroefd, terwijl vergelijkbare bedragen worden uitgetrokken voor de verwerking van dierlijk afval. Er is een tussenkomst van 50 percent door de overheid voor de bijdrageplichtigen en 100 percent voor de niet-bijdrageplichtigen voor de verwerking van dit afval. Dit druist in tegen het principe dat de vervuiler betaalt. De heer Sanctorum begrijpt niet hoe de minister dergelijke grote bedragen kan blijven verantwoorden.

Tussenkomst van mevrouw Marleen Van den Eynde

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* verwijst voor wat het klimaatbeleid betreft, naar de gedachtewisseling die op 7 november 2012 in de commissie werd gehouden met de diverse bevoegde ministers (*Parl. St. VI. Parl. 2012-13, nr. 1813/1*).

Het thema van de grensoverschrijdende luchtverontreiniging kwam in de commissie al meermaals ter sprake. In mei 2012 zou een nieuw verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand zijn gesloten. Het lid vraagt wie de deelnemers zijn. Zijn het landen als Frankrijk en Duitsland of zijn het de regio's? Welke voorwaarden worden opgenomen in het verdrag en op welke manier zal het verdrag worden opgevolgd?

De minister verwijst in haar beleidsbrief op diverse plaatsen naar de Gentse Kanaalzone. Er zal onder meer een actieplan Fijn stof voor worden opgesteld. Blijkbaar is dit volgens het lid momenteel de hotspot bij uitstek voor milieuproblemen in Vlaanderen. Zijn er nog andere gebieden in Vlaanderen waar het fijn stof of andere milieuproblemen moeten worden aangepakt?

Waterzuivering is heel technisch, maar het is aan de parlementairen om de wetenschap en de technologische ontwikkeling te stimuleren. De beleidsbrief vermeldt dat het Vlaamse Gewest over ongeveer 256 RWZI's beschikt waarop het afvalwater van 4,8 miljoen inwoners is aangesloten. Dagelijks gebruikt elke Vlaming ongeveer 110 liter water. Dat betekent dat er gemiddeld 480 miljoen liter water in deze RWZI's wordt aangeleverd dat moet worden gezuiverd. In dit afvalwater zitten allerhande stoffen die moeten worden geëlimineerd vooraleer het water opnieuw kan worden geloosd. De waterzuiveringstations blijken echter niet in staat om alle milieugevaarlijke stoffen te elimineren.

Het Duitse Alfred Wegener Instituut voor Pool- en Zeewetenschappen heeft volgens mevrouw Van den Eynde met behulp van speciale onderwatercamera's vastgesteld dat zelfs in de Arctische diepzee de hoeveelheid plasticafval stijgt. Dit gebied werd nochtans steeds als een onaantastbare regio beschouwd.

De vaststelling van een toenemende aanwezigheid van plasticafval is verontrustend voor de gezondheid van mens en dier. Kleine bolletjes plastic, aanwezig in onder meer verschillende verzorgingsproducten, blijken door de mazen van de waterzuivering te glippen. Wanneer deze in de zee terechtkomen, blijken de vissen niet het onderscheid te kunnen maken tussen voedsel en plastic, waardoor ze deze soms giftige stoffen opnemen, met alle nefaste gevolgen.

Het is volgens het lid de taak van de Vlaamse Regering om ervoor te zorgen dat de waterzuivering afdoende werkt tegen dit soort van schadelijke stoffen, zodat een verspreiding ervan in het milieu kan worden voorkomen.

Daarnaast meent mevrouw Van den Eynde dat het soms beter voorkomen is dan genezen en dat het belangrijk is om de consument bewust te maken van schadelijke producten zoals doucheschrubgels. Bewustmaking is belangrijk maar het beleid moet ook zijn verantwoordelijkheid durven te nemen om bepaalde producten te verbieden. Daarom vraagt het

lid of de minister met de bevoegde federale minister overleg wil plegen over het verbod van producten waarvan blijkt dat de RWZI's ze niet kunnen elimineren.

De beleidsbrief vermeldt dat de minister, in het kader van het vierde Minaplan, initiatieven wil nemen om milieuverantwoorde consumptie te stimuleren. De consument wijzen op de aanwezigheid van plastic korrels in verzorgingsproducten zou daar een element van kunnen zijn.

In operationele doelstelling 27 van de beleidsbrief verwijst de minister naar een evaluatiekader voor het aftoetsen van de gewenste verbrandingscapaciteit. Hierover werd in de commissie al meermaals gedebatteerd. Wanneer zal dit evaluatiekader klaar zijn? Wat betekent dit concreet voor de aanvragen voor nieuwe verbrandingscapaciteit?

Operationele doelstelling 39 gaat over het stookolietankfonds. Midden 2011 werd in de schoot van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu een werkgroep opgericht in functie van de oprichting van een Belgisch stookolietankfonds. Mevrouw Van den Eynde kan uit de beleidsbrief niet afleiden of er nu beweging in het dossier zit. Komt er een federale oplossing of zal de minister nu zelf het initiatief nemen om een Vlaams fonds op te richten?

Voor de sanering van vervuilde terreinen wil de minister voorrang geven aan scholen, ziekenhuizen en rusthuizen, met andere woorden plaatsen waar mensen langdurig verblijven. In samenwerking met de onderwijssector werden 150 locaties gescreend op potentiële bodemverontreiniging. Er wordt een samenwerkingsakkoord voorbereid, maar nu blijkt dat het gemeenschapsonderwijs momenteel geen belangstelling toont voor het uitwerken van een programmatorische aanpak. Kan de minister zeggen hoeveel schoolterreinen in eigendom van het gemeenschapsonderwijs als risicoground worden beschouwd of potentieel verontreinigd zijn? Het lid vindt deze problematiek te belangrijk om het gemeenschapsonderwijs er niet bij te betrekken. Wordt verder overleg gepleegd met het gemeenschapsonderwijs?

De verstedelijking rukt op in Vlaanderen. Onder meer om die reden is het voor mevrouw Van den Eynde belangrijk dat bossen toegankelijk zijn. De beleidsbrief meldt dat de toegankelijke natuur- en bosgebieden slechts met 1,5 percent zijn toegenomen. Zal de minister initiatieven nemen om het aantal toegankelijke bossen te verhogen?

Mevrouw Van den Eynde verwijst op haar beurt naar de samenwerkingsovereenkomst. Een studie die de minister heeft laten uitvoeren zou meer duidelijkheid moeten verschaffen over de samenwerking met de lokale besturen. Is die studie afgerond? Heeft de minister op basis daarvan beslist een brief te sturen aan de gemeenten over de projectenveloppe 2013?

Mevrouw Van den Eynde beoordeelt het positief dat de minister de financiële buffer van 80 miljoen euro die de drinkwatermaatschappijen hebben aangelegd, zal aanspreken. Het is volgens het lid een moedige maatregel om dergelijke reservepotjes aan te spreken. Hoe zijn de drinkwatermaatschappijen erin geslaagd om een dergelijke reserve op te bouwen?

Tussenkomen van mevrouw Tine Eerlingen

De algemene indruk van mevrouw Tine Eerlingen is dat een aantal maatregelen die haar fractie graag gerealiseerd wil zien maar traag op gang komt. Voor een aantal andere thema's blijkt gelukkig uit de beleidsbrief dat er vorderingen worden gemaakt en concrete actie wordt ondernomen.

In het nieuwe klimaatbeleidsplan zullen bijkomende maatregelen moeten worden genomen om Vlaanderen in staat te stellen de klimaatdoelstellingen te halen. Dit werd reeds

uitgebreid besproken in de commissie. Voor de N-VA mag de klimaatdoelstelling wel degelijk ambitieus zijn maar moet het wel gaan om een engagement binnen een Europees of beter nog mondiaal kader. Daarnaast moet de afgesproken reductiedoelstelling ook eerlijk worden verdeeld en in verhouding staan tot de kostenefficiëntie en het potentieel. Dat geldt ook voor de bijkomende maatregelen die voor de diverse betrokken beleidsdomeinen moeten worden uitgetekend. Mevrouw Eerlingen is bijzonder tevreden dat de minister voor haar eigen beleidsdomein uitgaat van dezelfde principes. Het lid deelt ook de bezorgdheid van de minister over de mogelijke risico's van de invoering van de klimaatresponsabilisering en het substitutierecht waardoor de Federale Regering zeggenschap zou kunnen krijgen over een volledig gewestelijke bevoegdheid.

Het Vlaams Adaptatieplan zal, als tweede onderdeel van het nieuwe klimaatbeleidsplan, volgens de beleidsbrief ook in 2012 worden afgerond. Kan de minister daar al meer toelichting over geven? Is er al geweten hoe het Adaptatieplan in de praktijk zal worden vertaald? De beleidsbrief spreekt van de noodzaak van een veralgemeende klimaatreflex. Wordt hier op dezelfde manier overlegd tussen de verschillende beleidsdomeinen? Op welke manier zullen de kosten verbonden aan de voorgestelde maatregelen worden gefinancierd? Komt het Klimaatfonds hier op de een of andere manier in tussen? Wordt er naar het voorbeeld van het Mitigatieplan ook gewerkt met prioritaire acties, waarbij de meest kostenefficiënte acties eerst worden ondernomen?

Wat betreft het luchtbeleid verwijst mevrouw Eerlingen naar de vaststelling dat het aantal mensen dat meer dan 35 dagen per jaar wordt blootgesteld aan concentraties PM10 van meer dan 50µg per kubieke meter in 2011 sterk is gestegen ten opzichte van 2010. Op langere termijn is er wel een dalende trend. De stijging in 2011 wordt in MIRA toegeschreven aan de heropleving van de economie. Ook de weersomstandigheden zullen hier wel een rol in hebben gespeeld. De minister kondigt een aantal maatregelen aan, waaronder de opstelling van een nieuw actieplan Fijn stof voor de Gentse Kanaalzone. Zullen die volstaan om te voldoen aan de Europese normen inzake fijn stof? Zal de minister nog bijkomende maatregelen nemen inzake houtverbranding en verkeer? Het lid meent dat aan de gemeenten al werd gevraagd om te sensibiliseren wat betreft houtverbranding. Zullen ook hier de meest efficiënte acties eerst worden ondernomen? Worden de bestaande industriële hotspots verder opgevolgd?

Mevrouw Eerlingen verwijst naar een eerdere vraag om uitleg van de heer Vandaele over de kwaliteit van de Vlaamse bossen (*Hand. Vl.Parl. 2010-11, nr. C246*). In haar antwoord stelde de minister dat de depositie van verzurende stoffen nog steeds belet dat een gunstige evolutie van de biodiversiteit is waar te nemen. De minister besloot toen dat het wenselijk was hier verder onderzoek over te doen. Er zijn nu enkel cijfers tot 2009 beschikbaar. Bestaan er geen recentere cijfers over de depositie en de negatieve impact op de natuurlijke omgeving? Het is belangrijk om te weten of er vooruitgang is geboekt.

Ook inzake de kwaliteit van het oppervlaktewater wordt in de beleidsbrief nog verwezen naar cijfers van 2010. Recentere cijfers van de VMM tonen aan dat in 2011 de kwaliteit van het oppervlaktewater voor vele parameters status quo blijft. Als voorbeeld worden onder meer de emissies van de landbouwsector aangehaald. Voor enkele parameters is er een lichte verbetering, vooral wat betreft de lozingen van huishoudens en bedrijven. De VMM stelt ook nog een probleem vast inzake de aanwezigheid van pesticiden in het oppervlaktewater in de fruitstreek. Zal de minister bijkomende maatregelen nemen om hier tegen op te treden? Er kan bijkomend worden gesensibiliseerd voor wat de fruitteelt betreft, maar ook particulieren moeten worden geïnformeerd over het gebruik van pesticiden.

Voor zwemwater kan Vlaanderen wel goede cijfers voorleggen. Het voldoet al aan de normen die vanaf 2015 zullen worden opgelegd door de nieuwe Zwemwaterrichtlijn.

Feit is dat het Vlaamse Gewest wat betreft de biologische toestand van de oppervlaktewateren nog ver verwijderd is van de Europese doelstellingen opgelegd door de kaderrichtlijn Water. MIRA 2011 besluit dat forse inspanningen nodig zullen zijn om enerzijds de emissies naar water te beperken en anderzijds werk te maken van een betere inrichting van de waterlopen om deze doelstellingen te bereiken. Zal het ontwerp van decreet betreffende het duurzaam gebruik van pesticiden een oplossing kunnen bieden wat de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen betreft?

Vlaanderen werkt ook aan de verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit door de verdere uitbouw van de waterzuivering. 90 percent van de Vlamingen is nu aangesloten op een collectieve waterzuivering. De gemeenten worden in deze financieel ondersteund door de Vlaamse overheid. In haar beleidsbrief stelt de minister dat de saneringsopbrengsten toereikend zijn voor de kosten. Mevrouw Eerlingen herinnert echter aan de problematiek van de slecht onderhouden rioleringsinfrastructuur. De minister verklaarde eerder dat het in eerste instantie de taak van de gemeenten is om hier werk van te maken. De Vlaamse overheid heeft wel een code van goede praktijk opgesteld voor het onderhoud. Heeft de minister de indruk dat de gemeenten daar rekening mee houden en een inhaalbeweging maken wat het onderhoud van rioleringen betreft? Heeft de minister daar gegevens over?

In de begrotingsopmaak voor 2013 werd beslist om de reserves bij de drinkwatermaatschappijen af te romen. De financiering van de gemeenten voor gemeentelijke rioleringen blijft op peil, maar wat zal de consequentie zijn van de besparingsoperatie voor de drinkwaterbedrijven en de uitbouw van het rioleringsnet?

Door middel van benchmarking kunnen de drinkwatermaatschappijen worden beoordeeld op hun prestatie. Deze operatie zou volgens de beleidsbrief pas in 2013 starten. Wat is de reden voor deze vertraging? Welke parameters worden in rekening gebracht en wat is de meerwaarde ten opzichte van de controles die de VMM nu al uitvoert?

OVAM verklaarde recent dat 20 percent van het restafval van bedrijven nog recycleerbaar is. Hier kan dus nog veel winst worden geboekt. Volgens het lid is de bouwsector verantwoordelijk voor 50 percent van het grondstoffengebruik en voor 30 percent van de afvalstoffen. Het is dan ook positief dat de minister concrete acties onderneemt voor de verwerking van bouwafval.

Met het Materialendecreet is er een nieuw kader voorhanden voor het afvalstoffenbeleid. In hoeverre zal het nieuwe kader de trend kunnen ombuigen naar minder afvalproductie en meer recyclage en hergebruik bij bedrijven? Kan de minister toelichting geven bij de heffingen die worden gewijzigd in hoofdstuk 10 van het ontwerp van programmadecreet (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1752/1)? Kaderen die in het beleid om meer bedrijfsafvalstoffen te recycleren?

Mevrouw Eerlingen laat nog opmerken dat de cijfers inzake afvalstoffen in de beleidsbrief niet actueel zijn. In hoeverre zal de vooruitgang inzake hergebruik en recyclage sneller in kaart kunnen worden gebracht?

Alle IHD-rapporten zullen nog in 2012 voor principiële goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Het valt niet te ontkennen dat deze documenten vaak met de nodige problemen tot stand zijn gekomen. De belangen van de betrokkenen zijn vaak groot. De minister hoopt in 2013 ook reeds de eerste realisaties op het terrein te kunnen doorvoeren. Ze mikt vooral op vrijwilligheid en flankerend beleid voor de implementatie van de maatregelen. Denkt de minister hiermee de actoren over de streep te kunnen trekken? Mevrouw Eerlingen verwijst naar de studie van de Minaraad over de instrumenten van het natuur- en bosbeleid, die hierin een cruciale rol zou kunnen spelen, samen met de geplande evaluatie van de instrumenten kapitaalschade en gebruikerscompensatie. Wat is

de stand van zaken van deze studies en evaluaties en hoe zullen ze sporen met de planning voor de IHD's?

In de begroting worden extra middelen uitgetrokken voor de ondersteuning van lokale projecten met het oog op draagvlakverbetering voor landbouw en milieu. Aan welke projecten denkt de minister concreet?

De oppervlakte onder effectief natuurbeheer is significant toegenomen ten opzichte van 2010. De minister stelt in haar beleidsbrief dat deze toename vooral te wijten is aan de opmaak van beheerplannen voor domeinbossen en private bossen. Mevrouw Eerlingen vraagt wat er in werkelijkheid op het terrein zal veranderen. Welke engagementen worden in deze beheerplannen opgenomen en hoe zal dit op het terrein tot een verschil leiden?

Het lid kan uit de beleidsbrief afleiden dat er op korte termijn een beslissing zal volgen inzake de bescherming van historisch permanente graslanden. Deze bescherming is belangrijk voor de fractie van mevrouw Eerlingen. Het areaal van dit waardevolle habitat gaat immers snel achteruit. De fractie hoopt dat de minister snel met een concreet voorstel kan komen.

Mevrouw Van den Eynde verwees al naar de toegankelijkheid van bossen. De beleidsbrief meldt dat toegankelijke natuur- en bosgebieden slechts met 1,5 procent zijn toegenomen. Is er door de wijziging van het Bosdecreet niet automatisch een groter aantal bossen toegankelijk? Wat betekent dit voor de vooropgestelde doelstelling inzake de toegankelijkheid van bossen? Wat is de stand van zaken van het aantal speelbossen? Ook hier lijkt maar traag vooruitgang te worden geboekt.

Mevrouw Eerlingen juicht toe dat het plan van aanpak van de zonevreemde bossen in de finale fase zit. Het wekt wel verwondering dat de klankbordgroep zich het afgelopen jaar eerst nog heeft moeten buigen over de oorzaken van het verdwijnen van zonevreemde bossen. Een terecht aandachtspunt van diezelfde klankbordgroep is dat zonevreemde bossen ook een andere meerwaarde kunnen hebben dan de louter ecologische. In hoeverre zal de minister rekening houden met deze andere aspecten en hoe zal ze de criteria onderling afwegen?

Mevrouw Eerlingen sluit zich aan bij de vragen van de andere leden over het stookolie-tankfonds. De minister heeft steeds gezegd dat ze de voorkeur geeft aan de oprichting van een federaal fonds. De nota van de OVAM over de mogelijke oprichting van een Vlaams fonds werd al eerder in de commissie besproken. Daarin werden weliswaar enkele knelpunten vermeld. Maar wat is nu de stand van zaken? Het lid hoopt dat er nu eindelijk een doorbraak in het verschieft ligt. Indien er geen federale oplossing komt, zal het Vlaamse Gewest wel een initiatief moeten nemen.

De termijn die de minister vooropstelde voor de definitieve geluidsactieplannen voor de zone rondom Zaventem dreigt te worden overschreden. Eerder verklaarde de minister de definitieve plannen te willen afronden in 2011, nadien werd het 2012. Momenteel werkt de minister nog aan een conceptnota. Laat de Europese richtlijn nog verder uitstel toe?

De commissie Leefmilieu besteedde al veel aandacht aan de beperking van de hinder door de juiste keuze van vluchtroutes (*Hand. VI.Parl. 2012-13, nr. C18*). Hoewel dit federale materie is, heeft de Vlaamse Regering alert gereageerd en federaal staatssecretaris Wathélet op de Vlaamse eisen gewezen. In de beleidsbrief wordt dit probleem echter niet aangeraakt. Is er recent nog overleg geweest over de vluchtroutes?

De beleidsbrief vermeldt de studie van Tritel over de verbetervoorstellen voor de subsidies van LNE aan de lokale overheden. Het is echter niet duidelijk wat verder met de studie zal

gebeuren. Het studiebureau formuleert enkele generieke aanbevelingen, maar daarnaast ook sectorale aanbevelingen. Zal die studie worden meegenomen in de denkpijles over het kader voor het lokale milieubeleid?

Tussenkoms van mevrouw Valerie Taeldeman

Mevrouw *Valerie Taeldeman* gaat in op het thema integraal waterbeleid. De waterzuivering is een gigantische sector. Er moeten voldoende middelen worden ingezet om te voldoen aan de verplichtingen van de kaderrichtlijn Water. Vlaanderen voldoet nu wel al aan de richtlijn Stedelijk Afvalwater.

Wat betreft het gemeentelijke riolenbeheer laat mevrouw Taeldeman opmerken dat het voor kleinere landelijke gemeenten niet altijd evident is om de normen te halen. De ondersteuning van de Vlaamse overheid blijft meer dan nodig. CD&V is dan ook tevreden dat er 109.587.000 euro beschikbaar blijft voor de subsidiëring van de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties.

De fractie van mevrouw Taeldeman beoordeelt het positief dat het decreet Integraal Waterbeleid zal worden gewijzigd om de procedures te actualiseren en te vereenvoudigen. Op die manier kan ook de planlast worden verminderd. De betrokkenheid van de lokale waterbeheerders in deze structuren moet wel worden versterkt. Wat is de stand van zaken van de samensmelting van de polders en wateringen?

Het lid wil ook weten of de informatieplicht over de ligging in overstromingsgevoelig gebied nu al van kracht is. Worden potentiële kopers nu al geïnformeerd?

Mevrouw Taeldeman wil blijven benadrukken dat Vlaanderen kampioen is in afval sorteren en recycleren. De volgende stap is afval vermijden en daarom legt het Materialendecreet de nadruk op het cradle-to-cradle-principe. Het doel moet zijn om Vlaanderen een koploperpositie in Europa te laten innemen. Het nieuwe Materialendecreet en het nieuwe uitvoeringsbesluit VLAREMA zijn sinds 1 juni 2012 van kracht.

Midden november 2012 werd een plan van aanpak voorgesteld voor de selectieve inzameling van het met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. Kan dit plan ook in de commissie worden toegelicht?

Tussenkoms van mevrouw Tinne Rombouts

Mevrouw *Tinne Rombouts* meent dat de beleidsbrief de commissieleden een goed overzicht geeft van de talrijke acties die in het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur worden opgezet. De commissie zelf heeft over diverse thema's in de beleidsbrief, zoals het klimaatbeleid en de opvolging van de resolutie inzake wateroverlast, al grondig gediscussieerd. Er is volgens het lid dus een goede terugkoppeling met het parlement.

Het lid wil de minister ook danken voor de uitvoering die ze geeft aan de resolutie betreffende de ophaling van afvalbanden op landbouwbedrijven (*Parl. St.* VI.Parl. 2007-08, nr. 1683/3). De oplossing heeft lang op zich laten wachten, maar mevrouw Rombouts is tevreden dat er nu een inzamel- en ruilsysteem met de sector is gestart. Op die manier wordt eindelijk aan deze prangende vraag tegemoetgekomen.

Het lid wijst op de doelstelling om spaarzaam om te springen met het ontginnen van natuurlijke rijkdommen. Het beleid inzake oppervlaktedelfstoffen zal worden geëvalueerd, stelt de beleidsbrief nu. Maar dit werd ook vorig jaar al aangekondigd. Intussen heeft de opschorting van de evaluatie wel een effect op andere projecten. Wat is de stand van zaken?

Er is het voorbije werkjaar hard gewerkt aan het opstellen van de instandhoudingsdoelstellingen. De benadering waarbij de IHD's in overleg met de betrokken actoren worden opgesteld, krijgt zelfs positieve kritiek van Europa. Toch blijft het definitief vastleggen en het bereiken van de doelstellingen volgens mevrouw Rombouts een grote uitdaging. Alles lijkt volgens schema te verlopen, maar het lid waarschuwt voor overlappende doelstellingen. De optelsom van de IHD's doet vaak vragen rijzen, bijvoorbeeld of de doelstellingen niet beter via andere maatregelen kunnen worden bereikt. Er gebeurt een uitzuivering, maar het lid vindt het belangrijk dat er pas een definitieve beslissing wordt genomen wanneer het totaalpakket bekend is. De doelstellingen moeten immers haalbaar zijn. In het andere geval dreigt de tegenreactie het draagvlak te ondermijnen. Het is dus belangrijk de juiste stappen te zetten vooraleer tot definitieve maatregelen te komen.

De regionale landschappen zullen volgens het witboek Interne Staatshervorming aan de provincies worden overgedragen. Het blijft een Vlaams instrument maar de uitvoering van het beleid wordt aan de provincies toevertrouwd. Hoe verloopt de overdracht? Zijn er daarover al afspraken gemaakt?

In het kader van het mestbeleid werden ook in 2012 weer heel wat acties uitgevoerd en maatregelen genomen. Wat is de stand van zaken van het flankerend beleid? Hoe verloopt de herstructurering van de Mestbank? Worden de afspraken daarover nagekomen? In 2013 zou een tussentijdse evaluatie van de waterkwaliteit en de nitraatresidu's worden gemaakt. Het wordt dus een belangrijk werkjaar en mevrouw Rombouts meent dat ook de Vlaamse overheid de afspraken moet naleven en zorgen voor een implementatie van de beloofde maatregelen.

Een nieuw decreet betreffende landinrichting wordt aangekondigd. Het moet voorzien in een stevige juridische basis voor de instrumenten van het flankerende landbouwbeleid, een basis die nu soms ontbreekt. Mevrouw Rombouts informeert naar de stand van zaken. Welke zijn de knelpunten?

Tussenkomst van de heer Bart Martens

Ook de heer *Bart Martens* verwijst naar de brief van 9 november 2012 van het Departement LNE aan de lokale besturen met de mededeling dat er voor 2013 niet meer in een projectenveloppe is voorzien in het kader van de samenwerkingsovereenkomst. Dat werd ook al gemeld in een mail over de samenwerkingsovereenkomst die op 30 oktober 2012 werd verstuurd. Dit is volgens het lid in tegenstrijd met de toelichting per programma voor het beleidsdomein LNE (*Parl. St.* Vl. Parl. 2012-13, nr. 13/2-L). Daarin staat op pagina 35 dat in een bedrag van 23.314.000 euro wordt voorzien voor de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst 2008-2013.

Concreet zouden volgens de toelichting de middelen worden ingezet om de gemeenten een voorschot te betalen als zij intekenen voor het lopende jaar en voldoen aan de voorwaarden op basis van het laatste gekende en geëvalueerde milieujaarprogramma. Ook worden volgens de toelichting vanuit dit budget subsidies betaald op basis van de evaluatie van het milieujaarprogramma, projecten gesteund op basis van gemeentelijke subsidiëringsreglementen, evenals specifieke projecten met een milieutoegevoegde waarde die worden ingediend door de gemeenten. Er wordt hierbij in een bijstelling van het krediet voorzien van 476.000 euro, vermeldt de toelichting nog.

De toelichting per programma stelt volgens de heer Martens dus duidelijk dat er wel specifieke projecten kunnen worden ingediend door de gemeenten en dat in een ondersteuning daarvan is voorzien. Het beschikbare krediet wordt zelfs verhoogd. Er zijn volgens het lid

goede ervaringen met de voorloperprojecten die door sommige lokale besturen worden opgezet. Het zou jammer zijn dat de voorbeeldfunctie van deze projecten zou verdwijnen.

2. Antwoord van de minister

2.1. *Klimaatbeleid*

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt eerst op de vragen over het klimaatbeleid. Het is de bedoeling het Vlaams Klimaatbeleidsplan eind 2012 klaar te hebben. Het plan bestaat uit twee deelplannen, een Mitigatieplan en een Adaptatieplan. De mogelijke aanvullende maatregelen die kunnen worden opgenomen in het Mitigatieplan werden op 7 november 2012 al uitgebreid toegelicht in de commissie (*Parl. St. VI. Parl. 2012-13, nr. 1813/1*). Er wordt nu een synthese van de voorstellen gemaakt die aan de Vlaamse Regering zal worden voorgelegd. De Vlaamse Regering moet dan beslissen over de inhoud, de uitvoering en de financiering van de maatregelen.

Een gelijkaardige methode zal worden gevolgd voor het Adaptatieplan. De betrokken beleidsdomeinen – zoals Mobiliteit en Openbare werken (kustverdediging) en Landbouw – hebben een inbreng gehad. Er zijn modellen uitgewerkt om de maatregelen te bestuderen. Ook hier zullen de voorstellen worden gebundeld en voor eind 2012 worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering, die een beslissing zal nemen over de inhoud, de uitvoering en de financiering.

Op de vraag van de heer Sanctorum over de zogenaamde fast start finance antwoordt de minister dat er eerder ongeveer 4 miljoen euro werd aangemeld. Dat bedrag betreft de periode 2010-2012. In die zin is het logisch dat er in de begroting 2013 nog niets is ingeschreven. De minister laat een tabel in het verslag opnemen waarin de verdeling wordt weergegeven voor de periode 2010-2012 en de herkomst van de Vlaamse middelen (Leefmilieu of Ontwikkelingssamenwerking).

1000 euro		Vlaanderen	Brussel	Wallonië	federaal	totaal
2010	Leefmilieu	705	0	2.000	40.000	42.705
	Ontwikkelingssamenwerking	0				
2011	Leefmilieu	851	0	2.000	20.000	23.126
	Ontwikkelingssamenwerking	275				
2012	Leefmilieu	757	0	(2.000)	20.000	24.206
	Ontwikkelingssamenwerking	1.449				
Totaal		4.038	0	6.000	80.000	90.038

De heer Sanctorum lijkt de minister te verwijten dat Vlaanderen zijn engagement niet nakomt, maar volgens de minister is er niet echt een verbintenis. De federale overheid heeft destijds 250 miljoen euro toegezegd, maar er is nog geen interne verdeelsleutel afgesproken.

De ontwikkeling van een digitaal loket voor emissiehandel is gestart.

2.2. *Luchtbeleid*

De voorbereidingen voor de herziening van de NEC-richtlijn zijn gestart. De minister benadrukt dat met de betrokken sectoren overleg zal worden gepleegd om de technische en economische mogelijkheden te bepalen. Er zal dus rekening worden gehouden met het aanwezige reductiepotentieel, zoals door mevrouw De Vroe gevraagd. Een goed instrument is het sluiten van MBO's of overeenkomsten met de betrokken bedrijven.

Met de hervorming van de BIV heeft de Vlaamse Regering volgens de minister een belangrijke beslissing genomen. De resultaten worden zichtbaar op het terrein. De timing inzake de herziening van de jaarlijkse verkeersbelasting en de kilometerheffing is inderdaad verschoven. Vlaams minister van Mobiliteit Hilde Crevits kondigde de maatregelen aan voor 2015.

Vlaams minister van Innovatie Ingrid Lieten trekt het dossier van de proeftuin voor elektrische voertuigen. Ze verwijst er dan ook naar in haar beleidsbrief Wetenschap en Innovatie (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1765/1) en trekt er middelen voor uit in de begroting. Het dossier wordt nog opgevolgd vanuit Leefmilieu, maar om overlapping te vermijden, werd het niet meer in de beleidsbrief Leefmilieu en Natuur besproken.

Er is studiewerk verricht over lage-emissiezones, zowel in opdracht van het Departement LNE als in opdracht van de stad Antwerpen. De stad Gent is bereid om mee te werken aan een dergelijk proefproject. De minister wil nu zo snel mogelijk met het stadsbestuur overleggen om een proefproject uit te voeren.

De Gentse Kanaalzone is zeker niet de enige hotspotzone inzake fijn stof. De minister vermeldt nog Roeselare, Antwerpen, Oostrozebeke en Ruisbroek. Ook in die zones wordt voortgewerkt aan de aanpak van fijn stof. De minister verwijst ook naar het Luchtkwaliteitsplan, dat recent door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd en dat concrete maatregelen opsomt, zoals een verstrenging van de emissienormen voor stookinstallaties, maatregelen ten aanzien van houtverbranding bij mist en windstilte enzovoort. Het gaat om een omvattend en geïntegreerd plan met acties in verschillende domeinen voor zowel fijn stof als NO_x die nu worden uitgevoerd. Op basis van het realiseren van de maatregelen uit dit plan zal de Europese Commissie bovendien oordelen of de doelstellingen voor NO_x worden gehaald.

Mevrouw Eerlingen vroeg of er geen meer recente cijfers beschikbaar zijn over de verzurende deposities in de Vlaamse bossen. De minister antwoordt dat de cijfers over de buitenlandse emissies, die goed zijn voor de helft van de depositie in Vlaanderen altijd met enige vertraging ter beschikking worden gesteld en er bijgevolg nog geen recentere cijfers beschikbaar zijn.

2.3. Integraal waterbeleid

Herziening decreet

De wijziging van het decreet Integraal Waterbeleid zal in 2013 bij het Vlaams Parlement worden ingediend. Een aantal maatregelen zal volgens de minister vrij snel voelbaar zijn op het terrein. Het is dus zeker niet de bedoeling de maatregelen uit te stellen.

De informatieplicht, waaraan mevrouw Taeldeman refereert, is in die herziening van het DIWB opgenomen. Voor de watertoets werd de procedure al aangepast en het toepassingsgebied uitgebreid. De minister verwijst naar de uitgebreide gedachtewisseling in de commissie over de uitvoering van de resolutie betreffende het beheersen van de wateroverlast (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1750/1). De maatregelen die in uitvoering van de resolutie zijn genomen, werden bij die gelegenheid opgelijst. Volgens de minister blijkt daaruit dat niet alleen Leefmilieu en Natuur maar ook Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit en Openbare werken de aanbevelingen van het Vlaams Parlement uitvoeren.

De bedoeling van de minister is om bij de actualisering van de polders en wateringen de betrokkenheid van de lokale besturen zeker te behouden en waar mogelijk zelfs te versterken. In sommige gevallen kan echter meer efficiëntie worden bereikt door kleinere besturen te laten samenwerken.

Waterzuivering en waterbeheersing

Voor een overzicht van de inspanningen die worden gedaan voor de uitbouw van bovengemeentelijke waterzuivering en collectoren, verwijst de minister naar het optimalisatieprogramma 2014-2018, dat op 19 oktober 2012 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd en aan de commissie zal worden bezorgd. Het wordt uitgevoerd door de nv Aquafin.

De heer Sanctorum maakte opmerkingen over het budget om de overstromingsrisico's te beperken. De minister erkent dat er in de begroting 2013 geen extra middelen voor worden uitgetrokken. In 2011 en 2012 werden eenmalig extra kredieten ingeschreven. Er blijft in 2013 echter 21,4 miljoen euro beschikbaar om te investeren in maatregelen tegen wateroverlast. Daarnaast blijft 109 miljoen euro beschikbaar voor rioleringen. De extra middelen voor het noodprogramma overstromingen in 2011 en 2012 waren eenmalige inspanningen, dat is altijd duidelijk vermeld. De minister wijst ook op de budgettaire context, met 465 miljoen euro die door de Vlaamse Regering moest worden bespaard. Dat betekent geenszins dat er niet meer wordt geïnvesteerd in het voorkomen van wateroverlast. De tijdelijke extra kredieten van 2011 en 2012 hebben het mogelijk gemaakt om enkele acute knelpunten aan te pakken. De structurele investeringen blijven echter doorgaan.

Mevrouw Van den Eynde had het over een reservepot van 80 miljoen euro bij de drinkwatermaatschappijen. De minister zegt dat het geen reservepot betreft met middelen waar de waterbedrijven geen onmiddellijke bestemming voor hadden, maar een buffer om het ritmeverschil tussen ontvangsten en uitgaven op te vangen. Door de stromen beter op elkaar af te stemmen, kan de buffer verminderen. De operatie heeft geen enkel besparingseffect op de investeringen in rioleringen.

Mevrouw Eerlingen benadrukte terecht het belang van het onderhoud van de gemeentelijke rioleringen. De minister wijst op de code van goede praktijk voor het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van rioleringsystemen. De gemeenten moeten deze code naleven en doen dan ook inspanningen voor het onderhoud. Ze kunnen daartoe ook een beroep doen op de beschikbare expertise.

Pesticiden

Diverse commissieleden verwezen naar de berichten over de aanwezigheid van pesticiden in het oppervlaktewater. Het jongste rapport van de VMM over de kwaliteit van het oppervlaktewater toont volgens de minister nochtans een positieve trend. Ook wat betreft de aanwezigheid van pesticiden is er een verbetering merkbaar. De bezorgdheid blijft niettemin, want in een aantal regio's worden inderdaad nog verhoogde concentraties vastgesteld. De minister laat daarbij opmerken dat sommige bestrijdingsmiddelen zeer persistent zijn. Verboden middelen blijven dikwijls nog lang aanwezig in de bodem en kunnen jaren later nog vervuiling van het water veroorzaken. Het is anderzijds ook niet uit te sluiten dat sommige van deze producten nog worden gebruikt, daar kan de VMM geen uitsluitsel over geven. De fruitteelt wordt nu met de vinger gewezen, maar de minister stelt dat vele particulieren pesticiden gebruiken en vaak ook langere tijd bewaren.

Dat neemt uiteraard het probleem en de bekommernis erover niet weg. Er werd een actieplan voor het duurzaam gebruik van pesticiden opgesteld. Dat bevat specifieke acties om de knelpunten aan te pakken. De maatregelen gaan van informatie en sensibilisering tot maatregelen inzake handhaving. De minister benadrukt dat ook de sector bereid is mee te zoeken naar oplossingen.

Het ontwerp van actieplan is in openbaar onderzoek tot 15 november 2012. Het ontwerp is bekendgemaakt in het kader van dat onderzoek, maar moet nog worden goedgekeurd

door de Vlaamse Regering. Wat de inhoud betreft, laat de minister nog eens opmerken dat productnormering geen Vlaamse bevoegdheid is. Het plan is opgebouwd rond de volgende elementen:

- certificeren van de kennis van professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen;
- producten voor niet-professionele gebruikers en informeren van het brede publiek;
- opvolging van vergiftigingen en chronische blootstelling;
- bescherming van het aquatische milieu en het drinkwater;
- bescherming van natuur en kwetsbare groepen;
- hantering van professionele gewasbeschermingsmiddelen en de correcte verwijdering van de afvalstromen die hieruit voortvloeien;
- geïntegreerde gewasbescherming;
- harmonisering van wetgeving;
- opvolging van het nationale actieplan.

Micropolluenten

Mevrouw Van den Eynde verwees naar de problematiek van plastic korrels in verzorgingsproducten die een probleem vormen voor de waterzuivering. De minister herinnert eraan dat de productnormering een bevoegdheid van de federale overheid is. Wat betreft de waterzuivering is de opmerking terecht. Er blijven stoffen die moeilijk kunnen worden gezuiverd door de RWZI's.

De RWZI's worden gebouwd en geëxploiteerd voor de verwijdering van stedelijk afvalwater. De normering ervan wordt geregeld door de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater. Ondanks het feit dat een sluitend milieuvergunningenbeleid is uitgewerkt voor gevaarlijke stoffen die vanuit industriële bronnen op de RWZI worden geloosd, komen er echter nog moeilijk verwijderbare micropolluenten op de RWZI terecht. Een voorbeeld hiervan zijn medicijnen. De concentraties van geneesmiddelen die worden aangetroffen in het water, zijn zeer laag en volgens de huidige kennis niet schadelijk voor de mens. Er wordt ook specifiek onderzoek verricht naar efficiënte zuiveringstechnieken voor de behandeling van met medicijnen beladen afvalwater. Er werden een aantal interessante technieken weerhouden die in een vervolgproject zullen geëvalueerd worden naar kostenhaalbaarheid en potentiële neveneffecten. In een vervolgstudie zal ook worden gezocht naar een meer integrale en brongerichte aanpak.

De VMM meet in de routineonderzoeken een groot aantal microverontreinigingen in oppervlaktewater en waterbodem. Maar verder neemt ze specifiek in verband met hormoonverstorende en gevaarlijke stoffen een aantal bijkomende meet- en onderzoeksinitiatieven.

Aquafin heeft, in samenspraak met VMM, eind 2011 een meetprogramma laten lopen voor octylfenol, nonylfenol en bisfenol-A op het influent en effluent van een 20-tal RWZI's in Vlaanderen. Er loopt een TWOL-studie 'Emissie-inventaris geneesmiddelen' om zicht te krijgen op de verschillende bronnen en de impact die geneesmiddelen hebben op het oppervlaktewater. De prioritaire stoffen worden nu ook gemeten op de RWZI's en binnenkort wordt daar ook het onderdeel medicijnen aan toegevoegd.

Ten slotte staat er op de planning voor TWOL in 2013 een studie naar de emissies van prioritaire stoffen via RWZI-effluent, overstorten en regenwaterafvoer.

2.4. Afval

Het voorbije werkjaar werd de omslag van het Afvalstoffendecreet naar het Materialendecreet gemaakt. Het nieuwe decreet is volgens de minister zeker geen lege doos gebleven. Het nieuwe VLAREMA heeft zijn effect op het terrein. Vanaf 1 juli 2013 zullen bedrijven worden verplicht om de pmd-fractie selectief in te zamelen. Momenteel moeten de bedrijven al zeventien fracties apart inzamelen (zoals papier, karton, hout, batterijen enzovoort). De nieuwe verplichting zal de restfractie van het bedrijfsafval verder doen dalen. Nu al krijgt 68 percent van het ingezamelde bedrijfsafval een nieuw leven via hergebruik, recyclage of compostering. Voor het huishoudelijk afval is dat 72 percent. Uit onderzoek blijkt dat er nog 20 percent recycleerbaar materiaal in het gemengd bedrijfsafval zit, waarvan onder meer 5 percent recycleerbare pmd. Bedrijven worden bovendien verplicht een overeenkomst te sluiten met een afvalstoffeninzamelaar zodat OVAM garanties heeft inzake de verwerking.

De minister benadrukt dat nu al meer dan 90 percent van het bouwafval wordt hergebruikt of gerecycleerd. Er is in de sector knowhow opgebouwd en er wordt met innovatieve technieken gewerkt.

De regeling voor de verwerking van dierlijk afval is conform de Europese richtlijn, stelt de minister.

De minister antwoordt voorts dat er al een evaluatiekader voor het aftoetsen van de gewenste verbrandingscapaciteit beschikbaar is. Op basis daarvan worden beslissingen genomen. De minister verwijst naar een eerdere gedachtewisseling in de commissie daarover (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 419/1).

2.5. Bodem en natuurlijke rijkdommen

De minister bevestigt dat met het voortzetten van de onderhandelingen over de oprichting van een stookolietankfonds werd gewacht op de start van de nieuwe Federale Regering. Er is intussen wel een stap voorwaarts gezet. Tijdens een eerste overleg werd afgesproken dat de federale overheid een voorstel zou uitwerken. Er wordt nu gewacht op dat voorstel. Dat de federale overheid bereid is een voorstel uit te werken, is op zich al positief volgens de minister.

Er is inderdaad een versnelde sanering van vervuilde terreinen van scholen, ziekenhuizen en rusthuizen gepland. Er is een rondvraag geweest en volgens de informatie van de minister toont het gemeenschapsonderwijs momenteel geen belangstelling voor het uitwerken van een programmatorische aanpak. De reden daarvoor is niet duidelijk. Daarover kan eventueel een vraag aan de minister bevoegd voor Onderwijs worden gesteld.

Inzake natuurlijke rijkdommen kan de minister melden dat er in 2012 een ontwerp van delfstoffennota Zand in Vlaanderen is opgemaakt. Ook aan de opmaak van het tweede Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan wordt gewerkt.

2.6. Biodiversiteitsbeleid

Natuur- en bosgebieden

Voor de aankoop van natuurgebieden wordt gewerkt met prioriteiten. Een eerste prioriteit is aankopen in functie van de instandhoudingsdoelstellingen. De IHD's zijn een belangrijke beleidsprioriteit, zoals ook door diverse commissieleden al werd aangehaald. Een tweede prioriteit is het realiseren van groen in de stedelijke omgeving, ook een doelstelling in het kader van Vlaanderen in Actie.

Een derde prioriteit is de verbetering van de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden, bossen en parken, waarvoor het project Adagio werd opgezet. Het ANB wil zijn gastheerfunctie vervullen voor de terreinen waarvan het eigenaar is.

Volgens de cijfers van de minister is er momenteel ongeveer 60.000 hectare in effectief natuurbeheer. Het gaat daarbij ook over gebieden waarvoor met private eigenaars overeenkomsten werden gesloten om aan natuurbeheer te doen.

De middelen in het Bossencompensatiefonds werden in 2011 en 2012 aangewend voor projecten van lokale overheden. In 2013 zal een nieuwe oproep worden gelanceerd. Er wordt nagegaan hoe een verruiming van dit instrument naar terreinbeherende verenigingen en privé-eigenaars kan gebeuren.

De minister verwijst naar haar toelichting voor wat betreft de bedragen beschikbaar voor de aankoop van natuur en bos. Het gaat om een totaalbedrag van ongeveer 22,5 miljoen euro. Via het Bossencompensatiefonds is 3.678.000 euro beschikbaar voor de investeringen in bebossingsprojecten.

De minister kan ten aanzien van mevrouw Eerlingen bevestigen dat de toegankelijke natuur- en bosgebieden met veel meer dan 1,5 procent zijn toegenomen. De bepaling in het Bosdecreet over het melden van de toegankelijkheid is niet langer van kracht, waardoor het moeilijk is een correct zicht te krijgen op de toegankelijkheid. In de beheersplannen van private eigenaars worden ook bepalingen over de toegang opgenomen. Een terechte vraag is hoe de Vlaamse overheid de toegankelijkheid kan opvolgen indien ze niet meer moet worden gemeld. De minister zal dit met het ANB bekijken.

Volgens de meest recente beschikbare gegevens (toestand april 2012) beschikt Vlaanderen over 2475,3 ha speelzones. Daarvan liggen er 69 in de provincie West-Vlaanderen, 33 in Oost-Vlaanderen, 46 in Vlaams-Brabant, 134 in Antwerpen en 167 in Limburg. In totaal gaat het dus om 449 speelbossen. Er zal ook verder op speelbossen worden ingezet.

Er is inderdaad een plan van aanpak voor zonevreemde bossen klaar. Dat wordt ook mee uitgevoerd door Ruimtelijke Ordening. Het afwegingskader is niet alleen gebaseerd op de ecologische criteria. Andere parameters zijn onder meer functionaliteit, toegankelijkheid enzovoort. Op basis daarvan moeten goede keuzes worden gemaakt over het zone-eigen maken van bepaalde bossen.

Instandhoudingsdoelstellingen

Een eerste reeks IHD's werd voor principiële goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd. In 2013 zal een model worden ontwikkeld voor de implementatie van de doelstellingen. Er moeten afspraken worden gemaakt over wie welke maatregelen zal uitvoeren en hoe die worden gefinancierd. Ook daarover zal de Vlaamse Regering zich moeten uitspreken. Europa staat erg positief tegenover de Vlaamse aanpak, waarbij van onderuit aan een draagvlak voor de doelstellingen wordt gewerkt. De Vlaamse benadering wordt als een voorbeeld beschouwd.

De studie van de Minaraad over de instrumentenmix in het natuur- en bosbeleid is recent afgerond. Op basis daarvan kunnen wellicht ook maatregelen voor het bereiken van de IHD worden overwogen, en ruimer voor het hele biodiversiteitsbeleid. Voor de minister is het niet alleen belangrijk om maatregelen te nemen in de gebieden die in eigendom van de Vlaamse overheid zijn, maar ook om de private eigenaars te stimuleren om de doelstellingen te bereiken.

Regionale landschappen

De Vlaamse Regering heeft vorig jaar beslist de regionale landschappen over te dragen aan de provincies, zoals aangehaald door mevrouw Rombouts. In 2012 zijn er al verschillende gesprekken geweest met de provincies. De afspraken over middelen en ondersteuning moeten nog worden gemaakt. Het overleg verloopt goed volgens de minister. Er is wel nog enige onzekerheid, maar dat geldt voor meer beslissingen die in het kader van de interne staatshervorming nog moeten worden uitgewerkt.

2.7. Mestbeleid

De minister kan aan mevrouw Rombouts bevestigen dat er werk wordt gemaakt van het flankerende mestbeleid. Ze lijst de ondernomen acties op:

- een eerste actie die werd ondernomen is de oprichting van het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting. Het CVBB is in 2012 op kruissnelheid gekomen en focust in eerste instantie op de verbetering van de waterkwaliteit via de zogenaamde waterkwaliteitsgroepen en op individuele begeleiding;
- het Onderzoekspatform Duurzame Bemesting werd opgericht om het wetenschappelijke onderzoek over duurzame bemesting te coördineren en te stimuleren. Er werden vijf studies gestart om betere inzichten te verwerven in bemestingspraktijken;
- in 2013 zullen bijkomende focusgebieden worden aangeduid. Dat zijn gebieden waar lagere nitraatresiduwaarden gelden. Om de kwaliteit verder te verbeteren wordt 44.000 hectare extra als focusgebied omschreven. In deze gebieden moeten prioritair bijkomende inspanningen worden geleverd;
- een vierde actie betreft het opdrijven van de efficiëntie van de handhaving. De controles van het mestbeleid gebeuren gericht. Het handhavingsbeleid wordt geheroriënteerd door meer te focussen op milieufraude en minder op zuivere administratieve tekortkomingen. De prioriteiten inzake controle liggen in 2013 op het opbrengen van mest, de dierbezetting, het oordeelkundige gebruik van mestopslag en een correcte inschatting van de mestsamenstelling;
- als vijfde actie wordt naar nog meer administratieve vereenvoudiging gestreefd. De papierwinkel wordt stelselmatig afgebouwd, onder meer door de uitbouw van e-loketten;
- om de efficiëntie van zowel de begeleiding van de landbouwers als de controle op het terrein te verhogen, werden deze functies binnen de VLM in 2012 gescheiden. Vanaf 1 april 2012 is de reorganisatie van de VLM doorgevoerd met een schaalvergroting in de lokale afdelingen en een scheiding tussen de beleids-, begeleidings- en controletaken van de Mestbank;
- de Opvolgingscommissie Mestactieplan, bestaande uit de relevante stakeholders (landbouwsector, milieubeweging en wetenschappers) en de overheid, werd in 2012 ingesteld. Deze commissie geeft de minister strategisch advies bij de verdere uitwerking van het mestbeleid.

2.8. Open ruimte

Mevrouw Rombouts informeerde naar de stand van zaken van het aangekondigde nieuwe decreet betreffende de landinrichting. De minister stelt dat het ontwerp van decreet wordt voorbereid. Een knelpunt is de keuze die moet worden gemaakt over wat erin wordt opgenomen. Een allesomvattende benadering dreigt voor een te zware belasting te zorgen en dus voor vertraging. Daarom zal wellicht worden gekozen voor een meer afgeslankte benadering. Er wordt ook overeenstemming met het PDPO gezocht.

2.9. *Beleid lokale leefkwaliteit*

De nieuwe normen voor muziekactiviteiten zullen vanaf 1 januari 2013 van kracht zijn. Met de bioscoopsector werd in 2011 al overleg gepleegd.

In het kader van de ‘derde generatie’ van het Steunpunt Milieu en Gezondheid wordt het vervolg van het programma van humane biomonitoring uitgevoerd. Het steunpunt start met een actie in de Gentse Kanaalzone. Het betreft het vervolg van een eerder uitgevoerd onderzoek in de Gentse Kanaalzone om de evolutie te kunnen opvolgen. Het steunpunt overlegt momenteel over een actieplan. De minister stelt voor dit aan de commissie te bezorgen wanneer het klaar is.

Mevrouw Eerlingen informeerde naar de stand van zaken van het overleg over de vluchtroutes en van de geluidsactieplannen. Wat betreft de vluchtroutes verwijst de minister naar haar antwoord op een recente vraag om uitleg over het spreidingsplan voor geluidshinder rond de luchthaven van Zaventem (*Hand. VI.Parl. 2012-13, nr. C18 van 16 oktober 2012*). Er is sindsdien geen beweging in het dossier.

De geluidsactieplannen worden verder uitgewerkt. De minister tracht daarbij de Europese deadlines te respecteren. Voor de uitvoering van de plannen zullen ook prioriteiten moeten worden gesteld. De financiële middelen zijn immers beperkt. Met Mobiliteit en Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening wordt bekeken waar de prioriteiten voor uitvoering worden gelegd.

2.10. *Milieuvergunningendatabank en samenwerkingsovereenkomst*

Milieuvergunningendatabank

Minister Schauvliege erkent dat de uitbouw van een milieuvergunningendatabank al veel te lang aansleept. Het probleem is al enkele decennia oud. Bij de aanvang van de regeerperiode heeft de minister de nodige maatregelen genomen om een dergelijke databank op te stellen en de minister maakt zich sterk dat ze tegen het einde van de regeerperiode een feit zal zijn. Het blijkt een complexe materie omdat de verschillende overheden die vergunningen hebben uitgereikt (gemeenten, provincies en gewest) niet over dezelfde software beschikken en omdat ook nog andere gegevens moeten worden aangeleverd om de databank te vervolledigen. Een studie bureau is met de ontwikkeling van de databank belast. De minister suggereert om de verantwoordelijken uit te nodigen om in de commissie toelichting te geven bij de aanpak en de vordering van de werkzaamheden.

Samenwerkingsovereenkomst

Meerdere commissieleden toonden zich bezorgd over de projectenveloppe in het kader van de samenwerkingsovereenkomst met de gemeenten en de brief die daarover aan de gemeenten werd gestuurd.

De minister heeft de inhoud van de brief laten nagaan. De brief die op 9 november 2012 door de secretaris-generaal van het departement LNE aan de gemeenten werd verstuurd, herhaalde wat al in de SO-mailing van 30 oktober 2012 stond. Omdat de nieuwsbrief niet door alle gemeenten wordt gelezen, is er voor de zekerheid gekozen om de boodschap ook via brief mee te delen. De brief handelde alleen over de projectenveloppe en niet over het stopzetten van de samenwerkingsovereenkomst in 2013. De projectenveloppe is het sluitstuk van de begroting van de samenwerkingsovereenkomst en dat is ook in de tekst van de overeenkomst opgenomen, benadrukt de minister. De ondersteuning van de zogenaamde basis van de overeenkomst, het onderscheidingsniveau, de milieu- en natuurwerkers, de groendaken en de hemelwaterputten lopen wel door in 2013. Maar die ondersteuning slorpt, dankzij het succes van de samenwerkingsovereenkomst, zoveel middelen op dat er

onvoldoende middelen overblijven om aan de gemeenten ook een aanvaardbare enveloppe aan te bieden voor de ondersteuning van specifieke projecten.

Mevrouw De Vroe noemde dit contractbreuk, maar de minister ontkent dit. Intussen weten alle betrokken besturen dat de samenwerkingsovereenkomst eind 2013 afloopt. Ze worden nu tijdig verwittigd dat er in 2013 geen middelen meer zijn voor de project-enveloppe, een onderdeel van de overeenkomst. De samenwerkingsovereenkomst vermeldt volgens de minister duidelijk dat de projectenveloppe afhankelijk is van de beschikbare middelen. De mededeling aan de lokale besturen is ook niet in strijd met de toelichting per programma. Uit het daarin vermelde budget worden immers ook de middelen voor de financiering van andere onderdelen, zoals de subsidie voor groendaken en hemelwaterputten, geput.

Wat betreft de milieusubsidies en de toekomst van de samenwerkingsovereenkomst is er een studie uitgevoerd door Tritel. Ook de VVSG heeft een evaluatie gemaakt. De minister zal de studie aan de commissieleden bezorgen.

3. Replieken

3.1. *Samenwerkingsovereenkomst en milieuprioriteiten*

De heer *Wilfried Vandaele* verwijst naar de operationele doelstelling 139 van de beleidsbrief (pagina 58). De huidige samenwerkingsovereenkomst loopt eind 2013 af, zegt de minister daarin. Het witboek Interne Staatshervorming geeft aan dat de samenwerkingsovereenkomsten zullen worden stopgezet en dat de middelen verschuiven naar enerzijds riolering en anderzijds handhaving. De brief en de mail van de secretaris-generaal gaan echter duidelijk over de nog lopende overeenkomst, laat het lid opmerken.

De heer Vandaele leest verder dat in uitvoering van het Planlastendecreet de Vlaamse Regering in het najaar van 2012 haar beleidsprioriteiten per beleidsdomein aan de lokale overheden zal bezorgen. Op basis hiervan zullen die lokale overheden hun meerjarenplan moeten vorm geven. De beleidsprioriteiten geven binnen een groter kader een beeld van wat van de gemeenten wordt verwacht. Om een evenwichtig pakket naar voor te schuiven, zouden ook Leefmilieu en Natuur aan bod moeten komen. Om dit te kunnen doen, werd volgens de beleidsbrief een ambtelijke werkgroep opgericht en gingen er eerste verkennende gesprekken door met de VVSG, de VVP, de BBL, de administratie Stedenbeleid en VITO over een mogelijke samenwerking op het vlak van het lokaal klimaatbeleid. Voorts werden nog twee studieopdrachten uitgeschreven. Bovenstaande initiatieven en de resultaten daarvan zullen, nog steeds volgens de beleidsbrief, duidelijk maken hoe de samenwerking met lokale overheden vanaf 2014 zal verlopen. Deze visie zal in het najaar van 2012 en in 2013 verder worden uitgewerkt.

De rol van de lokale overheden in het milieubeleid is erg belangrijk voor de heer Vandaele. Toen bleek dat de samenwerkingsovereenkomst eind 2013 zou worden stopgezet, is inderdaad de afspraak gemaakt dat de middelen van de samenwerkingsovereenkomst, die schommelen rond de 24 à 25 miljoen euro per jaar, naar riolering en deels naar handhaving zouden gaan. Van convenanten was toen geen sprake meer. Het lid vindt het dan ook enigszins tegenstrijdig dat de minister nu nog moet nagaan hoe de samenwerking met de gemeenten zal worden voortgezet in de toekomst. Met een omzendbrief maakte de Vlaamse Regering op 30 oktober 2012, in uitvoering van het Planlastendecreet, de Vlaamse beleidsprioriteiten bekend voor de periode 2014-2019 (omzendbrief BZ/2012/3). Voor Leefmilieu zijn er in de omzendbrief echter geen prioriteiten opgenomen, voor de bevoegdheid Cultuur van de minister bijvoorbeeld wel. Als de minister nu nog prioriteiten voor Leefmilieu en Natuur en middelen moet bepalen, wat volgens de beleidsbrief nodig is om tot een evenwichtig pakket te komen, ontstaat een nieuw circuit, los van het Plan-

lastendecreet. Dat gaat voorbij aan de bedoeling om alles gestroomlijnd te laten verlopen via een omzendbrief bij het begin van de gemeentelijke beleidscyclus. De heer Vandaele wil daarom van de minister weten wat ze precies van plan is met de lokale besturen in de toekomst.

De heer *Bart Martens* vraagt of het antwoord van de minister over de samenwerkingsovereenkomst niet in tegenstrijd is met de toelichting per programma, waarin zelfs een bijstelling van het krediet wordt vermeld. De lokale besturen leggen nu hun begroting voor aan de gemeenteraden. Ze hebben dan ook graag duidelijkheid over de projectenveloppe.

De heer *Hermes Sanctorum* ziet in het antwoord van de minister de bevestiging dat de bekommernis van de commissieleden terecht was. Het lid wijst op zijn beurt op de al eerder aangehaalde contradictie met de toelichting per programma waarin wel nog naar middelen voor de projectenveloppe wordt verwezen.

Meer algemeen stelt het lid dat de gemeenten in grote lijnen weten waar ze aan toe zijn in hun meerjarenbegroting wat betreft de ondersteuning vanwege de Vlaamse overheid, behalve voor Leefmilieu en Natuur. Het is een interessante oefening om de efficiëntie van de samenwerkingsovereenkomst te evalueren, maar wat komt er in de plaats? Tritel doet een aantal interessante suggesties, zoals meer werken met resultaatverbintenissen. Maar de minister kan volgens het lid de beslissing over de opvolger van de overeenkomst niet uitstellen en tegelijkertijd de middelen voor de projectenveloppe op nul zetten zonder dat er negatieve effecten op het lokale milieubeleid zijn.

Mevrouw *Gweny De Vroe* blijft erbij dat de minister woordbreuk en zelfs contractbreuk met de gemeenten pleegt. De gemeenten hebben een overeenkomst gesloten die nu haar laatste werkjaar ingaat. Er zijn projecten gepland en opgenomen in de begroting en net voor dat de gemeentebegroting wordt goedgekeurd, trekt de Vlaamse overheid zich terug. Dit is volgens het lid geen correcte werkwijze. Bovendien is het nieuws opnieuw bijzonder laattijdig gemeld aan de lokale besturen.

Mevrouw De Vroe heeft contact opgenomen met lokale milieuambtenaren en duurzaamheidsambtenaren en die stellen dat onduidelijkheid troef is. Komt er een lightversie van de overeenkomst of niet? Wat met de geplande projecten bij het begin van de bestuursperiode: voortzetten of niet? De lokale ambtenaren vrezen dat de subsidiekraan voor milieu volledig dicht zal gaan en dat het lokale milieubeleid zal krimpen, met weinig of geen middelen en acties. Ook over de aangekondigde omgevingsvergunning stellen ze zich vragen. Het lid betreurt dat er geen betere communicatie is met de lokale milieudiensten. Dat de omzendbrief over de Vlaamse beleidsprioriteiten voor de periode 2014-2019 geen prioriteiten van Leefmilieu en Natuur bevat, illustreert dit des te meer.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* sluit zich aan bij de tussenkomst van mevrouw De Vroe. Er heerst volgens het lid inderdaad onduidelijkheid over het milieubeleid. De gemeenten vragen al lang een betere ondersteuning voor hun milieudiensten en handhavingstaken. Er worden evaluaties en doorlichtingen aangekondigd, maar beslissingen blijven uit. Mevrouw Van den Eynde vreest dat de lokale besturen geen prioriteit meer zullen geven aan het milieubeleid. Ook de burgers zullen niet geneigd zijn mee te werken als er geen premies worden gegeven. Het succes van groendaken en zonnepanelen toont aan dat burgers wel bereid zijn mee te werken als ze daarin worden ondersteund.

Minister *Joke Schauvliege* vraagt om inzake de samenwerkingsovereenkomst een onderscheid te maken tussen enerzijds de projectenveloppe voor 2013 en anderzijds de duur en toekomst van overeenkomst. De mededeling over de projectenpot voor 2013 gebeurde volgens de minister wel tijdig, met name op 30 oktober en 9 november 2012. De nieuwe

besturen weten nu dat ze voor 2013 niet op middelen voor specifieke projecten moeten rekenen.

Op de opmerkingen over het Planlastendecreet en de omzendbrief met de Vlaamse beleidsprioriteiten antwoordt de minister dat de bevoegdheid Leefmilieu en Natuur niet onder het toepassingsgebied van het Planlastendecreet valt. Er werd getracht de prioriteiten inzake leefmilieu wel in de omzendbrief op te nemen, maar dat kon niet volgens de minister van Bestuurszaken. Er zijn al wel prioriteiten aan de VVSG overgemaakt ter bespreking. De minister wil die voorstellen eventueel zelf ook aan de gemeentebesturen bezorgen.

De middelen van de samenwerkingsovereenkomst zullen inderdaad hoofdzakelijk naar ondersteuning van gemeentelijke rioleringen gaan. Een deel van de middelen zal ook naar de andere beleidsprioriteiten gaan. Lokale besturen kunnen door middel van projecten en dergelijke meehelpen aan de realisatie van de Vlaamse beleidsprioriteiten en daarvoor ondersteuning krijgen.

De minister begrijpt niet dat sommige leden suggereren dat de gemeenten geen milieubeleid zouden hebben als ze niet voor elke inspanning rechtstreeks worden gesubsidieerd. Dat zou een totaal foute houding zijn. De lokale besturen zijn intussen volwassen en matuur genoeg om een milieubeleid te voeren en als ze die taak niet opnemen, kan de gemeenteraad hen daarop wijzen. Het is niet de taak van het Vlaamse Gewest om de gemeenten voor het algemene milieubeleid te subsidiëren. Wat wel kan is die gemeenten ondersteunen die mee helpen aan de realisatie van bepaalde Vlaamse beleidsprioriteiten.

De ondersteuning wordt niet beperkt tot rioleringen, want dat zou tot gevolg hebben dat gemeenten die daarin al ver staan, geen enkele ondersteuning meer kunnen krijgen. Er wordt nu nog onderzocht of er een aparte omzendbrief komt voor Leefmilieu en voor de andere beleidsdomeinen die niet in de recente omzendbrief zijn opgenomen omdat ze niet onder het Planlastendecreet vallen. Dat is conform de afspraak die in de Vlaamse Regering werd gemaakt over het Planlastendecreet en over de omzendbrief in uitvoering daarvan.

De minister stelt ook dat er geen tegenstrijdigheid is met de toelichting per programma. De toelichting vermeldt op pagina 35 dat er in een totaalbudget van ongeveer 23,3 miljoen euro wordt voorzien voor de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst. Daarna volgt in de toelichting een opsomming van alles waarvoor die globale middelen kunnen worden ingezet en de projectenveloppe is daar maar een element van.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* ontkent dat ze heeft gesuggereerd dat de lokale besturen geen enkele inspanning voor het milieu doen als ze er niet voor worden beloond. Haar tussenkomst ging over de aanmoediging van burgers, die ook worden getroffen door het stopzetten van de projecten.

Minister *Joke Schauvliege* repliceert dat de ondersteuning van groendaken en hemelwaterputten wel behouden blijft. De middelen voor specifieke projecten zijn uitgeput wegens het succes van die maatregelen voor de particulieren.

Mevrouw *Gweny De Vroe* blijft betreuren dat er geen beleidsprioriteiten voor Leefmilieu in de omzendbrief staan, wie ook die beslissing heeft genomen. Het signaal wordt daarmee gegeven dat milieu geen prioriteit meer is. De minister moet duidelijkheid over haar toekomstvisie verschaffen aan de lokale besturen, of ze dat nu via de VVSG doet of rechtstreeks ten aanzien van de gemeenten. Ook dat er geen projectenveloppe meer is, blijft het lid betreuren.

De heer *Wilfried Vandaele* wil ook de minister van Bestuurszaken ondervragen over het ontbreken van de leefmilieuprioriteiten in de omzendbrief. Dat zorgt voor onduidelijkheid en de bedoeling van het Planlastendecreet was net meer duidelijkheid te creëren voor de lokale besturen.

De heer *Hermes Sanctorum* weet niet wat hij moet afleiden uit de omzendbrief. Wil de Vlaamse Regering dan het signaal geven dat Leefmilieu geen beleidsprioriteit meer is? De minister stelt nu dat er wel al prioriteiten aan de VVSG zijn overgemaakt. Hoe concreet zijn die? De studie van Tritel dateert al van maart 2012. Het lid besluit daaruit dat de commissie zich nu vrij snel aan een gedetailleerd en concreet voorstel, op basis van resultaatverbintenissen, mag verwachten.

Minister *Joke Schauvliege* herhaalt dat de keuze om niet alle beleidsdomeinen op te nemen in de omzendbrief een beslissing was van de voltallige Vlaamse Regering. De omzendbrief werd verstuurd in uitvoering van het Planlastendecreet van 15 juli 2011, zoals het door het Vlaams Parlement werd goedgekeurd. De bedoeling van het Planlastendecreet is het aantal materies waarvoor de gemeenten een afzonderlijk beleidsplan moeten indienen te verminderen. De omzendbrief is beperkt tot de domeinen die onder het toepassingsgebied van het decreet vallen en dat zijn grotendeels gemeenschapsmateries. Ook Energie en Ruimtelijke Ordening zijn bijvoorbeeld niet in de omzendbrief opgenomen, wat geenszins betekent dat het geen prioriteiten zouden zijn voor de Vlaamse Regering. In deze domeinen wordt op een andere manier gewerkt dan met de beleidsplannen.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vraagt aan de minister om niet alleen duidelijk te communiceren met de lokale besturen en de VVSG, maar ook met de leden van de commissie. Commissieleden die niet in een lokaal bestuur zitten, zijn niet op de hoogte van de briefwisseling die met de gemeenten en de VVSG wordt gevoerd. Het lid vraagt om de commissie te informeren over belangrijke beslissingen die een impact hebben op de begroting.

De heer *Bart Martens*, commissievoorzitter, stelt voor om in de commissie van gedachte te wisselen met de minister, de auteurs van de Tritelstudie en de VVSG over het lokale milieubeleid en de samenwerkingsovereenkomst. De commissie heeft al diverse debatten aan de samenwerkingsovereenkomst en de evaluaties ervan gewijd en hield recent nog een gedachtewisseling over milieuhandhaving, waarbij ook aandacht ging naar lokale milieuhandhaving (*Parl.St.* VI. Parl. 2012-13, nr. 1800/1). Er kan dan ook worden nagegaan of de prioriteiten van de minister worden gedragen door de commissie.

3.2. *Andere thema's*

Klimaatbeleid

De heer *Hermes Sanctorum* herhaalt zijn vraag naar de cijfers over broeikasgasemissies in 2011. Kunnen die snel aan de commissie worden bezorgd?

Inzake de snelstartfinanciering verwijst de minister naar de andere gewesten, die ook geen grote inspanningen doen. Dat is best mogelijk, maar de vraag wordt door het lid in het Vlaams Parlement aan de bevoegde Vlaamse minister gesteld. Zijn vraag is dat de minister het door België aangegane engagement mee zou respecteren. De andere gewestministers kunnen aan hun parlementen verantwoording afleggen.

Nog interessanter is volgens de heer Sanctorum de vraag wat er vanaf 2013 met de klimaatfinanciering gaat gebeuren. De veiling van emissierechten zal hopelijk financiële middelen genereren. De voorliggende begroting 2013 bevat echter geen enkele aanzet tot het respecteren van het engagement betreffende de financiering dat in Kopenhagen werd aangegaan voor de periode tot 2020. Daar bestaat ook in Europa discussie over, maar een

aantal lidstaten neemt wel het voortouw. België lijkt volgens het lid die rol van voorloper niet meer op te nemen. Het lid heeft alvast de indruk dat er op Vlaams niveau weinig gebeurt.

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt dat de cijfers inzake de voortgang van het klimaatbeleid in 2011 nog maar zeer recent aan de minister werden bezorgd. Ze zullen eerst aan de leden van de Vlaamse Regering worden meegedeeld en nadien aan de commissie bezorgd.

Lage-emissiezones

De heer *Sanctorum* beoordeelt het voorts positief dat de minister bereid is om met Gent te overleggen over het proefproject inzake een lage-emissiezone. Maar dat neemt niet weg dat het proefproject in de vorige beleidsbrief al werd aangekondigd en dat het overleg nu pas zou starten.

Pesticiden

De heer *Hermes Sanctorum* erkent dat het moeilijk is vast te stellen wat de exacte oorsprong (professioneel of particulier) is van de pesticidenresidu's die nog in het grondwater worden aangetroffen, ook door de persistentie van de gebruikte producten. De minister zegt dat er een verbetering is maar in de beleidsbrief leest de heer *Sanctorum* dat de indicatorwaarde voor de druk door pesticiden sinds 2002 schommelt rond 50 percent van de waarde van 1990. Het lijkt dus eerder een stabilisatie van de druk dan een afname. Er moeten volgens het lid duidelijk nog maatregelen worden genomen.

Dierlijk afval

Het is volgens de heer *Sanctorum* mogelijk dat de tussenkomsten voor de verwerking van dierlijk afval conform de Europese regelgeving zijn. Maar ze zijn volgens het lid niet conform het principe dat de vervuiler betaalt. Het is een gevoelig dossier en de maatregelen zijn onder meer naar aanleiding van de dioxinecrisis genomen. De Vlaamse Regering zou volgens het lid na al die jaren de aanpak toch moeten durven herzien.

Bodemsanering

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* herinnert aan haar vraag over bodemsanering in scholen. Heeft de minister daar meer informatie over. Hoeveel potentieel verontreinigde gronden zijn er in schoolomgevingen?

Mevrouw *Joke Schauvliege* zegt niet over gedetailleerde gegevens te beschikken over het aantal verontreinigde gronden in schoolomgevingen.

Milieuvergunningendatabank

De heer *Hermes Sanctorum* stelt vast dat de minister de vertraging aan de complexiteit en de betrokkenheid van verschillende administraties wijt. Dat zijn begrijpelijke argumenten, maar de minister is volgens het lid verantwoordelijk en de vaststelling is dat er na al die jaren nog steeds geen databank is. Tegen het einde van de legislatuur zou die er wel zijn. Maar zal de complexiteit niet toenemen met het nieuwe instrument van de omgevingsvergunning?

Minister *Joke Schauvliege* bevestigt dat het instrument van de omgevingsvergunning in het concept van de databank wordt opgenomen. Dat verhoogt inderdaad nog de complexiteit ervan.

III. INDICATIEVE STEMMING EN MOTIES

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Leefmilieu en Natuur van de uitgavenbegroting 2013 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Tot besluit van de in commissie besproken beleidsbrief Leefmilieu en Natuur 2012-2013 werden moties ingediend door de dames Gwenny De Vroe en Mercedes Van Volcem en de heren Dirk Van Mechelen, Karlos Callens en Sas van Rouveroj (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1772/2), door de dames Marleen Van den Eynde en Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt en de heer Pieter Huybrechts (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1772/3) en door mevrouw Tinne Rombouts, de heer Bart Martens, de dames Tine Eerlingen en Michèle Hostekint en de heer Wilfried Vandaele (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1772/4).

B. DEEL RUIMTELIJKE ORDENING

I. TOELICHTING

De heer *Philippe Muyters*, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, geeft toelichting bij beleidsbrief Ruimtelijke Ordening en de uitgavenbegroting voor 2013.

1. Toelichting beleidsbrief Ruimtelijke Ordening 2012-2013

1.1. *Algemeen*

De minister ambieerde met zijn beleidsnota Ruimtelijke Ordening 2009-2014 een ruimtelijk beleid voor en op het ritme van de maatschappij. Het blijft de ambitie van de Vlaamse Regering dat Vlaanderen een topregio in Europa wordt. Daarvoor moet duurzaam en strategisch worden omgegaan met de ruimtelijke mogelijkheden die Vlaanderen heeft en met het ruimtelijk inpassen van de maatschappelijke uitdagingen. De Vlaamse Regering zet ook sterk in op een integrale aanpak.

De beleidsbrief 2012-2013 is, zoals de voorgaande beleidsbrieven, opgebouwd rond drie beleidslijnen: de continuering van het ruimtelijke beleid, de ontwikkeling van een visie en de versnelling en de optimalisering van het instrumentarium. Uit de rapporteringen blijkt dat de uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, de opmaak van een Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, en de vereenvoudiging en verbetering van het instrumentarium op schema zitten.

1.2. *Beleidscontinuïteit met de effectieve uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*

Effectief uitvoeren van het RSV via aanbodgedreven processen

De eerste beleidslijn betreft de beleidscontinuïteit en wordt geconcretiseerd door de uitvoering van het RSV. Dit gebeurt vooreerst met aanbodgedreven processen, bijvoorbeeld het realiseren van een aanbod aan industriegebieden, natuurgebieden en agrarische gebieden. Een andere uitvoeringswijze is het faciliteren van projecten zoals een mobiliteitsvraag of de aanleg van een hoogspanningslijn. Een derde wijze waarop de minister het RSV uitvoert, is door toezicht te houden op strategische projecten, waardoor realisaties worden gefaciliteerd.

Het afgelopen werkjaar zijn enkele belangrijke RSV-projecten afgerond, zoals het GRUP voor het Vlaams Strategisch gebied rond Brussel en het ruimtelijk uitvoeringsplan voor de zeehaven van Gent. Dergelijke processen botsen vaak op moeilijkheden die een snelle voltooiing verhinderen. De overheid moet in die complexe aangelegenheden als verant-

woordelijke partner constructief blijven zoeken naar oplossingen. Het AGNAS-proces is een voorbeeld van hoe in gebieden met complexe en vaak tegengestelde ruimtevragen toch naar een consensus wordt gezocht.

Dit werkjaar wordt ter uitvoering van het RSV ingezet op een aantal belangrijke aanbodgedreven processen, zoals de opmaak van het GRUP voor de stedelijke gebieden van Leuven en Hasselt-Genk en de afronding van de GRUP's voor de zeehavens Antwerpen en Oostende.

Daarnaast wordt de goedkeuring van de globale plan-MER voor het Economisch Netwerk Albertkanaal en de plan- en besluitvorming voor de resterende zoekzones voorbereid. In het kader van het AGNAS-proces zullen de planvoorstellen voor onder meer Vallei van de Kleine Nete en Aa en de Zwinpolder verder worden uitgewerkt. Het laatste voorbeeld van een aanbodgedreven proces is de verdere realisatie van de bijkomende taakstelling inzake bedrijventerreinen.

Effectief uitvoeren van het RSV via projectgedreven processen

Er wordt ingezet op een aantal belangrijke projectgedreven processen. Voor de militaire domeinen in Malle, Ravels, Weelde, Eksel en Goetsenhoven worden startbeslissingen voorbereid. De minister plant verdere stappen in de besluitvorming over een aantal projecten van Poort Oost in de Antwerpse regio, namelijk de projecten Oosterweel, E313/A34 en de tweede spoorontsluiting van de zeehaven.

Wat betreft het detailhandelbeleid zal de minister samen met minister-president Kris Peeters anticiperen op de overheveling van de handelsvestigingsbevoegdheid naar Vlaanderen.

De golfterreinen in Sint-Gillis-Waas, Knokke-Heist en Mol-Postel zullen binnenkort klaar zijn.

Realisatie van het RSV op het terrein

Ter uitvoering van dit derde onderdeel van de eerste beleidslijn komt er een vijfde oproep voor strategische projecten. Daarbij zal er een bijzonder gewicht worden gehecht aan het strategische karakter van de projecten, een geïntegreerde aanpak en een aangepaste communicatiestrategie.

1.3. *Nieuw strategisch ruimtelijk beleidsplan voor de lange termijn met planhorizon 2020 en doorkijk naar 2050*

De tweede beleidslijn uit de beleidsbrief handelt over het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Het voorbije werkjaar heeft de minister het groenboek van het BRV voorgesteld. Daarnaast heeft de Vlaamse Regering beslist over vier kortetermijnacties die op een meer strategisch, dynamisch en realisatiegericht ruimtelijk beleid zijn gericht.

Het BRV verder vorm geven: werken aan een witboek

Het Beleidsplan Ruimte krijgt verder vorm en er wordt gewerkt aan het witboek. Het participatietraject loopt momenteel en zal afgerond zijn tegen het einde van dit werkjaar.

Kortetermijnacties

Daarnaast is er een afzonderlijk initiatief betreffende de kortetermijnacties met als doel het ruimtelijke beleid kracht bij te zetten door resultaatgerichte acties.

Wegen op de invulling van het territoriaal cohesiebeleid

Met het zesde initiatief wil de minister wegen op het Europese territoriale cohesiebeleid. De Europese Commissie formuleerde in het kader van het cohesiebeleid een aantal voorstellen voor de komende programmaperiode 2014-2020, waarbij een grotere nadruk kwam te liggen op een geïntegreerde territoriale aanpak. De minister ziet daarin een kans om gebiedsgericht tot ruimtelijke realisaties te komen.

Werken aan een grond- en pandenbeleid voor Vlaanderen

Met het laatste initiatief van deze beleidslijn wil de minister de ruimtelijke beleidsinstrumenten van de administraties inventariseren. Daarnaast wil hij instrumenten op elkaar afstemmen en eventueel verbeteren, zoals de planologische delegatieregeling en het financiële grondbeleidsinstrumentarium.

1.4. Herdenken en vereenvoudigen van het instrumentarium

De derde beleidslijn gaat over het instrumentarium voor het ruimtelijke beleid. Het afgelopen werkjaar werden er grote stappen gezet voor het versnellen van investeringsprojecten. Voor meer details verwijst de minister naar de verslagen van de commissie-Sauwens (Commissie Versnelling Maatschappelijk Belangrijke Investeringsprojecten). Belangrijke aspecten daarin zijn de wijzigingen aan de omgevingsvergunning en het aangekondigde kaderdecreet Complexe Investeringsprojecten.

Daarnaast werd ook volop ingezet op digitalisering. Samen met minister Bourgeois werkte minister Muyters de digitale bouwaanvraag en het project inzake digitale stedenbouwkundige informatie verder uit. Daarnaast is het belangrijk dat in Vlaanderen beslissingen op het juiste niveau worden genomen. Op het ruimtelijke beleidsvlak hebben de lokale besturen vandaag al grote verantwoordelijkheden.

De minister zal inzetten op de verdere ontvoogding van de steden en gemeenten. De nieuwe besturen zullen worden ondersteund. Tegelijk werkte de administratie RO verder aan een interne transitie, die dit werkjaar effectief zal worden doorgevoerd. Hierdoor is ook de Vlaamse administratie klaar om – in partnerschap en met het oog op maatschappelijk draagvlak – de ruimtelijke uitdagingen voor Vlaanderen aan te gaan.

Uitwerking en implementatie van de procesmatige aanpak uit de visienota Versnellen van investeringsprojecten

De minister plant nog heel wat initiatieven om het instrumentarium te vereenvoudigen. De visienota Versnellen van investeringsprojecten van de Vlaamse Regering zal op punt gesteld worden. Voorts werkt de Vlaamse Regering door aan een grotere beleidseffectiviteit door vereenvoudiging, afstemming en verbetering van de procedures. De weg van visievorming naar feitelijke uitvoering en realisatie op het terrein wordt versneld door verbeteringen van alle vergunnings- en planningsprocessen en een grondige hervorming van de aanpak van complexe investeringsprojecten. In de loop van dit werkjaar zal de Vlaamse Regering het kaderdecreet Complexe Investeringsprojecten indienen bij het Vlaams Parlement.

Omgevingsvergunning

In de loop van dit werkjaar wordt ook het kaderdecreet Omgevingsvergunning voorgelegd aan het Vlaams Parlement.

Installatie van een Cel Vlaamse en Strategische Investeringsprojecten

Dat betekent niet dat in afwachting van die decreten wordt stilgezeten. Met het oog op een oplossingsgerichte vergunningsbehandeling installeert de minister alvast een Cel Vlaamse en Strategische Investeringsprojecten, die publieke en private investeringen actief doorheen de vergunnings- en adviesprocedures zal begeleiden.

Ontvoogding

Minister Muylers wil er ook voor zorgen dat gemeenten sneller ontvoogd geraken door hindernissen in de wetgeving weg te werken en de voorwaarden voor ontvoogding te versoepelen. Zo zal hij bijvoorbeeld de aanstellingsvoorwaarden voor de gemeentelijke stedenbouwkundig ambtenaar aanpassen.

Heroriëntering subsidiemechanismen

Nu meer en meer gemeenten aan de voorwaarden voldoen, zal de minister het huidige subsidiemechanisme voor ontvoogding heroriënteren. Daarbij zal de focus liggen op een strategisch lokaal ruimtelijkeordeningsbeleid dat de Vlaamse doelstellingen waarmaakt. Daarnaast zal de minister de intergemeentelijke samenwerking aanmoedigen door enkele proefprojecten te subsidiëren.

Digitale gegevensuitwisseling

De minister zal de digitalisering voortzetten en plant voor het volgende werkjaar een eerste uitrol van de digitale bouwaanvraag. Dit moet uiteraard worden afgestemd op de initiatieven voor de omgevingsvergunning. In 2013 operationaliseert de minister tevens het digitaal oplaadloket voor ruimtelijke uitvoeringsplannen en verordeningen.

Herziening van het decreet betreffende de leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten

De Vlaamse Belastingdienst en het Departement RWO interpreteren bepaalde passages uit het decreet anders. Om aan dit en een aantal andere knelpunten te verhelpen, plant de minister een aanpassing aan het decreet houdende maatregelen ter bestrijding en voorkoming van leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten.

Raad voor Vergunningsbetwistingen en Vlaams Bestuursrechtcollege

Ook voor de werking van de Raad voor Vergunningsbetwistingen, een oud knelpunt, en het Vlaams Bestuursrechtcollege worden een aantal initiatieven genomen. Het vorige werkjaar werden al enkele maatregelen genomen om de werking van de raad te stroomlijnen: meer uitspraakbevoegdheden, hakbijlprocedures en hulprechters. Eerstdaags zal de minister het uitvoeringsbesluit dat het organisatiemodel van de Raad voor Vergunningsbetwistingen bepaalt, voorleggen aan de Vlaamse Regering. Daarnaast blijft hij zijn medewerking verlenen aan de oprichting van een Vlaams Bestuursrechtcollege.

Een krachtdadige en gedifferentieerde handhaving

Voor de handhaving wil de minister inzetten op de uitwerking van een aantal beleidskaders, zoals de verfijning van het handhavingsplan, de eerste uitrol en verdere uitbouw van de handhavingsmonitor, de introductie van de administratieve handhaving in samenhang met de omgevingsvergunning. Daarnaast wordt een codexwijziging in functie van het as-buultattest geïnitieerd.

2. Toelichting uitgavenbegroting 2013

Voor de toelichting bij de begroting beperkt de minister zich tot de belangrijkste wijzigingen voor het beleidsveld Ruimtelijke Ordening. Voor de details verwijst hij naar de toelichting per programma (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 13/2-N).

2.1. Apparaatkredieten

Vanaf 2013 worden de apparaatkredieten van het voormalige Agentschap Ruimtelijke Ordening volledig opgenomen in de kredieten van het Departement Ruimtelijke Ordening. Ten opzichte van de referentiekredieten, zijnde de kredieten van de begrotingscontrole 2012, is het beleid constant en blijven de totale vastleggingskredieten voor het apparaat nagenoeg gelijk op 24.749.000 euro. De vereffeningskredieten verminderen van 26.865.000 euro tot 24.904.000 euro.

Tevens wordt rekening gehouden met:

- het tweede deel van de besparingen op de personeelskosten, voorgesteld in de nota van het College van Ambtenaren-Generaal;
- de overheveling van 13.000 euro voor de financiering van de personeelskost van de Vlaamse administratieve centra;
- de indexering van de weddenkredieten voor de indexesprong van januari 2012, van kracht sinds maart 2012;
- de niet-indexering van de werkingskosten.

2.2. Beleidskredieten

Vanaf 2013 zijn ook alle beleidskredieten van het voormalige agentschap RO volledig opgenomen in de kredieten van het departement. In totaal zijn de beleidskredieten in VAK met 483.000 euro verminderd en in VEK met 1.376.000 euro gestegen. De beleidskredieten worden gegroepeerd onder drie begrotingsartikels die de krachtlijnen uit de beleidsbrief volgen en hieronder worden besproken.

Effectieve uitvoering van het RSV en BRV

Onder het begrotingsartikel Effectieve uitvoering van het RSV en BRV worden de kredieten in VAK verhoogd met 400.000 euro. De VEK worden met 1.352.000 euro verhoogd. Met die middelen worden bijvoorbeeld het communicatiebudget en de kosten verbonden aan de goedkeuringsprocedure voor gewestelijke RUP's en MER-studies gefinancierd. Een aanzienlijk deel van het budget gaat naar de subsidies aan strategische projecten. Voor het volgende werkjaar wordt een bijkomend budget van 400.000 euro VAK uitgetrokken. Het betreft een tijdelijke verhoogde inzet voor deze strategische projecten in de periode dat de heroriëntatie van de subsidies aan gemeenten nog op kruissnelheid moet komen. De bijkomende verhoging van de vereffeningskredieten met 1.152.000 euro dient voor de uitbetaling van verwervingsdossiers in het kader van strategische projecten en voor projecten van Vlaams strategisch belang die nu op kruissnelheid komen.

Visievorming en BRV

Onder het begrotingsartikel Visievorming en BRV blijft het krediet constant. Naast de dotatie van 300.000 euro aan het Steunpunt Ruimte wordt dit krediet volledig ingezet voor kortlopende beleidsvoorbereidende studies, procesbegeleiding en evenementen voor het Beleidsplan Ruimte.

Herdenken, vereenvoudigen en inzetten van het instrumentarium

Op het begrotingsartikel Herdenken, vereenvoudigen en inzetten van het instrumentarium staat in VAK 9.015.000 euro ingeschreven, een daling van 888.000 euro ten opzichte van de begrotingscontrole 2012, en 9.409.000 euro in VEK, een daling van 108.000 euro.

De subsidies voor verwerving en sanering van leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimtes bedragen onder constant beleid 4.256.000 euro.

Voor de ontwikkeling van de digitale bouwaanvraag zal aan het Departement Bestuurszaken in 2013 een VAK- en VEK-krediet van 350.000 euro worden terugbetaald omdat die administratie in 2011 en 2012 deze bijdrage heeft geleverd. Om die teruggave te compenseren en om dit grootschalige project te lanceren, wordt in 2013 eenmalig een bijkomend budget van 600.000 euro ingezet. Dit brengt het totale budget voor de digitale bouwaanvraag op 1.250.000 euro.

Het pakket van subsidiestelsels aan de gemeenten wordt geheroriënteerd en gericht ingezet voor wat gemeenten nodig hebben om te ontvoogden. Er zal ongeveer 1.600.000 euro worden geheroriënteerd, zijnde 600.000 euro voor de digitale bouwaanvraag, 400.000 euro voor de strategische projecten en 600.000 euro voor subsidies aan lokale besturen. Tevens worden de betaalkredieten van de proefprojecten in het kader van de intergemeentelijke samenwerking en versterking van de lokale handhaving op het niveau van de vastleggingen gebracht door er 500.000 euro aan toe te voegen, aldus de minister.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

Tussenkomst van mevrouw Mercedes Van Volcem

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* stelt dat de minister snel zal moeten handelen om al zijn plannen te realiseren op de achttien resterende maanden van de regeerperiode.

Het lid informeert naar de verhouding van het nieuwe strategische Beleidsplan Ruimte Vlaanderen met bijvoorbeeld het Woonbeleidsplan van minister Freya Van den Bossche, dat ook inspeelt in ontwikkelingen zoals de bevolkingsprognoses en vergrijzing.

Moeten het BRV en de GRUP's ook niet anticiperen op de nood aan klimaatbestendigheid?

Omdat mobiliteit zo wezenlijk is voor een goede ruimtelijke ordening, vraagt het lid of ook de mobiliteit niet meer geïntegreerd moet worden in de Ruimtelijke Ordening.

Mevrouw Van Volcem klaagt voorts enkele contradicties inzake de omgevingsvergunning aan. Zo zal, zelfs als een gemeente ontvoogd is, de Vlaamse overheid bepaalde strategische projecten in de gemeente, zoals hoge kantoorgebouwen of een voetbalstadion, toch zelf vergunnen. Dat is een stap terug naar meer bevoogding. Hoe ziet de minister dat? In het specifieke geval van Brugge speelt ook nog de UNESCO-erkenning waarvoor de stad een expertencommissie bouwdoSSIers heeft opgericht.

Brugge heeft een uniek loket, een voorloper van de omgevingsvergunning. Een ondernemer kan daar op hetzelfde moment een stedenbouwkundige vergunning en een milieuvergunning aanvragen. Op twee jaar tijd is dat slechts drie keer gebeurd. Dat geringe succes is te verklaren door het feit dat een bouwvergunning meestal ingediend wordt door een architect en een milieuvergunning door een milieustudiebureau. Beide processen kennen

daarenboven een heel ander verloop. Beide instanties moeten dus op elkaar wachten om de dossiers samen in te dienen. Zal de minister met de nieuwe initiatieven de verwezenlijkingen van de ontvoogde gemeenten van de laatste twee jaar op de helling zetten?

Als de omgevingsvergunning er komt, moet ook bepaald worden wie de lokale verantwoordelijke wordt: de schepen van Leefmilieu of van Ruimtelijke Ordening. Daarbij komt nog dat de beleidsprogramma's van steden en gemeenten daar vooralsnog geen rekening mee houden.

Dat het bindende advies van administraties wordt afgeschaft, vindt het lid een goede zaak. Ze is benieuwd of dat op 1 januari 2013 een feit zal zijn.

Het lid heeft vernomen dat het driepartijenoverleg (gemeente – betrokkene – agentschap RO Vlaanderen) zou worden afgebouwd, met als motivatie dat de ontvoogde steden zelf verantwoordelijk zijn. Nochtans zorgt dat overleg ervoor dat er minder beroepen worden ingediend.

Nu is 37 percent van de gemeenten ontvoogd. Waarom volgen de andere gemeenten niet? Als de ontvoogding zich voortzet, is een goede digitale gegevensuitwisseling wezenlijk. Kan de Vlaamse overheid een programma ontwikkelen waarin alle ruimtelijke evoluties worden opgenomen en op gemakkelijke en overzichtelijke wijze, bijvoorbeeld in kaartvorm, door elke gemeente kunnen worden aangevuld en geraadpleegd? Nu bestelt elke gemeente haar eigen systeem en dat belemmert de uitwisseling.

Mevrouw Van Volcem vraagt voorts wat de minister precies bedoelt met het vrijwaren van woningbouw van ongeschikte woonuitbreidingsgebieden. Zelfs in overstromingsgebieden zijn er milderende maatregelen of bufferbekkens mogelijk, waardoor er toch nog kan worden gebouwd.

Mevrouw Van Volcem wil ook weten hoeveel planbaten er al geïnd zijn. Volgens het lid is dit zeer beperkt.

De digitale aflevering van de bouw- of omgevingsvergunning zal steden en gemeenten op kosten jagen. Een digitaal dossier moet ook het plan bevatten en elektronisch naar alle adviesverleners worden doorgestuurd: naar de brandweer, de wegendienst, de groendienst enzovoort. Dat vergt niet alleen een krachtige gemeentelijke server, maar ook grotere computerschermen zodat deze diensten de plannen kunnen bekijken.

De minister kan de vooropgestelde 7000 hectare extra bedrijventerreinen niet precies lokaliseren, onder andere omdat er heel wat bedrijvigheid in woongebied is gevestigd. Dat mag dan wel correct zijn, maar het is volgens het lid niet de bedoeling van het RSV. De meeste bedrijven in woongebied zijn kleine kmo's met maximum een vijftal werknemers. Als ze groter worden, krijgen ze geen toestemming tot uitbreiding in dat gebied. Zij hebben dus ruimte nodig om elders te groeien. Hoeveel van de 7000 hectare is al gerealiseerd? Het lid is bezorgd omdat er tussen een GRUP voor een bedrijventerrein en de volledige uitvoering ervan ongeveer zeven jaar liggen.

Het lid begrijpt evenmin waarom een GRUP voor militaire domeinen nodig is. Ook de stad of gemeente kan toch in een ruimtelijk uitvoeringsplan het militaire domein een andere inkleuring geven?

De conceptnota Integraal Detailhandelsbeleid bereidt de bevoegdheidsoverdracht voor. Daarnaast heeft minister-president Kris Peeters een Winkelnota. Waarom stellen de ministers geen gezamenlijk plan op? Het lid ziet voorts niet in hoe winkelgebieden in een stedenbouwkundige verordening kunnen worden afgebakend.

Het lid mist in de beleidsbrief een passage over de wildgroei aan nachtwinkels. Door de vermenigvuldiging van nachtwinkels verschrallen vele woonbuurten. De enige mogelijkheid is dagwinkels een functiewijziging opleggen als ze nachtwinkels worden. Het lokale niveau heeft weinig mogelijkheden om in te grijpen, maar de minister zou dat kunnen verplichten.

Tot slot wijst mevrouw Van Volcem op de grote invloed van reclame op het stadsbeeld. Meer en meer worden er grote lichtreclames achter ramen gezet, zeker in erfgoedsteden waar de regels voor gevelreclame erg strikt zijn. Omdat het binnenshuis gebeurt, kan het beleid niet ingrijpen. Wat denkt de minister daarover?

Tussenkomst van de heer Lode Ceyskens

Voor de heer *Lode Ceyskens* ligt het belang van de ruimtelijke ordening op andere vlakken dan haar budgettaire gewicht, dat beperkt is. De samenvoeging van begrotingsposten door de fusie van agentschap en departement is een technische aangelegenheid zonder veel politiek belang.

Het lid merkt in de begroting op dat in de DAB Grondfonds heel wat meer inkomsten werden genoteerd dan begroot. Hij veronderstelt dat deze kwestie wordt meegenomen in de in de beleidsbrief aangekondigde hervorming van het financiële instrumentarium.

CD&V staat achter de beslissing om middelen uit te trekken voor de communicatiecampagne over de digitale bouwaanvraag, door architecten veruit het meest gewaardeerde onderdeel van de administratieve vereenvoudiging.

Wat betreft de beleidsbrief, en meer in het bijzonder de uitvoering van het RSV via projectgedreven processen, heeft de CD&V twee aandachtspunten. Vooreerst kijkt de fractie uit naar de halfjaarlijkse rapportage over de militaire domeinen. Daarnaast zal de minister met minister van Energie Freya Van den Bossche nagaan hoe kan worden ingespeeld op de Europese ontwerpverordening over de trans-Europese energie-infrastructuur. Voor CD&V komen procedureversnellende inspanningen het best alle procedures ten goede.

In het kader van de realisatie van het RSV op het terrein wil de minister de website omvormen tot een kennisportaal over de uitvoering van het RSV. Wat bedoelt hij daar precies mee, welke nieuwigheden komen er op de website te staan?

De minister wil de goedkeuring van een Grond- en Pandenbeleidsplan Vlaanderen koppelen aan het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Trekt de administratie Ruimtelijke Ordening dit plan? In welke van de vier in de beleidsbrief vermelde fases bevindt het werk zich?

De spreker wijst erop dat gemeenten aan vijf voorwaarden moeten voldoen voor ontvoogding. De beleidsbrief heeft het over twee kwalitatieve voorwaarden bij uitstek. Het lid is het eens met de versoepeling van aanstellings- en diplomaverreisten voor GSA's in zoverre die geen nivellering naar beneden betekent, maar wel een afstemming op de jobinhoud. Intergemeentelijke samenwerking kan voor kleinere gemeenten een oplossing zijn. CD&V verzet zich echter tegen de schrapping van andere voorwaarden zonder een duidelijk kader. De heer Ceyskens herinnert eraan dat zijn fractie al meermaals heeft gevraagd om niet-ontvoogde gemeenten aan te porren. Welke acties bereidt de minister voor om niet-ontvoogde gemeenten te sensibiliseren en te overtuigen om hun verantwoordelijkheid ten volle op te nemen? Welke ondersteunende en flankerende maatregelen plant de minister voor de begeleiding van ontvoogde gemeenten en van de GSA's?

Wat betreft de heroriëntering van de subsidiemechanismen merkt de heer Ceysens op dat de subsidies vandaag al gerelateerd zijn aan het ontvoogdingsproces. Wat wil de minister dan precies veranderen?

CD&V staat achter de plannen inzake digitale data-uitwisseling.

Ook meer administratieve handhaving kan de goedkeuring van de partij wegdragen, tenminste als het doel is korter op de bal te spelen. In het kader van de krachtdadige en gedifferentieerde handhaving is de CD&V voorstander van meer administratieve handhaving, maar dan wel om sneller te kunnen optreden.

Dat het as-builtattest wordt vereenvoudigd, kan de spreker appreciëren. Maar als het as-builtattest voor nieuwbouw zou worden gescheiden van het legaliteitsattest voor bestaande woningen, moeten beide regelingen tegelijkertijd worden uitgewerkt. Ook de koper moet immers beschermd worden.

Terloops merkt de spreker op dat de bespreking van de moties in de beleidsbrief erg beperkt is, zo lijkt het alsof de minister maar 3 van de 76 aanbevelingen van de commissie Sauwens uitvoert.

Tot slot kijkt de heer Ceysens uit naar de aangekondigde gedachtewisseling over de Raad voor Vergunningenbetwistingen in de commissie.

Tussenkoms van de heer Wilfried Vandaele

De heer *Wilfried Vandaele* merkt op dat, hoewel er vooruitgang geboekt wordt, de ruimteboekhouding toch moeizaam blijft verlopen.

Wat het uitvoeren van het RSV via aanbodgedreven processen betreft, klopt het dat het coördinatieplatform AGNAS een goede werkwijze is, maar desalniettemin vlot het afbakingsproces in tal van gebieden maar moeizaam. Heeft de minister de indruk dat het toch vlotter verloopt dan voorheen? Hopelijk zal het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen de afbakeningen nog vlotter laten verlopen.

Inzake het uitvoeren van het RSV via projectgedreven processen wenst het lid enige verduidelijking in het dossier van de windmolens. Minister Joke Schauvliege heeft de regels voor windturbines op het vlak van leefmilieu bepaald, minister Freya Van den Bossche heeft de benodigde capaciteit uit hernieuwbare energie berekend. Het lijkt nu aan de minister van Ruimtelijke Ordening om te bepalen waar er windturbines geplaatst kunnen worden. Waar hinderen ze ruimtelijk het minst en waar kost het de samenleving het minst om ze aan te sluiten op het net? Hoe ziet de minister dat?

Het lid ziet de publicatie over de planning en uitvoering van strategische projecten in het Vlaams ruimtelijke beleid als een middel om de aandacht te vestigen op wat wel goed gaat en zo vooroordelen over een mank lopend beleid te bestrijden. Ook andere overheden kunnen zo ingelicht worden over de effectieve uitvoering van strategische plannen.

Het witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wordt aangekondigd voor medio 2013. De heer Vandaele drukt de wens uit dat het BRV vlotter en dynamischer inspeelt op de ruimtebehoefte dan het RSV. Hoe definieert de minister kortetermijnacties? Is het zijn bedoeling dat die afgelopen zijn tegen de voorstelling van het witboek?

Het lid heeft begrepen dat de minister vooral wil sleutelen aan het financiële instrumentarium van het grond- en pandenbeleid. Ook N-VA denkt dat er met de verfijning van de financiële instrumenten, zoals planbaten en planschade, nog vooruitgang te boeken valt.

De vereenvoudiging van het instrumentarium komt ook voor in het initiatief rond de versnelling van investeringsprojecten. De heer Vandaele informeert tegen wanneer de minister de instrumenten plan-MER en RUP wil integreren. Is een volledige integratie eigenlijk wel mogelijk?

Het lid stelt vast dat de projectvergadering is opgewaardeerd, maar heeft ook vernomen dat het driepartijenoverleg, een flexibelere overlegvorm, zou worden afgeschaft. Kloppen die geruchten?

De minister wil de omgevingsvergunning begin 2013 principieel laten goedkeuren door de Vlaamse Regering. Naast de zogenaamde routeplanner voor complexe investeringsprojecten is dit voor N-VA één van de grote verwezenlijkingen van de bestuursperiode.

De heer Vandaele vindt het net als de heer Ceyskens niet correct dat de gemeenten die nog moeten ontvoogden, aan minder voorwaarden zouden moeten voldoen.

Het lid vraagt hoe intergemeentelijke samenwerking op het vlak van vergunningen en handhaving kan worden gestimuleerd. Hoe zal de minister de oproep voor proefprojecten vormgeven? Heeft hij voorbeelden van mogelijke projecten?

De digitale gegevensuitwisseling is een ander belangrijk winstpunt. Anders dan mevrouw Van Volcem denkt de heer Vandaele dat de meeste plannen al digitaal worden gemaakt. Uiteindelijk zal het heel wat tijdswinst opleveren, maar tijdelijk kan het invoeren van gegevens en het leren omgaan met het systeem wel voor wat extra werk zorgen.

Wat bedoelt de minister precies als hij zegt dat hij het handhavingsplan gaat verfijnen? Van de handhavingsmonitor worden de eerste resultaten eind 2012 verwacht. De lokale handhaving blijft een teer punt, welke stimulansen zal de minister geven naast de terbeschikkingstelling van de expertise in het agentschap Inspectie RWO?

As-builtattest

Inzake de splitsing van het as-builtattest stelt de heer Vandaele dat er een meningsverschil met CD&V zal blijven. Het is gemakkelijk na te gaan of een nieuwe woning overeenstemt met de plannen. En hoewel ook de heer Vandaele vindt dat de koper moet worden beschermd, mag er geen sprake zijn van het zonder meer legaliseren van een bestaande onwettige constructie. De discussie gaat dus over de waarde van het bewijs dat bij aankoop wordt gegeven.

De heer *Lode Ceyskens* laat in dit verband opmerken dat hij wenst dat een koper op de hoogte is van de toestand van het gebouw. CD&V heeft geen probleem met de splitsing van beide attesten op zich.

De heer *Bart Martens* wijst op het bestaan van een regularisatievergunning voor het geval de afwijking regulariseerbaar is.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* werpt op dat de stad Brugge voor het as-builtattest zeker tien personeelsleden moet aanwerven. Verder beseft ze dat architecten plannen digitaal tekenen, maar het probleem is hoe de verschillende gemeentediensten een digitaal dossier kunnen raadplegen. Op een scherm van 30 op 40 centimeter kunnen ze geen groot project analyseren. Dus moeten de steden en gemeenten extra geld uitgeven voor grotere schermen.

Tussenkomst van de heer Robrecht Bothuyne

De heer *Robrecht Bothuyne* informeert hoe de minister aan de slag zal gaan met de belangrijke resultaten uit de studie over de onthaalcapaciteit van de hernieuwbare energie.

Voorts wil hij weten of de minister overlegt met de provincies over het gewijzigde RSV. De provinciale planningsprocessen inzake de inplanting van de specifieke economische knooppunten verlopen immers moeizaam. Hoe zal de minister de processen vlotter laten verlopen?

Tussenkomst van de heer Bart Martens

De heer *Bart Martens* hoopt dat de verbintenissen van het Vlaamse regeerakkoord over de stadsrandbossen alsnog worden ingelost. De provincie Antwerpen wil een delegatiebesluit goedgekeurd krijgen zodat ze met een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan het stadsrandbos Antwerpen kan realiseren. De studies daarover waren al klaar op het einde van de vorige regeerperiode en het stadsrandbos zat bijna in het afbakeningsplan voor het grootstedelijk gebied. Alle elementen zijn er om snel te handelen.

Het lid uit de bezorgdheid van de sp.a-fractie over de uitvoering van het RSV. Als de regering de doelstellingen van het RSV en het regeerakkoord wil halen, zal een hink-stap-sprong nodig zijn om de ruimtebalans binnen een redelijk tijdsbestek rond te krijgen. Hij kan begrijpen dat het met de gewijzigde procedures voor de afbakening van de gewenste natuurlijke en agrarische structuren, wat langer duurde. Maar er moet nu snel werk van worden gemaakt om reuzenstappen vooruit te kunnen zetten.

In het kader van het nieuwe Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de kortermijnacties in de signaalgebieden verwijst de heer Martens naar de resolutie van het Vlaams Parlement betreffende het beheersen van de wateroverlast in het kader van een integraal waterbeleid (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1221/2). Daarin werden bewarende maatregelen gevraagd om, in afwachting van een planologische oplossing, het waterbergend vermogen in overstromingsgevoelige gebieden te behouden. De pistes daartoe werden in de toelichting bij het voorstel van resolutie opgenomen, zoals een erfdiensbaarheid die men zou inschrijven in het decreet betreffende het integraal waterbeleid, een stedenbouwkundige verordening of blauwe RUP's. Ofwel kan men wateradaptief of overstromingsbestendig bouwen, ofwel kan men zorgen voor een uitruil via bijvoorbeeld een soort valleiruilverkaveling. Het lid vindt het nodig de Vlaamse Regering er nogmaals op te wijzen dat de bewarende maatregelen in stelling moeten worden gebracht. Naast de kortetermijnmaatregelen is er een aanvullend instrumentarium nodig om het waterbergend vermogen in de valleien te vrijwaren.

Wat betreft de omgevingsvergunning stelt de heer Martens dat men het instrument niet in vraag moet stellen wegens het feit dat het unieke loket niet echt een succes zou zijn. Als bij windturbineprojecten sommige projecten in dezelfde omgeving elkaar opheffen, dan is het duidelijk dat de gesplitste procedure verkeerd is. Binnen eenzelfde zone kan projectontwikkelaar A een stedenbouwkundige vergunning hebben en projectontwikkelaar B een milieuvergunning. Uiteindelijk komt er niets van de projecten terecht. Dit toont volgens het lid aan dat de geïntegreerde omgevingsvergunning nodig is. De integratie biedt ook de kans een aantal verworvenheden van het milieuvergunningentraject, zoals de verkorte procedure voor kleine wijzigingen, ingang te doen vinden in de stedenbouwkundige vergunning.

De heer Martens hoopt dat hij uit de benaming van de Cel Vlaamse en Strategische Investeringsprojecten niet mag afleiden dat federale projecten uitgesloten zijn. Hij gaat ervan uit dat federale projecten als het Stevinproject en de tweede spoorontsluiting ook onder het toepassingsgebied van de cel vallen. Vervolgens stelt hij dat complexe dossiers soms

een cascade van procedures moeten doorlopen. Misschien is het daarbij wel nuttig om een cel op te richten met vertegenwoordigers van de verschillende betrokken beleidsdomeinen. Hij heeft de indruk dat de Cel Vlaamse en Strategische Investeringsprojecten enkel binnen het domein Ruimtelijke Ordening werkt. Als de minister een echte projectmanager wil hebben die de verschillende opeenvolgende processen bewaakt, dan moet die cel departementsoverschrijdend zijn.

Voor de digitale data-uitwisseling en digitale bouwaanvraag wordt 600.000 euro vrijgemaakt. Het lid hoopt dat er een goede afstemming met de milieuvergunningendatabank is. Moet er niet worden nagedacht over een geïntegreerde databank met het oog op het handhavingsbeleid en de periodieke evaluatie van de omgevingsvergunning? Moeten ook de evaluatieverslagen, handhavingsrapporten en dergelijke niet aan de uitwisseling worden toegevoegd?

Wat betreft de doelstelling van de minister om tot een krachtige en gedifferentieerde handhaving te komen, is de heer Martens tevreden over de initiatieven inzake administratieve handhaving, die een lik-op-stukbeleid mogelijk maken. Welke gevolgen gaan er organisatorisch aan worden gegeven?

De handhaving- en toezichtsinstanties voor de stedenbouwkundige vergunning en de milieuvergunning zijn momenteel gescheiden. Zullen die worden geïntegreerd? Hoe gaat het toezicht op gewestelijk en lokaal vlak onderling worden afgestemd? Wat zal de rol zijn van de Hoge Raad voor het Herstelbeleid? Zal deze raad ook een filter zijn tussen de milieuhandhaving en de rechtbanken of zal hij worden opgeheven? Denkt de minister aan een administratieve vereenvoudiging? Als de Vlaamse Regering de vergunningen in elkaar gaat schuiven, moet ze volgens de heer Martens ook de handhaving ervan in elkaar schuiven.

2. Antwoord van de minister

Minister *Philippe Muylers* antwoordt dat het wat de uitvoering van het RSV betreft, en meer specifiek het dossier van de windturbines, effectief mogelijk moet zijn om sneller stappen vooruit te zetten. Dat kan binnen de kortetermijnacties die rond het energielandschap zijn voorzien en dus los van de planning en realisatie van het witboek voor het BRV.

Inzake de afbakeningsprocessen voor de specifieke economische knooppunten meldt de minister dat er momenteel ambtelijk overleg tussen het gewest en de provincie loopt. Hij neemt de opmerking mee van de heer Bothuyne dat het te traag zou verlopen.

Het door de provincie Antwerpen gewenste delegatiebesluit om zelf een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan voor het stadsrandbos te kunnen opstellen, waaraan de heer Martens refereert, vormt voor de minister geen probleem. Het lijkt de juiste manier van werken. De minister weet niet of de procedure reeds afgerond is.

De minister kan de opmerkingen over AGNAS die stellen dat reuzenstappen moeten worden gezet, begrijpen, maar hij wil toch de overlegfilosofie benadrukken. De minister is van oordeel dat moet worden gekozen of men dit met de botte bijl wil invoeren, dan wel met een proces waarbij men draagvlak probeert te creëren en maximaal tot een consensus wil komen. AGNAS is de goede methode, maar het vlotte verloop van de afbakeningen hangt af van de concrete situatie.

Nog wat de realisatie van het RSV op het terrein betreft en meer specifiek de website over de strategische projecten, verduidelijkt de minister dat hij de kennis en ervaring inzake projectbegeleiding die op het terrein aanwezig is, beter wil ontsluiten. Op die manier kunnen de projecten van elkaar leren.

Op de vraag waarom een GRUP voor de militaire domeinen nodig is, verwijst de minister naar het antwoord op eerdere vragen om uitleg in de commissie, waarin de beslissing van de Vlaamse Regering en de taakverdeling werd verduidelijkt (*Hand.* VI.Parl. 2010-11, nr. C240 en 2011-12, nr. C152).

Het is uiteraard de bedoeling dat de conceptnota over het integraal detailhandelbeleid past met de Winkelnota van de minister-president. De conceptnota moet nog verder worden opgesteld. Er zal in de mogelijkheid worden voorzien om via stedenbouwkundige verordeningen aan lokale vragen tegemoet te komen. Dat zal bekeken worden op het ogenblik dat de conceptnota wordt besproken.

In antwoord op een andere vraag van mevrouw Van Volcem bevestigt de minister dat het traject van het BRV samen met de andere beleidsdomeinen wordt doorlopen.

Bij de kortetermijnacties voor de overstromingsgevoelige gebieden moeten inderdaad de voorgestelde instrumenten in overweging worden genomen, zoals de heer Martens stelde. Er wordt effectief gekeken of bepaalde gebieden al dan niet als waterbergingsgebied moeten worden bewaard om de waterhuishouding onder controle te houden.

De minister antwoordt aan de heer Ceyskens dat het Grond- en Pandenbeleidsplan zich momenteel in de eerste fase bevindt. Het Departement RWO leidt het project.

Het verbaast de minister dat de Open Vld-fractie, die in het verleden voorstander was van een geïntegreerde bouw- en milieuvergunning, zou willen afstappen van de omgevingsvergunning. Waarschijnlijk bedoelt mevrouw Van Volcem dat er vandaag een aantal goede initiatieven zijn die men niet zomaar mag stopzetten. Het is de bedoeling van de minister om initiatieven die goed werken te behouden en minder goede zaken te verbeteren. Het ineenschuiven van de procedures voor de omgevingvergunning en voor de plan-MER en de RUP's zijn maatregelen die nu in voorbereiding zijn. Uit de vragen van de leden blijkt dat de minister daarbij niet over één nacht ijs kan gaan. Het betreft fundamentele wijzigingen van de wetgeving. Het zal en moet ook een fundamentele vereenvoudiging zijn.

De Cel Vlaamse en Strategische Investeringsprojecten gaat uiteraard ook de federale projecten bekijken. Het woord 'Vlaams' in de naam van de cel slaat op het niveau waarop de vergunning wordt verleend. De minister beaamt dat het beter zou zijn de andere departementen erbij te betrekken. Dit kan echter de procedure bemoeilijken want dan rijst al gauw de vraag waarom er niet in een omgevingsvergunning wordt voorzien of een kaderdecreet voor complexe investeringsprojecten wordt opgesteld. De cel tracht echter binnen de bestaande wetgeving een versnelling door te voeren. De cel werd opgericht in afwachting van de twee voormelde initiatieven.

Er waren ook vragen over het driepartijenoverleg. De minister antwoordt dat er voor elke gemeente een relatiebeheerder zal blijven. Het overleg en de informatie-uitwisseling blijven dus behouden. Het is echter niet de bedoeling dat er op Vlaams niveau gaat worden gezegd wat er in ontvoogde gemeenten moet gebeuren.

Wat de vraag naar de algemene stand van zaken van de ontvoogding betreft, verwijst de minister naar de beleidsbrief. Momenteel is 37 percent van de steden en gemeenten ontvoogd. Daarnaast voldoet ruim 51 percent van de besturen aan de vijf ontvoogdingsvoorwaarden, of is ver gevorderd in het voldoen aan deze voorwaarden. Dit betekent dat de ontvoogding voor bijna 90 percent van de gemeentes binnen afzienbare tijd kan worden bereikt. De minister wil laten nagaan waarom sommige gemeentes de ontvoogding nog niet aanvragen. Waar ligt de drempel en kan die worden weggenomen zonder aan de basisfilosofie te raken? De heer Ceyskens stelde akkoord te gaan met de aanpassing van diplomaveren in functie van de jobinhoud. Het is dit soort knelpunten dat de minister

wil wegwerken. De vijf voorwaarden blijven echter bestaan. De minister kan nu nog geen concrete maatregelen voorstellen, daarvoor is het nog te vroeg. Zo gauw alles duidelijk is, zal hij de voorstellen toelichten in de commissie.

Momenteel bestaan er subsidies om gemeenten tot ontvoogding te brengen. Wanneer dit gerealiseerd is, zal inderdaad de vraag rijzen of men de subsidiëring niet moet heroriënteren.

Op de vraag van de heer Vandaele over hoe de intergemeentelijke samenwerking op het vlak van vergunningen en handhaving verder kan worden gestimuleerd, antwoordt de minister dat er bij de strategische projecten nu reeds heel wat intergemeentelijke samenwerking is. Daarop wil hij verder inzetten.

De digitale stedenbouwkundige vergunning werd in verschillende proefgemeenten onderzocht. Uiteraard vergt de invoering ervan een investeringskost, maar het eindresultaat was dat het een kostprijsbesparende maatregel is. De minister blijft er voorstander van, ook al kan het een begininvestering van de gemeenten vergen.

Inzake de digitale gegevensuitwisseling stelt de minister dat de gesprekken over een geïntegreerde databank lopen. Het uitwerken van de architectuur voor de digitale bouw aanvraag duurde evenwel langer dan verwacht. Dit komt omdat in de mogelijkheid wordt voorzien om er later andere databanken in te integreren. Dat stedenbouwkundige informatienet is in combinatie met de digitale vergunningen, exact wat mevrouw Van Volcem in haar tussenkomst voorstelde.

In antwoord op een andere vraag van mevrouw Van Volcem stelt de minister dat er voor de creatie van extra bedrijventerreinen momenteel een inventaris wordt opgesteld door het Agentschap Economie. Daarbij wordt gekeken naar wat er moet gebeuren en hoe dit moet gebeuren.

De heer Martens stelde vragen over de omgevingsvergunning en de handhaving ervan. De minister stelt niet steeds te kunnen inschatten wat de effecten zijn van de geplande initiatieven. De handhaving moet vanzelfsprekend worden bekeken als men de omgevingsvergunning gaat realiseren. Er wordt een protocol voorbereid waarin het in elkaar schuiven van de aspecten milieu en ruimtelijke ordening is opgenomen.

Nog wat die toekomstige handhaving betreft, moet volgens de minister vooral worden gekeken naar de lokale administratieve handhaving, een aanpak die ook in andere domeinen goed gekend is.

Het as-buittattest zal niet worden ingevoerd zoals bepaald in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. Dat zou te veel lasten leggen op het gemeentepersoneel. Het zal dus op een voor het lokale niveau minder belastende manier gebeuren.

Wat betreft de vraag van mevrouw Van Volcem over reclame vanuit privé-gebouwen is de minister van oordeel dat dit probleem lokaal moet bekeken worden en het best via lokale verordeningen wordt geregeld.

3. Repliek

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* repliceert dat haar over het driepartijenoverleg werd medegedeeld dat de relatiebeheerder wel zal blijven bestaan, maar dat het overleg niet meer met drie partijen zal gebeuren. Zo wil de administratie een confrontatie met de bouwheer voorkomen. Dat was volgens haar juist het sterke punt van het overleg. De bouwheer kon

voorheen aan de hogere overheid zijn standpunt meedelen. Blijkbaar vreest men nu beïnvloeding.

Bij de discussie over de omgevingsvergunning vijf jaar geleden, was ze niet betrokken. Ze heeft wel ervaring als schepen van Ruimtelijke Ordening en stelt vast dat er lokaal nog vele vragen leven, ook bij de VVSG. Er zal nog heel wat moeten worden bijgeschaafd.

Mevrouw Van Volcem vindt dat de ruimtelijke uitvoeringsplannen sneller en beter moeten. Er zijn soms tot drie achtereenvolgende openbare onderzoeken noodzakelijk. Grote bedrijven vragen om iets te doen aan dit soort tijdrovende procedures. De administratie zou misschien kunnen werken met een modernere verloning. Als de projectmanager het project rond krijgt binnen de voorziene tijdslijn, dan zou hij een bonus moeten krijgen. Dat kan via een waarnemingsvergoeding voor een specifiek project. Deze werkwijze responsabiliseert en beloont de betrokken ambtenaren.

III. INDICATIEVE STEMMING

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Ruimtelijke Ordening van de uitgavenbegroting 2013 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Er werden geen moties ingediend tot besluit van de bespreking van de beleidsbrief Ruimtelijke Ordening 2012-2013.

C. DEEL ONROEREND ERFGOED

I. TOELICHTING

De heer *Geert Bourgeois*, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, geeft toelichting bij de beleidsbrief Onroerend Erfgoed en de uitgavenbegroting voor 2013.

1. Toelichting uitgavenbegroting 2013

1.1. *Loon- en werkingskredieten*

Minister Bourgeois wijst erop dat de loonkredieten nagenoeg op het niveau van na de tweede begrotingsaanpassing 2012 zijn gebleven en 15.262.000 euro bedragen. Ook bij de werkingskredieten zijn er slechts kleine wijzigingen.

1.2. *Beleidskredieten – belangrijkste wijzigingen*

Onder de noemer beleidskredieten behoeven de subsidies op naam wat meer uitleg. Voor het IJzermonument en het omliggende domein in Diksmuide is het bedrag gelijk gebleven. Voor het UNESCO-werelderfgoedproject de Hoge Kempen en de aangrenzende mijnsites valt het budget weg, omdat het om een eenmalige projectsubsidie van 93.000 euro voor het regionaal landschap Kempen en Maasland ging. Er is wel nog een vereffeningskrediet ingeschreven.

Voor de restauratie van het Lam Gods is in 2013 niet in vastleggings- noch vereffeningskredieten voorzien. De eerste betalingen zijn in 2012 gebeurd en de uiteindelijke vereffening zou in 2017 moeten plaatsvinden.

Ten behoeve van de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen is er een betaling van oude dossiers voor een bedrag van 916.000 euro. Er staan daarnaast nog 4.500.000 euro nieuwe vereffeningskredieten op het programma voor het project van de stad Leuven, de restauratie van de Abdij van Park. Een nieuw project in het kader van

UNESCO-werelderfgoed betreft de landloperskolonies van Wortel en Merksplas. Daarvoor is 30.000 euro ingeschreven in de begroting 2013 als projectsubsidie aan de vzw Kempen Landschap.

1.3. Monumentenzorg

In de begroting 2012 voor Monumentenzorg was er een eenmalige impuls uit de provisie voor dringende investeringen opgenomen ten belope van 14 miljoen euro. Die valt nu weg. Bijkomend zijn er VAK-middelen voor 6,5 miljoen euro, wat het wegvallen van de eenmalige impuls enigszins tempert. Er blijft niettemin een daling in de middelen ten opzichte van het voorgaande jaar van 68.852.000 naar 57.853.000 euro. De vereffeningskredieten stijgen, zodat betalingen wel mogelijk zijn. De recurrente bedragen verminderen niet, ondanks de moeilijke budgettaire situatie.

1.4. Eigen initiatieven van de Vlaamse overheid met het oog op het voorkomen of herstellen van erfgoedschade

De minister wijst erop dat het VAK voor de restauratiewerkzaamheden aan de Maagdentoren in 2013 stijgt van 262.000 euro bij de tweede begrotingsaanpassing 2012 naar 2.060.000 euro. De verhoging met 1,798 miljoen euro is het resultaat van een herschikking van middelen vanuit Monumentenzorg. Als alles goed loopt, worden de werken in 2013 afgerond.

2. Toelichting beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2012-2013

Minister Bourgeois zal zich bij de toelichting beperken tot de hoofdlijnen. Meer details kunnen uiteraard in de beleidsbrief worden gevonden.

In de beleidsbrief wordt de structuur van de beleidsnota aangehouden, met een onderverdeling in vier grote thema's. Per hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de in 2012 ondernomen acties en de in 2013 geplande initiatieven. Er zijn in totaal 48 initiatieven opgenomen in de beleidsbrief. Per cluster zal de minister telkens een of twee initiatieven belichten.

2.1. Naar een geïntegreerde beschermingsstrategie voor onroerend erfgoed

Zowel in 2011 als in 2012 waren er in het beleidsveld Onroerend Erfgoed heel wat organisatorische en fundamentele veranderingen. Volgens de minister moet 2013 het jaar van de consolidatie worden. Er is een nieuwe structuur uitgetekend in 2012, met één agentschap Onroerend Erfgoed. Dit jaar zijn tevens de krachten gebundeld van het middenveld in de onroerenderfgoedsector. Op korte termijn zou ook het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet moeten worden goedgekeurd.

Door de krachten te bundelen in een eengemaakt agentschap werd een procesgeïntegreerde werking concreet mogelijk: inventariseren, onderzoeken, beschermen en beheren komen in één hand terecht. Dat moet kwaliteit binnen de hele ketting garanderen.

Vlaamse Rand, Wereldoorlog I en kerkelijk erfgoed

Bij de stand van zaken van 2012 staan onder meer de herinventarisatie voor de Vlaamse Rand en de herdenking van Wereldoorlog I op het programma. De minister blijft streven naar een erkenning als UNESCO-werelderfgoed. In Parijs heeft hij de Franse minister ontmoet die bevoegd is voor de coördinatie van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Er is een principieel akkoord om gezamenlijk met Wallonië en Frankrijk een dossier in te dienen. Vlaanderen is klaar met zijn dossier, maar de andere partners nog niet. Het is de bedoeling om de westelijke frontzone van de Noordzee tot aan de Frans-Zwitserse

grens te laten erkennen. Minister Bourgeois heeft ook met de Duitse coördinator overlegd en om steun gevraagd. Deze liet weten dat het als een morele plicht te beschouwen om steun te verlenen aan het dossier. Wellicht in het begin van 2013 zou met Frankrijk alvast een gezamenlijke intentieverklaring kunnen worden ondertekend. Dat impliceert meteen een formele beslissing vanwege de Franse regering, die het dossier nog niet op de lijst had laten plaatsen.

Het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur is gestart met het uitbouwen van expertisevorming en informatieverstrekking over onroerend kerkelijk erfgoed.

Inventarisatie, onderzoek, bescherming, beheer en ontsluiting

Het actualiseren en digitaal ontsluiten van de inventarissen wordt met de verdere integratie voortgezet. Er wordt ook werk gemaakt van een Erfgoedbalans voor onroerend erfgoed, die klaar moet zijn in 2014. Het Nederlandse voorbeeld dient daarbij als leidraad.

De onderzoeksbalans wordt geactualiseerd en geoptimaliseerd. De beleidsgerichte onderzoeksagenda's zijn opgesteld naar aanleiding van de reorganisatie. Die reorganisatie was ook de basis voor een nieuw meerjarenprogramma voor beleidsgericht onderzoek.

Een overzicht van de voorlopige en definitieve beschermingen en aanduidingen voor de periode van 1 oktober 2011 tot 30 september 2012 kan in het aan de commissie bezorgde document worden gevonden.

Bij de initiatieven voor 2013 vestigt de minister de aandacht op het vijfde initiatief, dat ertoe strekt de opmaak van kerkenbeleidsplannen te stimuleren. Er zijn twee proefprojecten, een project in een stedelijke en een project in een landelijke context. In Gent wordt een visie ontwikkeld voor zowel de beschermde als de niet-beschermde kerken. Het CRKC zal de daar opgedane ervaringen ophijsten en verspreiden. Het pilootproject in de Westhoek slaat op maar liefst achttien gemeenten, met in totaal 113 parochiekerken op het grondgebied: Ieper, Diksmuide, Poperinge, Veurne, Heuvelland, Alveringem, Houthulst, Langemark-Poelkapelle, Zonnebeke, Kortemark, Koksijde, Wervik, Lo-Reninge, Koeke-lare, Nieuwpoort, De Panne, Vleteren en Mesen.

Met initiatief 13 wordt een overzicht van de staat van het onroerend erfgoed nagestreefd. Monumentenwacht zal in 2013 volop inzetten op de uitbouw van een gestructureerd informaticasysteem en een databank om de bestaande toestandrapportage te vervangen door een databasetoepassing waaruit vlotter kan worden gerapporteerd. De op die manier verworven informatie zal worden aangewend voor het opmaken van de Erfgoedbalans.

2.2. *Meerdere partners zorgen voor het onroerend erfgoed*

Doelgroepgerichte communicatie

Het is belangrijk dat over de zorg voor het onroerend erfgoed gecommuniceerd wordt en dat er samenwerking is met de partners. Er is een eengemaakt portaal ontwikkeld in het agentschap voor al wie informatie zoekt (www.onroenderfgoed.be).

Ook Herita werkt aan een nieuwe website. In 2013 zal het agentschap met Herita afstemmen om na te gaan in welke mate symbiose en synergie mogelijk zijn.

Interne staatshervorming

Voor Onroerend Erfgoed wordt ook gewerkt aan een bijdrage tot het bestuursakkoord met de Vlaamse provincies. De provincies hebben in het kader van de interne staatsher-

vorming bevoegdheden met betrekking tot de grondgebonden aangelegenheden. Voor de niet-grondgebonden aspecten zijn een aantal bevoegdheden weggehaald en een aantal toegevoegd. Daarover wordt binnenkort een bestuursakkoord gesloten dat vormgeeft aan de gemaakte afspraken met de provincies.

Internationale samenwerking

Op 31 mei en 1 juni 2012 is een colloquium gehouden in het Concertgebouw in Brugge over het beheer van werelderfgoedsteden. Het ging onder meer over het spanningsveld dat ontstaat tussen enerzijds een moderne stad die zich moet kunnen ontwikkelen en anderzijds de erkenning als UNESCO-werelderfgoed. Dat heeft in een aantal gevallen al geleid tot intrekking van de erkenning, zoals bij Dresden. Het colloquium werd ruim bijgewoond en het is de bedoeling dat andere steden met hetzelfde probleem op het thema zouden doorgaan. Bordeaux zou aldus een tweede colloquium plannen. Dat is volgens de minister belangrijk voor de dialoog die met UNESCO ter zake wordt gevoerd.

Initiatief 20 behelst het opmaken van een afwegingskader voor het indienen van werelderfgoed dossiers, dit naar analogie met omringende landen. Er wordt werk gemaakt van een gestructureerde herziening van de Belgische indicatieve lijst voor de erkenning als werelderfgoed. Dat moet het agentschap in staat stellen de aanvragen om een voorstel bij UNESCO in te dienen op een gecoördineerde manier te behandelen en naar waarde te schatten. Een en ander gebeurt voorsnog in een ad-hoc benadering. Mits enige systematiek en efficiëntie kan het agentschap onder meer schaalvoordelen creëren.

Het dossier van de landloperskolonie in Merksplas zal samen met Nederland worden ingediend. Dat is niet het eerste grensoverschrijdende dossier voor Vlaanderen, maar wel voor Nederland. Die samenwerking opent boeiende perspectieven. Inzake het conserveren van de kolonies staat Vlaanderen verder. Wat de herbestemming aangaat, is Nederland dan weer verder gevorderd. Er zijn een aantal schitterende initiatieven genomen, ook in de toeristische sector. Ook voor de voormalige kolonie in Merksplas zijn mooie projecten mogelijk.

Optimaliseren van de bestaande evenementen

In 2013 wordt de 25ste verjaardag van Open Monumentendag gevierd. Dat wordt volgens de minister een speciale editie. Het is de bedoeling zoveel mogelijk denksporen te ontwikkelen en na te gaan of eventueel een Open Monumentenweekend tot de mogelijkheden behoort. Wie erbij betrokken is, wil aan de 25ste editie in elk geval zoveel mogelijk uitstraling geven. De minister hoopt dat ook Herita er klaar voor zal zijn en heel wat mensen in Vlaanderen warm kan maken voor een lidmaatschap.

De winnaar van de Vlaamse Monumentenprijs 2012 is de Sint-Rochuskerk in Ulbeek.

2.3. *De Vlaamse overheid schept de noodzakelijke voorwaarden voor de onroerenderfgoedzorg*

Minister Bourgeois stelt dat een sterke organisatie, eigentijdse regelgeving en een efficiënte en effectieve besteding van de middelen onontbeerlijk zijn voor de onroerenderfgoedzorg.

Organisatie en regelgeving

In 2012 is een eengemaakte, transparante en herkenbare administratie tot stand gekomen, alsook een nieuwe overkoepelende vereniging met de naam Herita.

Het ontwerp van decreet betreffende het onroerend erfgoed moet definitief worden goedgekeurd en er staat een concept op stapel voor de herziening van het Varend erfgoeddecreet. Bovendien wordt ingezet op een effectief handhavingsbeleid door capaciteitsverhoging. Er zijn meer processen-verbaal opgesteld dan in vorige jaren en dat toont aan dat een degelijk handhavingsbeleid nodig is.

Onder de initiatieven voor 2013 staat de opmaak van uitvoeringsbesluiten bij het Onroerend erfgoeddecreet voorop. Dat decreet moet in werking treden in 2014. Er wordt aan een conceptnota gewerkt, in samenspraak met diverse actoren zoals de KCML, de SARO en de VVSG.

Financiering

Er is voorzien in een aanpassing van de programmatie van de restauratiepremedossiers met het oog op de grote wachtlijstenproblematiek. In het voorgaande begrotingsjaar werd een eenmalige financiële impuls gegeven. Die valt weg en wordt gecompenseerd door een andere eenmalige impuls, zij het in mindere mate. De reden daarvoor zijn de moeilijke budgettaire tijden. Er werd aanvankelijk gehoopt de structurele achterstand te kunnen aanpakken met een sterke besparingsronde in het begin van de bestuursperiode en daarna het uitrollen van meer beleidsruimte. Dat is helaas niet het geval, ook voor Onroerend Erfgoed is het budget niet zeer ruim.

Wat betreft de aankopen en erfpachten wordt er echter werk gemaakt van de uitbouw van de Vlaamse Erfgoedkluis, die met het daarin beschikbare kapitaal initiatieven mogelijk moet maken. Het moet in 2013 de bedoeling zijn met enkele pilootprojecten van start te gaan om dan voluit te gaan in de volgende jaren.

2.4. De onroerenderfgoedzorg speelt in op de maatschappelijke dynamiek

Het beleidsveld Onroerend Erfgoed is afhankelijk van heel wat factoren. Onder meer evoluties in andere beleidsvelden en maatschappelijke tendensen hebben een invloed op het onroerend erfgoed.

Verdere focus op hergebruik en herbestemming en raakvlak met andere beleidsvelden

In verband met herbestemming en hergebruik, wijst de minister op initiatieven zoals de Vlaamse Erfgoedkluis, het Kerkenbeleidsplan enzovoort. Ook de raakvlakken met de beleidsvelden Cultuur, Landbouw, Leefmilieu, Onderwijs, Ruimtelijke Ordening, Toerisme en Wonen bieden kansen. Zo wordt in de beleidsbrief Toerisme gemeld dat werk wordt gemaakt van een goede afstemming met Onroerend Erfgoed met het oog op wederzijds voordeel.

Aandacht voor maatschappelijke vraagstukken

Maatschappelijke uitdagingen zijn onder meer energiebesparing en duurzaamheid, diversiteit en gelijke kansen. Het agentschap wil daarop inspelen, maar niet op een dogmatische manier. Voorts wordt ingezet op het aanwenden van de juiste technieken om aan energiebesparing te doen en tegelijk de eigenheid van erfgoed te respecteren, zoals voorzetglas of enkel glas met een hoge energiezuinigheidsfactor.

In het kader van de voorbereiding van het uitvoeringsbesluit voor de erkenning van onroerend erfgoeddepots worden in 2013 de eerste stappen gezet voor het concreet uitbouwen van een depotnetwerk. Dat moet een oplossing bieden voor een beter beheer ex situ van dat erfgoed met het huidige depotlandschap als uitgangspunt en uiteraard ook in afstemming met het cultureelerfgoedbeleid.

Onderzoek van het potentieel van landschapsplanning in Vlaanderen

Initiatief 41 draait om het onderzoeken van het potentieel van landschapsplanning in Vlaanderen. In 2013 wordt volop gewerkt aan de opmaak van een witboek voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, onder impuls van de minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening. De administratie van minister Bourgeois draagt hieraan bij door bijzondere aandacht te vestigen op de Europese Landschapsconventie. De opmaak van een langetermijnvisie voor de ruimtelijke ordening is een uitgelezen kans om de verdragsbepalingen in de toekomst verder in het beleid te implementeren. Catalonië is daarin al ver gevorderd en kan inspireren, al is de ruimtelijke context daar heel anders.

Te verwachten acties in 2013

In 2013 is het nog uitkijken naar een aantal acties, zoals het realiseren van het Onroerend-erfgoeddecreet en het bijhorende uitvoeringsbesluit, de herziening van het decreet op het varend erfgoed, de operationalisering van de Vlaamse Erfgoedkuis, met een aantal pilootprojecten, en de nodige contacten om de oprichting van een archeologisch solidariteitsfonds te verzekeren. Dat laatste wordt meegenomen in het decreet betreffende het Onroerend Erfgoed. Het Vlaamse Gewest zal voor een financiële impuls zorgen om het Archeologiefonds op de sporen te zetten.

II. BESPREKING**3. Vragen en opmerkingen van de leden***Tussenkomst van de heer Johan Sauwens*

De heer *Johan Sauwens* vindt de beleidsbrief vrij gebald en voluntaristisch, maar zonder veel concrete stappen. Veel hangt af van wat het aangekondigde decreet betreffende het onroerend erfgoed annex uitvoeringsbesluit zal worden. CD&V wil daaraan alvast zijn volle medewerking verlenen.

Kan de minister de wachtlijstenproblematiek wat verder toelichten? In voorgaande periodes werden de beschermingen en de restauratiekredieten opgetrokken. In welke sectoren zijn de wachtlijsten het langst en het meest schrijnend? Groeien ze nog aan?

De focus op Wereldoorlog I en op het kerkelijk patrimonium vindt het lid positief. De minister schermt in zijn beleidsbrief vaak met het Kerkenbeleidsplan. De heer Sauwens waarschuwt echter voor een te drastisch overheidsingrijpen ter zake. In steden zijn er inderdaad vaak veel kerken en kapellen. In andere landen blijkt dat kerken na herbestemming soms dienst doen als kringloopwinkel, overdekte kinderspeelplaats enzovoort. Op het platteland ligt dat echter anders. Daar gaat het meestal om één kerkgebouw, dat vaak heel oud is en in een kleine lokale kern ligt, vaak van maar 400 tot 600 inwoners. Daar kan ingrijpen op zuiver economische imperatieven niet worden verantwoord. Er moet rekening gehouden worden met de lokale gevoeligheden, ook al zijn er vaak maar weinig en steeds minder kerkdiensten. In steden zijn er voldoende alternatieven, op het platteland niet.

Overheidsgeld dat restauraties in gang zet, vormt volgens het lid een krachtige hefboom en multiplicator voor de bouwsector, die toch een van de motoren is van de economie. Tegelijk ontstaat er een blijvende meerwaarde. Toerisme, en in het bijzonder erfgoedtoerisme, heeft ongetwijfeld een mooie toekomst. Alleen het binnenlandse toerisme blijkt enigszins een terugval te kennen. De spreker pleit er dan ook voor om de kredieten op een redelijk niveau te brengen.

Op pagina 9 van de beleidsbrief gaat het over de aanduiding van drie nieuwe ankerplaatsten in de noordelijke Ieperboog. Hoe moet de verhouding tot het erfgoedlandschap worden ingeschat? Zal daar de AGNAS-procedure worden toegepast?

Wat Wereldoorlog I betreft, wil de minister ook aandacht schenken aan andere gebieden. De heer Sauwens pleit ervoor de herdenking van de zogenaamde Martelaarsteden, zoals Leuven en Aarschot, en het daar aanwezige erfgoed mee te nemen.

Het lid vraagt voorts wat de timing is voor de geïntegreerde inventaris, wat trouwens een goed initiatief is. Kan de minister enige verduidelijking geven bij de Erfgoedbalans?

In het kader van de onderzoeksagenda's wordt verwezen naar het scheepsarcheologisch onderzoek van de Kogge en het onderzoek naar de basiliek van Tongeren. Waar staat het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen in globo?

Op pagina 20 is sprake van een voortzetting van het proefproject Archeologiedepot in het Provinciaal Erfgoedcentrum van Ename. Hoe verhoudt zich dat tot het Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting van Ename, dat naar Ronse zou verhuizen? Blijven beide dan naast elkaar bestaan?

De heer Sauwens besluit dat CD&V de beleidsbrief, de begrotingsvoorstellen en het beleid als dusdanig zal goedkeuren.

Tussenkost van mevrouw Mercedes Van Volcem

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* informeert in eerste instantie naar een timing voor het aangekondigde ontwerp van decreet, vooral met het oog op de nieuwe instrumenten.

In het kader van de wachtlijsten wil het lid er de aandacht op vestigen dat er tussen de goedkeuring van de bouwvergunning en van het subsidiedossier vaak een grote tijdsperiode zit waarin de bouwheren moeten blijven wachten op de goedkeuring van de subsidie, ook al willen ze de middelen voorfinancieren. Is het niet mogelijk die twee van elkaar los te koppelen of op zijn minst sneller de subsidiëring goed te keuren om later over de bedragen te oordelen?

Het instrument Kerkenbeleidsplan lijkt degelijk onderbouwd, maar streeft de minister een Vlaamse visie na of laat hij veeleer de regie aan de lokale overheden? Zijn er functies die hij absoluut niet in kerkgebouwen wil zien?

Erfgoed en werelderfgoed lokken veel toeristen. Bij debatten met vertegenwoordigers van UNESCO blijkt echter dat er ook vrees voor overconsumptie van dat werelderfgoed bestaat. Zal de minister ook een beleid uitstippelen om een banalisering van erfgoed en werelderfgoed door overconsumptie tegen te gaan? Of laat hij ook dat aan de lokale overheden over? In Brugge en Praag bijvoorbeeld zijn bepaalde straten geëvolueerd tot straten met bijna alleen nog handelszaken in pralines of souvenirs en dergelijke. Hoe kunnen identiteit en diversiteit bewaard blijven, zonder een nivellering naar beneden?

Hoever staat het met de declassering van het paviljoen van Toyo Ito in Brugge? Het lid refereert aan het negatieve advies van de KCML. Wanneer mag een beslissing worden verwacht over dat dossier?

Kan de minister een stand van zaken geven over het ontslag van de voorzitters van de KCML? Zijn ze opnieuw in functie of is hun ontslag bevestigd? Wat zijn de repercussies voor de beschermingskalender?

Het verheugt het lid dat de stad Brugge veelvuldig in de beleidsbrief voorkomt, onder meer in het kader van het succesvolle colloquium over het beheer van werelderfgoedsteden. Aan het colloquium hebben tweehonderd mensen uit de hele wereld deelgenomen en er geluisterd naar de evolutiemogelijkheden voor werelderfgoedsteden, de mogelijke richtlijnen daartoe en de grote vrijheid die de steden volgens UNESCO hebben in dat verband. Die vrijheid kan UNESCO echter zelf ook nog doortrekken in haar oordeel. Het congres was een goede aanzet om dat te bespreken, maar toch is er nog te weinig platform.

Ook de minister heeft aan het colloquium meegewerkt. Mevrouw Van Volcem vraagt zich af of er geen specifieke middelen kunnen worden uitgetrokken voor een verbetering van het beheer van werelderfgoedsteden en om initiatieven daartoe te nemen. Ze wijst op het internationale uitstralingseffect. Er zijn monumenten en beschermde sites waarvoor herwaarderingsplannen kunnen worden opgemaakt. Als de minister echter naar stadslandschappen wil evolueren, is de vraag of daaraan en aan de opwaardering ervan ook middelen zullen worden gekoppeld.

Mevrouw Van Volcem vindt het vervelend dat men jaarlijks naar Parijs moet voor het indienen van dossiers bij UNESCO. Ze is voorstander van een platform in Vlaanderen waar UNESCO op vaste tijdstippen aanwezig is om zo tot een meer gestructureerde dialoog te komen over werelderfgoeddossiers. Is de minister bereid om aan te dringen op het opzetten van een structuur voor samenwerking? Vlaanderen kan daarin het voortouw nemen, zoals dat met het colloquium in Brugge is gebeurd.

Tussenkost van de heer Wilfried Vandaele

De heer *Wilfried Vandaele* stelt in eerste instantie vast dat de structuren inzake Onroerend Erfgoed in de voorbije jaren herwerkt en aangepast zijn. Het nieuwe agentschap en de versmelting van het Forum voor Erfgoedverenigingen, Erfgoed Vlaanderen en het Coördinatiecentrum Open Monumentendag Vlaanderen tot de nieuwe organisatie Herita zijn een goede zaak. Dat moet nu geconsolideerd worden en op kruissnelheid komen.

Het project '100 jaar Grote Oorlog' blijft een schitterend project dat niet alleen voor een toeristische impuls, maar ook voor de verankering van het erfgoed via de ankerplaatsen en erfgoedlandschappen kan zorgen. De meerwaarde van dit project kan volgens het lid nog zeer lang doorwerken.

Voor het behoud van bouwkundig erfgoed is onderhoud cruciaal. Tijdige herstellingen voorkomen dure en ingrijpende restauraties later. In dat verband lopen er al een aantal projecten in het kader van de herwaarderingsplannen voor beschermde dorpsgezichten. De Dumontwijk in De Panne en de Concessie in De Haan zijn voorbeelden daarvan. Ze zullen allicht heel wat financiële middelen vergen. Het lid wil de minister dan ook op het hart drukken daarvoor blijvend in voldoende budgetten te voorzien. Er wordt voor dergelijke plannen een draagvlak gecreëerd. Als er dan na vijf jaar voorbereiding een subsidiedossier wordt ingediend, is het goed dat er geen al te lange wachtlijst is. De motivatie dreigt anders te verdwijnen. Strikte opvolging vanuit het kabinet van de minister is in dat verband dan ook aan de orde. De budgetten kunnen indien nodig door interne verschuivingen worden aangevuld.

De minister geeft aan dat het moeilijk is te weten in welke staat het erfgoed zich bevindt. Er is blijkbaar geen systematische monitoring. Kan daarvoor geen structuur of systeem worden opgezet, naar het voorbeeld van wat Monumentenwacht wil doen in 2013 met een nieuwe databank?

Er is een nieuw portaal voor het onroerend erfgoed (www.onroenderfgoed.be) waarin de bestaande websites van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed en het Agent-

schap Ruimte en Erfgoed zijn geïntegreerd. Dat is duidelijk een hele verbetering. Er zou zelfs al een aanzet zijn om nog een nieuwe website te maken. Dat kan weliswaar, maar er moet ook ruimte gelaten worden om een initiatief op kruissnelheid te laten komen. Positief is ook dat er wordt gezocht naar een weg om erfgoed in de sociale media aan bod te laten komen.

De heer Vandaele merkt tot slot nog op dat de 25ste editie van Open Monumentendag een soort van ‘best of’ zou worden. Zijn er bijzondere plannen en komt er specifieke communicatie om die dag in de verf te zetten?

Tussenkoms van de heer Wim Van Dijck

De heer *Wim Van Dijck* sluit zich aan bij de vraag naar een timing voor het Onroerenderfgoeddecreet, waarin een aantal beleidskeuzes vervat zullen zitten. Het lid kijkt vooral uit naar de bespreking die dan kan volgen over onder meer het handhavingsluik.

Voor het funerair erfgoed wordt blijkbaar gewerkt aan een plan van aanpak dat zich toespitst op inventarisatie en bescherming en dat ook een urgentielijst omvat. Wat is daarvan de timing? En hoe zit het met de samenwerking met het werkveld en organisaties met enige expertise ter zake?

De minister zou aan een handleiding over inventarisering hebben gewerkt voor de gemeenten. Is daarbij gewezen op het belang van de inventaris als beleids- en werkinstrument? De gemeenten moeten zich ervan bewust worden dat die inventaris nuttig is bij beslissingen over erfgoedkwesties.

De operatie Herita lijkt het lid geslaagd, net als de tweedeling die is opgezet met de Erfgoedkluis. Het is volgens de heer Van Dijck een goede aanzet tot een soort National Trust. Is er al een duidelijke afbakening van de taken van de twee instanties? Wat is het tijdsplan voor de volledige operationalisering van de Erfgoedkluis? Een National Trust is hoe dan ook nog lang geen feit, waarschuwt het lid. In Vlaanderen is het immers de overheid die streeft naar een dergelijke instantie, terwijl ze in Groot-Brittannië van onderuit is gegroeid en opgezet. Het lijkt ideaal dat erfgoedverenigingen, natuurverenigingen en het agentschap voor Natuur en Bos in dat verband zouden samenwerken. Dat werd ook bij de bespreking van de vorige beleidsbrief al aangekaart en de minister stelde toen dat een aantal stappen nodig zijn om tot dergelijke samenwerking te komen. Zijn er intussen al vorderingen gemaakt in die richting? Zijn er concrete vooruitzichten?

Het valt op dat, ondanks het vrij grote draagvlak voor een dergelijk National Trust-concept, echte grote stappen vooruit in Vlaanderen uitblijven, bijvoorbeeld wat betreft donaties en legaten. Lidgelden en actieve inzet van leden zijn belangrijk, maar de heer Van Dijck wil weten of er inzake legaten en donaties al een verbetering merkbaar is. Op de website van Herita staat duidelijk vermeld dat legaten mogelijk zijn. Zal dat ook het geval zijn voor de Erfgoedkluis?

Hergebruik en herbestemming komen in de commissie geregeld ter sprake en dan wordt niet zelden een te rigide houding van de betrokken ambtenaren aangeklaagd. De minister verzekerde bij de bespreking van de vorige beleidsbrief dat er een omslag wordt gemaakt en stelde dat daarover al met de nieuwe administrateur-generaal van gedachten was gewisseld. Is die omslag ook werkelijk doorgezet? Hergebruik en herbestemming zijn volgens het lid vaak een noodzakelijke voorwaarde om het voortbestaan van bepaald erfgoed te verzekeren.

Er zijn een aantal concrete stappen gezet in de richting van een samenwerking met Toerisme, onder meer voor de signalisatie van erfgoed. De heer Van Dijck krijgt echter de

indruk dat het met de ontsluiting van monumenten nog altijd vrij pover is gesteld. Het lid wacht op een raamwerk waarin de Vlaamse overheid kan bijdragen inzake bewegwijzering en specifiek het toeleiden naar de monumenten. De gemeenten kunnen dan overnemen op hun terrein en zorgen voor borden met meer uitleg over het monument, desgevallend in verschillende talen. Het lid benadrukt daarbij wel het belang van een uniforme stijl, of op zijn minst eenzelfde logo op elk bord. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de samenwerking tussen Toerisme en Onroerend Erfgoed en dan concreet wat de ontsluiting en bewegwijzering en dergelijke betreft?

Tussenkoms van mevrouw Karin Brouwers

Mevrouw *Karin Brouwers* leest op pagina 9 van de beleidsbrief dat de minister ook de minder bekende getuigen van de Eerste Wereldoorlog niet wil vergeten. Daarbij wordt onder meer verwezen naar de Getevallei in de provincie Vlaams-Brabant, waar bij het begin van de oorlog zwaar slag is geleverd. Het lid wijst de minister erop dat er daar een groot probleem is geweest met de AGNAS-procedure, die zelfs is stopgezet wegens conflicten tussen een aantal belanghebbenden die de ruimte claimen. Ze hoopt dat met het inschuiven of toevoegen van de ankerplaats het dossier niet nog complexer zal worden.

Inzake het initiatief van een Kerkenbeleidsplan en het opzetten van proefprojecten vraagt mevrouw Brouwers of dat niet in versneld tempo kan gebeuren. Er is nood aan duidelijkheid. In Leuven wordt er een reorganisatie van de parochies voorbereid. Een geklasseerde kerk staat ter discussie voor hergebruik, terwijl een kerk die zich perfect leent tot herbestemming, een gebouw uit de jaren 60 dat er helemaal niet uitziet als een kerk, nog wel voor erediensten zou worden gebruikt.

Over de bescherming van het funerair erfgoed wil het lid vooral weten welke rol de gemeenten daarin zullen toebedeeld krijgen. Wordt de VVSG daarbij betrokken? De inventarisering kan niet vanuit Vlaanderen gebeuren.

Aan de Abdij van Park wordt ruim aandacht besteed in de beleidsbrief, en terecht. De werken gaan daar duidelijk goed vooruit en dit is een mooi project. Mevrouw Brouwers staat erop de minister te bedanken voor de 25 miljoen euro die ter beschikking werd gesteld.

Kan er over de Erfgoedkluis en de pilootprojecten waarvan sprake wat meer toelichting worden gegeven? Er is op 26 juni 2012 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen het Vlaamse Gewest, de PMV en Herita. Zijn de pilootprojecten al gekend? Over hoeveel en welke projecten gaat het?

Ook mevrouw Brouwers heeft vragen over het wetenschappelijke onderzoek. Ze leest dat de minister alvast het startsein geeft voor een project rond beleidsmonitoring en ook voor een analyse van de impact van macro- en microtrends op het onroerend erfgoed. Dat klinkt allemaal vrij abstract. Wat is de bedoeling en welke richting gaat het uit? Er lopen nog twee specifieke onderzoeken, over de Doelse Kogge en de basiliek van Tongeren. Wat is dan het statuut nog van het wetenschappelijk onderzoek binnen de nieuwe administratie? Die zou immers alles moeten bundelen?

Tussenkoms van de heer Bart Martens

De heer *Bart Martens* vraagt of het de bedoeling is om met initiatief 29, de optimalisering van het premiestelsel, af te stappen van de 'first in, first out'-methodiek en op basis van criteria te werken, zoals erfgoedwaarde, urgentie, toegankelijkheid enzovoort. Het voordeel van een oproep of een ander criteriasysteem waarin de beste bieder de subsidie krijgt, is dat die methode meer resultaat garandeert voor dezelfde middelen. Het nadeel is echter

dat bepaalde renovaties wel eens eindeloos op zich zouden kunnen laten wachten, terwijl in het bestaande systeem iedereen weet dat hij ooit aan bod zal komen.

Onder initiatief 31, het stimuleren en faciliteren van de oprichting van het archeologisch solidariteitsfonds, wordt een premie in het vooruitzicht gesteld voor de cofinanciering van buitensporige kosten die soms met archeologisch onderzoek gepaard gaan. Is er in een link voorzien tussen beide? Als het fonds niet verplichtend is voor grote ontwikkelaars, verkavelaars en dergelijke, zou het succes wel eens heel beperkt kunnen zijn. Er zou kunnen worden gedacht aan een formule waarin privaatrechtelijke personen op een dergelijke premie een beroep kunnen doen, op voorwaarde dat zij zich aansluiten bij het fonds en er ook een financiële bijdrage aan leveren. Is dat de bedoeling van de minister?

Initiatief 41, het onderzoeken van het potentieel van landschapsplanning in Vlaanderen, vindt de heer Martens zeer interessant. Hij wil weten of het ook mogelijk zou zijn om de figuur van het landschapsherstel in het leven te roepen. In het verleden zijn landschappen vaak bewust veranderd door bijvoorbeeld zomerdijken in valleigebieden op te hogen om zo akkerlanden te creëren. Er worden nu steeds meer verbindingen met de rivieren heraangelegd. Oude landschappen met overstromingsgebieden kunnen op die manier worden hersteld. In het KBR-gebied was er in Rupelmonde bijvoorbeeld een getijdenmolen. Zelfs dergelijke oude landschapselementen zouden opnieuw hun oude functie kunnen opnemen. Kan er ook gedacht worden aan instrumenten zoals landinrichting en slooppremies voor leegstaande lelijke gebouwen om verloren landschappen nieuw leven in te blazen?

4. Antwoord van de minister

Minister *Geert Bourgeois* is verheugd over de positieve benadering van de beleidsbrief en de woorden van appreciatie voor het gevoerde beleid.

Naar een geïntegreerde beschermingsstrategie voor Onroerend Erfgoed

De waardering voor het project ‘100 jaar Groote Oorlog’ verheugt de minister. Sereniteit is ter zake aangewezen. Het is het wel nodig zich af te zetten tegen denigrerende stemmen in Vlaanderen, onder meer in de media. Het project wordt soms afgedaan als platvloers toerisme, terwijl het gaat om landschappen en erfgoed dat moet worden geconserveerd. Het is dus herdenkingstoerisme of vrede-toerisme, dat de minister zelf vaak als ‘toerisme plus’ bestempelt. Het beschermen van dergelijke relictten is Vlaanderen aan zichzelf verplicht, meent hij.

Het plan rond het kerkelijk patrimonium vertrekt vanuit Binnenlands Bestuur en slaat op een niet onbelangrijk deel van de kerkelijke gebouwen dat beschermd is. In de mate er van afbraak sprake zou zijn, kan dat uiteraard geen optie zijn voor een monument. Afbraak is hoe dan ook maar in heel beperkte mate aan de orde. Zoals de heer Sauwens aangaf, is er een groot verschil tussen de stedelijke en de landelijke context. Een kerk, ook al is ze geen monument, kan op het platteland letterlijk beeldbepalend zijn voor een dorp. De oefening is dubbel moeilijk op het platteland: de afstanden zijn veel groter als het om de bediening van de erediensten gaat en herbesteding ligt veel moeilijker dan in steden, waar kantoorfuncties mogelijk zijn, of hotels, boekhandels, culturele functies enzovoort. De minister onderstreept dat ter zake wel de lokale autonomie speelt en dat er dus niets wordt opgelegd. Hij vraagt wel om een dialoog te voeren tussen gemeente- en kerkbestuur en een visie te ontwikkelen. Die visie kan impliceren dat alle parochiekerken ook die hoedanigheid behouden of dat er een aantal geen kerkelijke functie meer krijgen en zelfs dat sommige worden gedesaffecteerd. De kerkelijke overheid blijkt zeer tevreden met het initiatief. Ze staat er wel op dat er eerst een kerkrechtelijke beslissing is tot desaffectatie. Komt die er niet, dan behoudt de kerk haar bestemming. Een dergelijke visie laat ook toe

om met een centraal bestuur te onderhandelen en afspraken te maken over onderhoud, herstel en eventuele prioriteiten.

Met betrekking tot de ankerplaatsen in de Ieperboog is er inderdaad een duidelijk verband met Onroerend Erfgoed. Er zijn drie ankerplaatsen in dat gebied op basis waarvan een RUP wordt opgemaakt via de AGNAS-procedure en in samenwerking met Natuur, Ruimtelijke Ordening en Landbouw. De natuurwaarden en de erfgoedwaarden worden in samenspraak met Landbouw meegenomen. Het statuut van een erfgoed-RUP brengt mee dat er dan sprake is van een erfgoedlandschap. Er wordt volgens de minister zeer voorzichtig te werk gegaan. Er is geen conflict, maar de administratie heeft op zeker ogenblik een voorontwerp van werkdocument te goeder trouw bezorgd voor overleg met enkele betrokken actoren. Dat werkdocument was op geen enkel niveau gevalideerd, maar een aantal organisaties zijn ermee naar buiten gekomen en hebben de stelling verkondigd dat het op die manier onmogelijk zou worden om nog aan landbouw te doen. Dat was uitdrukkelijk niet de bedoeling en om het overleg op een gedegen manier te laten verlopen, is het dossier dan even on hold gezet.

De heer Sauwens pleitte ervoor om ook aandacht te schenken aan andere gebieden en de minister kan zich daar helemaal in vinden. Hij merkt op dat recent ook is gevraagd om de fortengordel rond Antwerpen daarin mee te nemen. Dat zal ook gebeuren, maar de focus ligt met het oog op de herdenking van de Eerste Wereldoorlog eerst op de Westhoek. Om de martelaarsteden bij de herdenking te kunnen betrekken, werden de herdenkingsevenementen opgesplitst in twee periodes: de periode 2014-2015 en de periode 2016-2018, waarvoor eind volgend jaar een oproep zal worden gedaan. Er zijn projecten uit Leuven en Antwerpen en andere steden.

Met betrekking tot de geïntegreerde inventaris kan de minister meegeven dat er al integratie is voor de orgels en het houtige erfgoed. De tuinen en parken zouden volgen.

Aan wetenschappelijk onderzoek wordt niet minder aandacht besteed omdat er nu maar één agentschap is, oppert de minister. De hele lijst van wetenschappelijke onderzoeksprojecten, onder meer over De Kogge en de basiliek van Tongeren, wordt binnenkort online gezet.

Er is een akkoord gesloten met de provincie inzake het proefproject Archeologiedepot in het Provinciaal Erfgoedcentrum in Ename. Alle facetten van het deponeren van archeologie zullen in aanmerking komen: bewaren, digitaliseren, ontsluiten voor het publiek en voor onderzoekers. Het expertisecentrum Ename gaat over de museale opstelling. Het agentschap komt daar niet in tussen, want dat staat los van de deponering.

De Erfgoedbalans beschrijft het geïnventariseerd en beschermd onroerend erfgoed en de staat en het beheer ervan. Daarom is er ook een samenwerking met Monumentenwacht. De minister stelt voor het zeer fraai vormgegeven Nederlandse voorbeeld eens in de commissie te bekijken.

Het funerair erfgoed wordt opgenomen in de algemene onderzoeksagenda. Er is samenwerking met Epitaaf. Voor twee begraafplaatsen ligt al een concreet plan voor bescherming klaar. Voor urgente zaken wordt opgetreden waar nodig, verzekert de minister.

Meerdere partners zorgen voor onroerend erfgoed

Minister Bourgeois meldt dat de beschermingsdatabank een project is dat over drie jaar loopt. Het gaat onmiddellijk van start en is prioritair. Er wordt in een portaal voorzien voor alle inventarissen.

Over het dossier van de declassering van het paviljoen van Toyo Ito in Brugge zal zo snel mogelijk overleg worden gepleegd met het nieuwe stadsbestuur.

De continuïteit in de KCML is verzekerd, verklaart de minister. Er is al een nieuwe kandidaat-ondervoorzitter die allicht kortelings kan worden aangesteld.

Minister Bourgeois bevestigt dat er positief werd samengewerkt voor de organisatie van het colloquium in Brugge over werelderfgoedsteden. Specifieke middelen zijn er niet, maar er is wel afgesproken dat er structureel overleg komt met de partners, de steden die daarbij betrokken zijn. Het is de bedoeling een kader te ontwikkelen om het probleem te benaderen. De minister stelt in buitenlandse contacten vast dat het thema ook daar sterk leeft. Het lijkt ook goed de krachten te bundelen om in overleg te gaan met UNESCO. Er is nog overleg gepland, maar het is nog niet duidelijk of UNESCO binnen afzienbare tijd naar Vlaanderen komt.

Het pleidooi van de heer Vandaele om te blijven investeren in onderhoud is terecht. In de mate van het mogelijke wordt geprobeerd om tegemoet te komen aan de vraag die bestaat. Het moet de bedoeling zijn privé-eigenaars zoveel mogelijk te ondersteunen om degeneratie van monumenten te voorkomen.

Er komt geen volledig nieuwe website voor Onroerend Erfgoed, maar wel een vernieuwing waarmee een grotere klantgerichtheid wordt beoogd.

Voor de 25e editie van Monumentendag wacht de minister nog op voorstellen. Hij herhaalt dat het de bedoeling om van die verjaardag een bijzonder evenement te maken.

Inzake de ontsluiting is een samenwerking gepland met Toerisme om voor meer uniforme informatieborden te zorgen. Op dat vlak kan inderdaad nog vooruitgang worden geboekt.

De Vlaamse overheid schept de noodzakelijke voorwaarden voor de onroerenderfgoedzorg

De heer Sauwens legde volgens de minister de vinger op de wonde: er is een wachtlijst van 91 miljoen euro. De minister bezorgt de hele lijst met de indelingen. De wachtlijst zorgt inderdaad voor een grote druk. Het budget is niet toereikend, maar af en toe lukt het om eenmalige kredieten vrij te maken voor uniek erfgoed, zoals het bedrag van 25 miljoen euro voor de Abdij van Park, die een van de mooiste abdijen van Europa is. Voor 2013 was die budgettaire mogelijkheid er echter niet. Zodra de economie weer aantrekt en het budget weer toeneemt, moet er inderdaad een structurele oplossing komen.

Het soms zeer lange wachten op subsidies ontnemt inderdaad sommigen de motivatie om een project voort te zetten. Het agentschap beslist heel uitzonderlijk om voorfinanciering door betrokken privépersonen toe te staan. Dat kan echter niet tot een regulier systeem worden verheven. Dat zou immers het budget voor verdere jaren compromitteren en doen vastlopen. De mogelijkheid is opgenomen in het decreet, maar de beslissingsbevoegdheid berust bij de administrateur-generaal.

Gent en de Westhoek werden als pilootprojecten voor kerkelijk erfgoed vastgelegd. Het is de bedoeling dat het CRKC daar als expertisecentrum optreedt. Daarvoor wordt het ook vergoed. Het gebeurt al voor het roerend kerkelijk erfgoed en dus nu ook voor het onroerend erfgoed. Dat moet ertoe leiden dat volgens een uniforme aanpak kan worden gewerkt voor heel Vlaanderen. Het initiatief wordt in elk geval goed onthaald, zegt de minister. Binnen de rooms-katholieke kerk speelt echter ook een grote druk vanwege het tekort aan bedieners van de eredienst. Priesters moeten verscheidene kerken bedienen en dat inspireert de vraag om concentratie. Minister Bourgeois onderstreept in dat verband

nogmaals het belang van de lokale autonomie van steden en gemeenten, maar ook van de kerkbesturen.

Het Onroerendergoeddecreet zou in werking moeten treden op 1 januari 2014. De definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering wordt op zeer korte termijn verwacht, hopelijk nog in het najaar van 2012.

De minister neemt de suggestie van de inventaris als werkinstrument voor de gemeenten mee. Dat is vooralsnog niet aan de gemeenten gecommuniceerd. Het lijkt geen slecht idee om dat in een mailing onder de aandacht te brengen en het aantreden van de nieuwe besturen lijkt daar een goed moment voor.

Inzake Herita en de Erfgoedkuis vraagt de minister nog wat geduld te oefenen. De PMV werkt aan de Erfgoedkuis, maar de medewerker die daarin het voortouw heeft genomen, is door ernstige ziekte enkele maanden afwezig. Ook minister Bourgeois had gehoopt al wat verder te staan. Wel zeker is dat er nog 5 miljoen euro extra in Herita kan worden ingebracht, dat zo over een kapitaal zal beschikken van 15 miljoen euro. Er worden alvast pilootprojecten gestart, al moet de voorlopige longlist nog worden verfijnd.

De cultuuromslag bij Onroerend Erfgoed is een feit, bevestigt de minister. De administrateur-generaal heeft ervoor gezorgd dat er op een meer uniforme manier wordt gewerkt. Er is meer centrale aansturing, wat eenzelfde benaderingsattitude moet garanderen. Een generieke handleiding om alle dossiers te benaderen is natuurlijk niet mogelijk, maar de attitude moet wel gelijklopen.

Wat de methodiek voor het optimaliseren van het premiestelsel betreft, legt de minister uit dat het niet de bedoeling is om de criteria overhoop te halen, maar dat bepaalde prioriteiten wel het principe van first in, first out doorkruisen. Een wedstrijd of een oproepsysteem zou de hele aanpak door elkaar halen en wellicht veel nieuwe problemen genereren.

Wat het archeologische solidariteitsfonds betreft, wil de minister de suggestie van de heer Martens zeker meenemen. Het heeft inderdaad geen zin om door de ene maatregel een andere zinledig te maken. De principes worden in elk geval opgenomen in het voorontwerp van decreet.

De onroerendergoedzorg speelt in op de maatschappelijke dynamiek

Minister Bourgeois herhaalt dat hij het volkomen eens is met de stelling dat in budgettaire betere tijden structureel en recurrent meer middelen naar erfgoed moeten gaan. Werken aan monumenten genereren de grootste return. Dat blijkt uit studies, die ook uitwijzen dat het onroerend erfgoed de grootste drijvende factor is voor een toeristisch bezoek aan de kunststeden. Een toerist komt natuurlijk niet alleen daarvoor, maar erfgoed blijkt een grote aantrekkingspool. Een studie volgens de internationale normen van de World Tourism Organization wijst tevens uit dat toerisme instaat voor 5,2 percent van het bnp, wat zeer veel is. In 2013 komt er een TSA-studie over de tewerkstellingsfactor. Minister Bourgeois stelt dat de immateriële waarden, het bewaren van het erfgoed, doorslaggevend zijn. Wie daarvan echter niet overtuigd is, kan allicht door de materiële meerwaarde worden overtuigd.

De band tussen Toerisme en Onroerend Erfgoed wordt wel degelijk aangehaald. Er zijn plannen in de maak. Ook aan de Vlaamse kust zijn er meer mogelijkheden dan zon, zee en strand. De bezoeker kan er recreëren, sporten, van de natuur genieten maar ook schitterend erfgoed bezoeken, zoals de Dumontwijk in De Panne en de Concessie in De Haan. In het kader van het Impulsfonds zal het project 'Kust omhelst erfgoed' worden opgezet.

Volgens de minister heeft mevrouw Van Volcem een punt wanneer ze de druk van het toerisme op erfgoed aanhaalt. Mogelijk is het een oplossing om alleen nog betalend toegang te verschaffen tot bepaald erfgoed en op die manier schade aan monumenten te vermijden door een te grote stroom aan toeristen. Lichaamswarmte, condens en zelfs gewoon stappen in ruimtes kan schade toebrengen aan kwetsbare kunst. Het is wel zo dat die aspecten tot het lokaal beheer behoren. Het agentschap komt daar niet in tussen, maar er kan wel een beroep worden gedaan op de daar beschikbare expertise.

Op termijn moet het inderdaad de bedoeling zijn om tot een samenspel te komen met onder meer Natuurpunt, ook in het kader van Herita. De minister wil echter eerst vanuit Onroerend Erfgoed een visie ontwikkelen. Het betreft dus een toekomstvisie waarin parken, natuurgebieden, kastelen en monumenten gelinkt zijn. Bepaalde kastelen zijn trouwens nu ook al in gemengd gebruik met het agentschap voor Natuur en Bos, dat het parkgebied er omheen beheert.

Wat de donaties betreft, is het de taak van Herita om daar werk van te maken. De minister heeft op de algemene ledendag een oproep gedaan om daar werk van te maken en hij heeft er de bestaande instrumenten vermeld.

De minister verwijst naar het pleidooi van de heer Martens voor het landschapsherstel en zijn stelling dat bepaalde landschappen in niets nog lijken op het oorspronkelijke landschap. Dat moet onderzocht worden en vergt een samenwerking met andere beleidsdomeinen. Catalonië kan als voorbeeld gelden, maar kan, zoals al gemeld, niet zonder meer worden overgenomen.

III. INDICATIEVE STEMMING EN MOTIES

Het aan de commissie toegewezen deel Onroerend Erfgoed van de begroting 2013 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Tot besluit van de in commissie besproken beleidsbrief Onroerend Erfgoed werden moties ingediend door de heren Wim Van Dijck en Pieter Huybrechts (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1763/2), door mevrouw Mercedes Van Volcem, de heer Dirk Van Mechelen, mevrouw Gwenny De Vroe en de heren Karlos Callens en Sas van Rouveroij (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1763/3) en door de heren Wilfried Vandaele, Johan Sauwens en Bart Martens en de dames Tine Eerlingen, Karin Brouwers, Michèle Hostekint en Valerie Taeldeman (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1763/4).

Bart MARTENS,
voorzitter

Tine EERLINGEN
Wilfried VANDAELE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGNAS	afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BBL	Bond Beter Leefmilieu
BIV	belasting op de inverkeerstelling
bnp	bruto nationaal product
BPA	bijzonder plan van aanleg
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
CRKC	Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur
CVBB	Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
DIWB	decreet betreffende het integraal waterbeleid
ENA	Economisch Netwerk Albertkanaal
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
GSA	gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar
IE	inwonerequivalent
IHD	instandhoudingsdoelstelling
Joaquin	Joint Air Quality Initiative
KBR	Kruibeke, Bazel, Rupelmonde
KCML	Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
MBO	milieubeleidsovereenkomst
MER	milieueffectrapport
Minafonds	Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuur
Minaplan 4	vierde Milieubeleidsplan
MIRA	Milieurapport Vlaanderen
NEC	national emission ceiling
NH ₃	ammoniak
NO _x	stikstofoxiden
nv	naamloze vennootschap
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
PM _{2,5}	deeltjes met een aerodynamische diameter kleiner dan 2,5 micrometer
pmd	plastic flessen, metaalverpakkingen, drankkartons
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
RWZI	rioolwaterzuiveringsinstallatie
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed
SO ₂	zwaveldioxide
SO-mailing	nieuwsbrief samenwerkingsovereenkomst
TSA	Tourism Satellite Account – Toeristische Satelliet Rekeningen
TWOL	Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VAK	vastleggingskrediet
VEK	vereffeningskrediet
ViA	Vlaanderen in Actie
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAREBO	Vlaams reglement betreffende de bodemsanering
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzame beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen

VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VOS	vluchtige organische stof
VSGB	Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten